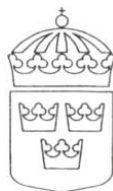

Riksdagens protokoll

1992/93:38

Fredagen den 4 december

Kl. 9.00 – 13.02

Protokoll
1992/93:38

1 § Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Hans Lindblad* (fp) anhållit om att fr.o.m. den 12 januari 1993 bli entledigad från uppdraget som ledamot av riksdagen.

Kammaren biföll denna avsägelse.

Svar på interpellationer

2 § Svar på interpellation 1992/93:34 om Turkiets militära närvaro i norra Irak

Anf. 1 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Berith Eriksson har frågat mig om regeringen avser att protestera mot Turkiets militära närvaro i norra Irak och vilka möjligheter regeringen ser för att aktivera ESK och FN för att förhindra upprättandet av en turkisk säkerhetszon i Irak.

Herr talman! Turkiet inledde i mitten av oktober militära operationer i norra Irak för att tillsammans med de irakiska kurdernas styrkor driva ut PKK-gerillan från sina baser i området. PKK har vid flera tillfällen med våldsmetoder stoppat gränshandeln mellan Turkiet och norra Irak och därmed skurit av försörjningskanalerna för de irakiska kurderna i området. Bl.a. av detta skäl har PKK kommit att utgöra en gemensam fiende till Turkiet och de irakiska kurderna. När Turkiet inledde sin militära intervention i norra Irak hade strider mellan de irakiska kurdernas styrkor och PKK redan pågått i några veckor.

Det faktum att de irakiska kurderna och den turkiska militären har stridit på samma sida mot PKK understryker uppfattningen att man måste skilja på PKK och frågan om kurdernas ställning och rättigheter. Från svensk sida betonar vi kurdernas demokratiska och mänskliga rättigheter, men vi kan inte acceptera PKK:s mål eller dess metoder.

Varje stat har en självklar rättighet, och även en skyldighet, att försvara sig mot terrorism och våldshandlingar. Det är dock viktigt att detta sker i enlighet med demokratiska principer och inom ramen för den internationella rättsordningen, som inte ger ett land rätt att ockupera ett annat lands territorium och där upprätta en säkerhetszon.

Turkiet har förklarat att kampanjen i norra Irak är en tidsmässigt begränsad aktion som enbart riktar sig mot PKK. Man har förklarat att man inte har för avsikt att upprätta en säkerhetszon i området och att de turkiska styrkorna skall dras tillbaka inom kort. Därmed ter sig spekulationerna om en turkisk annektering av området inaktuella. Jag utgår ifrån att Turkiet kommer att agera i enlighet med dessa förklaringar. Vi kommer från svenskt håll att fortsätta att följa frågan noga.

Mot denna bakgrund ser jag i dag inga förutsättningar för att ta upp frågan i FN eller ESK.

Den europeiska säkerhetskonferensen, ESK, ser sig för övrigt visserligen som ett regionalt organ enligt FN:s stadga, men ESK ser inte som sin uppgift att agera i politiska frågor som ligger utanför dess överenskomna tillämpningsområde. Norra Irak hör inte till detta tillämpningsområde.

Den turkiska regeringen deklarerade vid sitt tillträde för ett år sedan att respekten för de mänskliga rättigheterna skulle förbättras och att kurdfrågan skulle lösas genom ekonomiska, sociala och demokratiska investeringar i de sydöstra delarna av Turkiet. Jag hoppas att Turkiet framdeles kommer att agera efter dessa riktlinjer.

Anf. 2 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret.

Så många förändringar som har skett och som nu sker i en rasande takt i världen har vi tidigare inte upplevt. Självfallet kräver tiden därför, inte minst av utrikespolitiken, snabba beslut och handlingskraft baserad på intresse, engagemang och kunskap.

För en månad sedan, den 5 november, ställde jag några frågor till utrikesministern om Turkiets närvaro i irakiska Kurdistan. En månad är en ganska lång tid när det gäller andra länders politiska och militära utspel.

Turkiet har snart slutfört sitt tillbakadragande från Kurdistan. Att den turkiska ockupationsarmén nu drar sig tillbaka är nog inte ett resultat av regimen egen vilja eller den svenska regeringens tystnad, utan det är ett resultat av att det finns länder, exempelvis Tyskland, som reagerade och agerade snabbt och som markerade för den turkiska regimen att dess militära närvaro i irakiska Kurdistan inte kunde accepteras.

Den bild av verkligheten som utrikesministern ger i sin beskrivning av händelseförloppet vid turkarnas inmarsch i norra Irak tyder på en hög grad av okunnighet och är faktiskt felaktig. Den kurdiska federationen, kurdernas regering och parlament har aldrig bett om Turkiets hjälp. Tvärtom har partiledarna Barzani och Talabani och parlamentet bestämt protesterat vid flera tillfällen.

Den talmansdelegation som nyligen besökte Sverige hade med sig kapitulationsdokumentet som PKK-styrkans talesman undertecknat den 29 oktober. Dagen efter, den 30 oktober, gick den turkiska militären in med 20 000 soldater och ockuperade ett område på mer än 40 000 km². Den turkiska styrkan har inte fört några strider i området, eftersom den kurdiska persmergan redan hade avvärjat PKK-styrkan och fört den i förvar på en särskilt övervakad plats. Men veckorna innan ockupationen bombade turkarna områden i irakiska Kurdistan, som så många gånger förr, utan urskiljning, vilket

medförde att fler civila irakiska kurder än anhängare av PKK-gerillan dödades.

I det här sammanhanget bör påpekas att den styrka som fanns inne i irakiska Kurdistan var marginell. De flesta PKK-aktivisterna finns inne i Turkiet. En del av dem finns i skydd av antingen Saddam, Rafsanjani eller Hafez al Assad.

PKK har med våldsmetoder stoppat gränshandeln genom att skjuta lastbilschaufförer, men det har skett på den turkiska sidan. För mig är det ofattbart att inte Turkiet med sin stora militärmakt kan säkra 20 km väg innanför sina egna gränser.

PKK använder sig av terrormetoder, men man kan knappast påstå att det är en mafiaorganisation. PKK har fötts ur en verklighet, nämligen det turkiska förtrycket av den kurdiska minoriteten. Statens terror och gerillans terror har hela tiden skruvats upp, men det finns en mycket klar och påtaglig relation.

Till sist vill jag fråga: Kan man bedriva utrikespolitik enbart med förhoppningar? Norra Irak hör inte till ESK:s tillämpningsområde, men hela Turkiet gör det. Trots åratals förhoppningar har situationen hela tiden försämrats i de kurdiska provinserna i Turkiet. Den Amnestyrapport som kom för några veckor sedan borde bara den ses så allvarligt av ESK:s länder att man reagerade mot Turkiets väg bort från sina storstilade deklarationer om respekt för mänskliga rättigheter. Turkiet är ju medlem av ESK, och man måste väl också fråga sig vad medlemsländerna gör utanför sitt eget territorium.

Anf. 3 VIOLA FURUBJELKE (s):

Herr talman! Sveriges utrikespolitik i vad avser Turkiet kan inte benämnas som annat än strutspolitik. Det är den slutsats som jag drar efter att ha hört interpellationssvaret och utrikesministerns såväl som biståndsministerns tidigare uttalanden om Turkiet. Att likt strutsen sticka huvudet i sanden för att slippa se det obehagliga löser inga problem, särskilt inte när man som Sverige inom kort skall bli ordförandeland i ett för Turkiet och Sverige gemensamt organ, vars främsta uppgift är att förhindra och lösa konflikter, inte att gömma undan och förtiga dem.

I ESK:s Parisstadga slås målen och medlen när det gäller demokrati, marknadsekonomi, icke-våld, respekt för minoriteters och gränsers okränkbarhet fast. Turkiet har därtill undertecknat Europarådets och FN:s konvention om mänskliga rättigheter samt konventionen om tortyr.

Utrikesministern säger i slutet av interpellationssvaret att hon "hoppas att Turkiet framdeles kommer att agera efter dessa riktlinjer." Såsom ordförandeland i ESK duger det inte med fromma förhoppningar, utan det krävs även ett agerande.

Det finns mycket litet som tyder på att Turkiets deklarationer är annat än tomt prat. Verkligheten med Turkiets behandling av den kurdiska minoriteten på 15 miljoner människor pekar i stället på det rakt motsatta.

Turkiets behandling av kurderna står inte Saddam Husseins efter. I krigsföringen ingår som mildare varianter förtryck, diskriminering och tortyr. Som mer uppseendeväckande varianter ingår mord på enskilda och utplåning av hela städer och byar i kurdiska områden – dock utan att Sverige reagerar.

Prot. 1992/93:38
4 december 1992

Svar på interpellationer

Inte har väl Sverige officiellt fördömt bombningarna av Sirnak och av ytterligare två städer för ett par veckor sedan?

Har Sverige officiellt fördömt förhållandet att, enligt Amnestys rapport den 10 november i år, antalet "politiska mord nått oöverträffad nivå"? Har Sverige fördömt att systematisk tortyr blir allt vanligare och att minst 13 personer den senaste tiden dött i häkte efter tortyr?

Den turkiska regeringen sade vid sitt tillträde att alla polisstationer skall få väggar av glas. Är det detta som man kommer att få se genom dessa väggar, då måste man reagera.

Turkiets säkerhetsstyrkor arbetar i sydöstra Turkiet, med nära nog total straffrihet enligt Amnesty. Är inte detta tillräckligt för att Sverige som ordförandeland i ESK skall reagera? Utrikesministern hävdar säkert att Turkiet har rätt att försvara sig mot våldshandlingar och terrorism. Kan verkligen 10 000 PKK-anhängare rättfärdiga att 15 miljoner kurder i Turkiet och ytterligare några miljoner kurder i Irak offras på vägen?

Turkiets militära intrång i norra Irak är varken mer eller mindre ett led i Turkiets försök att splittra och försvaga kurderna. De irakiska kurdernas relativa självständighet efter Gulfkriget ses naturligtvis som ett hot av Turkiet. De egna kurdernas krav på självbestämmande kan ju få näring av de irakiska kurdernas relativa framgångar.

Rätt till självbestämmande är visserligen en av de mänskliga rättigheterna, men eftersom Turkiet inte respekterar övriga mänskliga rättigheter, så respekterar man naturligtvis inte rätten till självbestämmande heller. Det borde ha varit ett självklart krav från Sverige, som tillträdande ordförandeland i ESK, och redan nu en del av trojkan, att kräva att Turkiet omedelbart drar tillbaka sina ca 20 000 soldater från norra Irak, som exempelvis Tyskland gjorde.

Ett annat krav som Sverige borde ställa är att vägen till norra Irak – den enda tillgängliga för mat och förnödenheter, liksom för FN:s humanitära hjälp – hålls öppen utan villkor.

Sverige bör också förbjuda all vapenexport till Turkiet, eftersom dess egna minoriteter förtrycks. Turkiet kan alltså inte komma i fråga när det gäller vapenexport, enligt svensk lagstiftning. Att likt strutsen sticka huvudet i sanden och inte låtsas se eländet är föga hedrande för Sverige.

Kommer utrikesministern, som ESK-ordförande, att aktivt verka för att Turkiet skall följa ESK:s principer och Europarådets och FN:s konventioner om mänskliga rättigheter?

Anf. 4 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Berith Eriksson och jag för ofta debatter om Turkiet här i kammaren. Debatterna brukar föras i en trevlig ton, vilket jag har varit tacksam för, och jag tror att saken i sig vinner på detta.

Jag uppfattar Berith Erikssons beskrivning av den turkiska verkligheten som tämligen ensidig. Jag säger det för att kvittera Berith Erikssons utsaga att det jag framför här inte stämmer med hennes uppfattning.

Verkligheten är mycket komplicerad. Det är ett faktum att irakiska kurder och den turkiska militären har stridit på samma sida mot PKK, och det är ett faktum att PKK, genom att mörda turkiska lastbilschaufförer, lyckades att

stänga av försörjningen till Iraks kurder. Verkligheten som vi har att möta är alltså mycket komplicerad och långt ifrån trevlig. Saken vinner säkert på att man väljer att inte förenkla skeenden, utan att se verkligheten som den är.

Jag beklagar att Viola Furubjelke väljer att ställa sig på sidan för den ensidiga och förenklade beskrivningen av skeendet. Under lång tid har Sverige i Europarådet och bilateralt arbetat med Turkietfrågan. Turkiet har under perioder mycket bestämt försökt röra sig i riktning mot större respekt för mänskliga rättigheter. Detta har klargjorts i Europarådet. Vi vet samtidigt att betydande frågetecken har kvarstått.

Det som vi har kunnat se sedan den turkiska regeringen tillträdde är en mycket kraftig viljeyttring för respekten av de mänskliga rättigheterna och för utökningen av friheten för den kurdiska befolkningen att utöva sina kulturella och språkliga rättigheter. Detta välkomnar vi. Jag håller med om att det under den allra senaste tiden finns mycket allvarliga tecken som – det finns också med i rapporten från Amnesty – tyder på att det arbete som vi tidigare haft anledning att notera när det gäller förbättringen av respekten för de mänskliga rättigheterna inte fortskrider i den takt som vi önskar. Rapporterna i anledning av detta är allvarliga, vilket jag håller med om.

Sverige för upp Turkietfrågan i bilaterala sammanhang, när vi träffar företrädare för Turkiet. Jag själv och även Alf Svensson har vid ett längre samtal haft möjlighet att tala med den minister i Turkiet som har hand om frågorna om mänskliga rättigheter. Det är ett framsteg i sig att det finns en minister för MR-frågor. Jag fick också möjlighet att tala med honom när han var här i Sverige på Internationella juristkommissionens möte i höstas. Vi har alltså möjlighet att föra en dialog med Turkiet, och den är väldigt viktig. Jag tror att dialogen kan bli mycket effektivare om samtidigt Sveriges utgångspunkt är respekten för Turkiets rätt att bekämpa terrorism.

Anf. 5 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Jag tycker också att vi skall ha en trevlig ton när vi debatterar, och jag anser mig inte ha varit otrevlig.

Jag följer mycket noga Turkiets utspel, och signalerna i samband med inmarschen var inga entydiga sådana. Süleyman Demirel deklarerade att gränserna är feldragna, och att Turkiet anser att den gamla gränsdragningen från 1923 skall gälla, i vilken området ända ner till Mosul ingår.

Det förekom också uttalanden från höga militärer om att det rådde ett maktvakuum, som skulle innebära att Turkiet ansågs ha rätt att gå in i Irak. Det är ett faktum att de irakiska kurderna aldrig har bett Turkiet om hjälp.

När utrikesministern anser att jag har ensidig information undrar jag om utrikesministern eller UD över huvud taget har varit i kontakt med det sittande parlamentet i Kurdistan, för att ta reda på fakta. Till skillnad från samtliga arabländer i området – Iran har exempelvis diktatur – har kurderna i irakiska Kurdistan genomfört demokratiska val. Deras beslutsamhet att införa parlamentarisk demokrati med flerpartisystem bör stödjas med alla medel, i stället för att dränkas med tystnad och likgiltighet.

Det är inte bara den turkiska ambassaden som informeras om vad som sägs här i kammaren, utan det kurdiska parlamentet nås också av det. Vi fick veta det när delegationen var här. Inte bara för min skull, utan för Sveriges

skull över huvud taget, tycker jag att det är pinsamt att det här i kammaren framförs en så ensidig beskrivning av händelserna som i Margaretha af Ugglas svar. Den är densamma som den officiella turkiska propagandan, och Turkiet har ju orsak att föra fram synpunkter som gagnar just dess syften.

Anf. 6 VIOLA FURUBJELKE (s):

Herr talman! Jag beklagar om utrikesministern ser det här som ett ensidigt ställningstagande. Om jag får citera en passus i svaret kanske jag med det som utgångspunkt kan få argumentera för att jag går ut så hårt. Utrikesministern skriver:

”Den europeiska säkerhetskonferensen, ESK, ser sig för övrigt visserligen som ett regionalt organ enligt FN:s stadga, men ESK ser inte som sin uppgift att agera i politiska frågor som ligger utanför dess överenskomna tillämpningsområde. Norra Irak hör inte till detta tillämpningsområde.”

Det är detsamma som att säga att det inte är vårt bord utan att det ligger utanför. Men det är Turkiet som har begått de här kränkningarna, och Turkiet är ett ESK-land. Turkiet har förpliktat sig att följa Parisstadgan och ett antal andra konventioner. Om Turkiet gör sig skyldigt till sådana här övergrepp måste ESK naturligtvis agera.

En förlängning av detta resonemang vore om Frankrike, eller kanske Sverige, skulle kränka ett annat lands gränser eller gå in i ett annat land för att bekämpa en minoritet; skulle inte ESK eller något annat internationellt organ agera då? Även om detta område ligger utanför ESK:s geografiska upptagningsområde, är det naturligt att Sverige måste reagera när en ESK-medlem på det här sättet kränker mänskliga rättigheter.

Den ensidighet som Margaretha af Ugglas anklagar oss för utgår väl från att vi inte fokuserar debatten på terroristerna och PKK:s mord och övergrepp. Självfallet måste de också fördömas – det är helt naturligt. Men PKK har inte särskilt mycket att göra med kurder i allmänhet, och de flesta kurder tar avstånd från PKK. PKK har ungefär 10 000 anhängare, eller soldater.

Tyvärr ökar antalet sympatisörer till PKK i dag, eftersom den turkiska regeringens våld mot PKK i så hög grad också drabbar civila kurder. Om Turkiet lade om sin politik härvidlag skulle man nog så småningom få se ett förminskat PKK.

Amnestys rapport kvarstår: mänskliga rättigheter kränks regelbundet och systematiskt i Turkiet. Den senaste rapporten, som talar om ett oöverträffat antal politiska mord, är så alarmerande att Sverige måste reagera. Också systematisk tortyr förekommer i häkten. 13 människor har dött efter tortyr i häkten på senare tid, enligt Amnesty, som jag anser vara en trovärdig källa. Jag tycker att detta är skäl för att Sverige skall visa framfötterna, särskilt som ordförande i ESK.

Anf. 7 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Jag vill säga något om det komplicerade läget, kanske i första hand till Viola Furubjelke. Om man ser till det folkrättsliga rättsläget i norra Irak, är det så att FN har sanktionerat de åtgärder som har vidtagits till skydd för den kurdiska befolkningen. Därmed råder för närvarande mycket speciella förhållanden i området, som inte medger en strikt legalistisk syn på det

turkiska uppträdandet. Det turkiska uppträdandet står inte i överensstämmelse med folkrätten, vilket jag även har sagt i mitt svar.

Samtidigt kan konstateras att Irak i praktiken inte kan ta ansvar för säkerheten i denna del av sitt territorium, vilket också gör situationen speciell.

Berith Eriksson var inne på de diskussioner som har förts om s.k. flexibel gräns mellan Turkiet och Irak. Vi har naturligtvis noterat att det, enligt vissa uppgifter, har förts diskussioner mellan Turkiet och de irakiska kurderna om skapandet av en s.k. flexibel gräns, vilket skulle ge dem ömsesidiga rättigheter att operera inom ett visst område på den andra sidan gränsen.

Jag vill därmed gärna göra den deklarationen, att jag förväntar mig att Turkiet står fast vid de förklaringar som man tidigare har givit om sin avsikt att respektera Iraks territoriella integritet. Det är viktigt att säga det här i kammaren.

Andre vice talmannen anmälde att Viola Furubjelke anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Anf. 8 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Redan den 14 november skrevs ett avtal mellan befälhavaren för den turkiska styrkan Esref Bitlis och de kurdiska ledarna Massoud Barzani och Jelal Talabani i staden Silopi. I avtalet förbinder sig Turkiet att dra tillbaka sina styrkor med omedelbar verkan. Det har gått mycket långsamt, och det krävs nog att de fortfarande har ett internationellt tryck på sig.

I avtalet sägs också att Turkiet skall bygga 70–80 militära poster för gränskontrollen, men de skall bemannas av kurdisk armé. Turkiet anser sig ha rätt till information om vidtagna åtgärder vad gäller gränssäkerheten från den kurdiska sidan.

Från kurdisk sida i Irak har det aldrig framförts önskemål om flytande gräns, eftersom man vet hur Turkiet agerade inför deras hot om att gå in. Jag åkte genom området i september och kunde då konstatera, vilket jag tog upp i kammaren, att man inte har någon användning av tungt artilleri om man skall bekämpa PKK-gerillan i bergen, vare sig på den turkiska eller på den irakiska sidan. De stod där vid gränsen, och de åkte ända fram till gränsen och hotade. I det läget gjorde Talabani ett utspel – jag fick det översatt från turkiska tidningar, och jag vet inte vilken sanningshalt det hade – där han sade att de hellre kunde tänka sig att vara i federation med Turkiet än med Irak.

Faktum är att kurderna har utropat en federation. Hela den övriga irakiska oppositionen har vid ett möte i september erkänt den kurdiska federationen, och det finns långt framskridna planer på vad som skall hända när Saddam faller. Ingen av dem säger i dessa dokument att Irak skall delas, utan Irak skall bestå av federationen.

Anf. 9 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Berith Erikssons sista inlägg visar hur komplicerad situationen är. Den svenska utgångspunkten är att de gränser som finns är de som

Prot. 1992/93:38
4 december 1992

Svar på interpellationer

skall respekteras och att Iraks territoriella integritet därmed skall respekteras.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på interpellation 1992/93:44 om Sydafrika

Anf. 10 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Pär Granstedt har frågat mig vilka svenska och internationella insatser jag är beredd att ta initiativ till för att förmå den sydafrikanska regimen att stävja våldet och påskynda utvecklingen mot demokrati och ett avskaffande av apartheidsystemet.

I ett historiskt perspektiv har utvecklingen i Sydafrika de senaste åren varit snabb och löftesrik. För bara några år sedan torde få iakttagare ha anat att diskussionen i dag skulle gälla inte att, utan hur majoritetsstyre skall införas.

Demokratiseringsprocessen i Sydafrika har dock inte varit problemfri utan drabbats av flera bakslag och förseningar. Detta är inte unikt för Sydafrika. Genom åtskilliga exempel i vår omvärld vet vi att djupgående systemförändringar alltid är mycket smärtsamma och svåra att genomföra. Det har aldrig funnits skäl att tro att det skulle gå lättare i Sydafrika.

Den allvarligaste stötestenen har utgjorts av det under året tilltagande våldet, som i första hand drabbar den svarta befolkningen. Den sydafrikanska regeringen har ansvaret för att skydda alla invånares liv och egendom, bl.a. genom att med kraft ta itu med de element inom polis och säkerhetsstyrkor som underblåser våldet. Men samtliga parter i landet måste ta sitt ansvar för att det fredsavtal som tillkom i september 1991 respekteras.

Sverige – och omvärlden – har framför allt intresse av att understödja de modererande krafterna i Sydafrika, dvs. att uppmuntra till fortsatt förändringsvilja från regeringens sida samt stödja ANC och andra grupper som företräder den svarta befolkningen och verkar för demokrati. Det ligger inte i omvärldens intresse att extremgrupper till höger och vänster vinner terräng på det politiska mittfältets bekostnad.

I dag spelar det internationella samfundet en ny och betydelsefull roll i Sydafrika. Till följd av Säkerhetsrådets beslut i somras finns nu ett sjuttioal observatörer från FN, EG, OAU och samväldet som i nära samverkan på plats följer utvecklingen. Sverige har välkomnat detta. Förhoppningen är att de internationella observatörernas närvaro skall kunna bidra till att våldet dämpas och förhandlingsklimatet främjas.

Härutöver har FN:s generalsekreterare nyligen sänt en mission under ledning av den norske diplomaten Tom Vraalsen till Sydafrika för att med parterna diskutera hur FN:s bidrag till fredsprocessen skall kunna stärkas. Dennes rapport från besöket kommer längre fram att behandlas av säkerhetsrådet.

Från svensk sida har vi genom vår legation i Pretoria regelbundna kontakter med representanter för ett mycket brett spektrum av det sydafrikanska samhället. I sådana samtal har våra diplomatiska representanter tillfälle att också lämna Sveriges kommentarer till och reaktioner på den utveckling som

äger rum. Jag kan här också erinra om det tillfälle till kontakter på mycket hög nivå som gavs när Sydafrikadelegationen besökte landet i februari i år.

Herr talman! Av det jag här redovisat framgår att det internationella samfundet under sommaren har tagit viktiga initiativ i Sydafrikafrågan, främst genom den aktiva roll FN givits. Till följd av beslut i Säkerhetsrådet finns nu för första gången internationella observatörer på plats i landet. Säkerhetsrådet har vid sina fortsatta diskussioner om utvecklingen i Sydafrika, bl.a. på grundval av Vraalsen-missionens rapport, möjlighet att överväga och besluta om de ytterligare åtgärder som rådet kan finna påkallade.

Anf. 11 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka utrikesministern för svaret på min interpellation.

Sverige har ju mycket länge visat ett mycket stort intresse för utvecklingen i Sydafrika och även spelat en aktiv roll, både genom de påtryckningar som vi tillsammans med andra länder har genomfört mot den sydafrikanska apartheidregimen och genom det stöd som vi under lång tid har givit till de demokratiska krafterna. Det är därför, som jag ser det, naturligt att Sverige fortsätter att spela en aktiv roll och föra en aktiv politik när det gäller att stödja demokratiutvecklingen i Sydafrika.

Jag delar naturligtvis utrikesministerns uppfattning om det positiva i att vi nu har en utveckling mot demokrati och mot avskaffande av apartheidssystemet i Sydafrika. Men samtidigt är det viktigt att också se de svårigheter som finns och som också berörs i utrikesministerns svar.

Vi har ännu inte några garantier för att utvecklingen verkligen kommer att leda fram till ett samhälle utan rasdiskriminering och med lika politiska och andra rättigheter för alla invånare. Framför allt finns det anledning att se med oro och viss skepsis på hur den sydafrikanska regeringen driver den här processen; det är ändå regeringen som har huvudansvaret för att den skall bli framgångsrik. Stundtals spelar regeringen visserligen en pådrivande roll och arbetar konstruktivt, men med jämna mellanrum tornar det upp sig stora svårigheter: Man ställer nya krav, förhandlingarna går i stå och hela processen stannar upp. Jag får ett intryck av att regeringen har ett intresse av att dra ut på tiden och av att man faktiskt inte vill att det här skall gå alltför snabbt och smidigt.

Något som förstärker det intrycket är våldssituationen i Sydafrika och den egendomliga roll som regeringen i det sammanhanget spelar. Det är uppenbart att regeringen har ett ansvar för att skydda människors liv och hälsa, och det lyckas man inte särskilt väl med. Det är litet förvånansvärt – det sydafrikanska systemet har ju tidigare varit utomordentligt effektivt när det gällt att hålla nere olika typer av våldstendenser som man har velat hålla nere. I det här fallet finns det däremot slående exempel på passivitet från myndigheternas sida – man har på ett som det förefaller medvetet sätt avstått från att förhindra våldsinsatser.

Det har också ganska tydligt framkommit, inte minst genom Goldstones-kommissionens arbete, att regeringen eller regeringen närstående kretsar – myndigheter – har direkt understött våldet och spelat vad vi kan kalla ett dubbelspel; man har uppmuntrat våldstendenserna, framför allt Inkatas an-

grepp mot ANC. Det bidrar till bilden, att den sydafrikanska regeringens sätt att driva processen inte är på något sätt entydigt.

Vi kan naturligtvis fundera litet över vad man är ute efter. Mycket tyder på att man hoppas att på det här sättet försvaga ANC. Det är klart att om man utnyttjar våld – låt vara att man inte själv utövar det utan utnyttjar det indirekt – för att försvaga en politisk motpart är detta oerhört allvarligt.

Dessutom pågår det en privatiseringsprocess där man överför det som tidigare var offentlig verksamhet i privata händer, och privata händer innebär i det här fallet kontroll av den vita minoriteten. Man har uppenbarligen också strävanden att behålla olika typer av politiska privilegier för den vita minoriteten.

Från västvärldens sida har man varit mycket uppmuntrande i den här processen. Sanktioner har i mycket stor utsträckning avvecklats. Sverige har kvar sanktionerna men har lättat påtagligt på tillämpningen. Och det är väl bra med positiva signaler. Men det är också viktigt att klargöra att omvärldens påtryckningar kommer tillbaka om utvecklingen inte leder fram till en sann demokrati och till ett sant avvecklande av diskrimineringen – till lika rättigheter för alla. Det behövs alltså också den typen av signaler, tycker jag, och dem finns det alldeles för litet av. Dessutom skulle det naturligtvis också behövas en betydligt större närvaro från FN:s sida och ett vidgat mandat för de observatörer som finns i landet.

Jag skulle därför igen vilja fråga utrikesministern: Är Sverige berett att agera för att medvetandegöra den sydafrikanska regeringen om en otålighet från omvärldens sida och om att den positiva utvecklingen på sanktionsområdet kanske måste förbytas i sin motsats om utvecklingen inte går åt rätt håll eller inte gör det med tillräcklig smidighet? Kommer Sverige att understödja en utveckling med en större internationell närvaro och ett vidgat mandat för denna internationella närvaro?

Anf. 12 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Jag delar naturligtvis Pär Granstedts oro och instämmer i hans analys – det finns en uppenbar risk att vissa kretsar i Sydafrika ser en möjlighet att genom våld försena demokratiutvecklingen. Här finns en påtaglig risk. Det är också någonting som omvärlden nu är mycket uppmärksam på och även har direkt engagerat sig i genom närvaron av FN-observatörer.

Just i dagarna är generalsekreterarens specielle emissarie Tom Vraalsen på plats i Sydafrika. Han kommer att lämna en rapport till säkerhetsrådet. Det är mycket möjligt – ja, t.o.m. troligt – att han i denna rapport kommer att föreslå ett utökat FN-engagemang i Sydafrika. Det kommer i så fall självklart att få svenskt stöd. Från svensk sida tillmäter vi Goldstone-rapporten mycket stor vikt.

Det pågår också ett samtal just i dessa dagar mellan regeringen och ANC, boesberaad. Vi kommer således redan på måndag att ha en något klarare uppfattning om hur snabbt vi kan förvänta oss att utvecklingen går. Jag har förstått att ANC har den klara inriktningen att försöka driva på utvecklingen för att få till stånd allmänna val och demokrati. Man önskar att det skall gå snabbare än vad regeringen gör. Vi får se vad man kommer fram till.

ANC:s generalsekreterare kommer på besök till Sverige i nästa vecka. Han kommer att ha ett brett spektrum av kontakter med det svenska samhället. Då har vi också en möjlighet att föra en direkt dialog och få information direkt från honom. Därmed kommer vi att få ytterligare ett utmärkt underlag för den svenska politiken.

Prot. 1992/93:38
4 december 1992

Svar på interpellationer

Anf. 13 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag har också noterat de här omständigheterna. Det är glädjande att man nu återigen har kommit till förhandlingsbordet. Men det är inte första gången man gör sådana försök. Det går kanske inte att inteckna framgångarna på förhand. I dag kan vi bara hoppas att det här verkligen kommer att innebära att man kan bestämma sig för en process som leder fram till demokratiska val. Jag ser också fram emot mötet med ANC:s generalsekreterare i nästa vecka. Det är viktigt med den här kontakten.

Jag efterlyser ett svenskt agerande på det här området. Jag tycker att svaret mera gäller vår iakttagande roll, dvs. hur vi följer processen. Det är värdefullt och bra att vi gör det. Jag tycker dock inte att det är tillräckligt. Det är viktigt att Sverige har en aktiv roll i den här situationen.

Det handlar för det första om att stödja de demokratiska krafterna. Det gör vi i betydande utsträckning, bl.a. genom vårt bistånd. För det andra måste vi klargöra, och försöka få andra länder att klargöra, för den sydafrikanska regeringen att vi inte tycker att saken är klar. Man har i västvärlden avvecklat sanktioner och nästan gett ett intryck av att man tycker att det har ordnat sig. Så är det inte. Vi måste visa att vi ser med betydande allvar på de svårigheter den här processen har mött och på den tvivelaktiga roll som regeringen trots allt spelar. Vi måste klargöra att en brist på utveckling på det här området kan leda till en hårdnande attityd från omvärlden. Det är också rimligt att Sverige spelar en pådrivande roll när det gäller att få till stånd ett utökat FN-engagemang och ett vidare mandat för FN:s verksamhet i Sydafrika.

Jag skulle gärna se en någorlunda hög svensk profil på det här området. Jag tycker kanske inte riktigt att det utrikesministern har sagt hittills ger intryck av den aktiva roll som jag skulle önska mig.

Anf. 14 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Pär Granstedt bidrar ju själv på ett alldeles utmärkt sätt till denna höga svenska profil och även till engagemanget i den svenska riksdagen. Det tycker jag är helt utmärkt. Jag hoppas och önskar naturligtvis att det breda engagemang som har funnits för Sydafrika under den fruktansvärda perioden av apartheidpolitik skall gå över i ett konstruktivt samarbete med ett demokratiskt Sydafrika.

Anf. 15 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag är naturligtvis mycket smickrad av att utrikesministern tillskriver mig, och jag förmodar även andra här i riksdagen, denna roll. Men det kanske inte är tillräckligt. Enligt den svenska konstitutionen ankommer det trots allt på regeringen att föra den svenska utrikespolitiken. Det är regeringens sätt att agera som är avgörande för vilken roll som Sverige kan spela.

Därför är min förhoppning att vi kommer att få se ett kraftfullt svenskt agerande på de områden som jag har nämnt.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 1992/93:39 om regeringens förhandling med EG om svenskt medlemskap

Anf. 16 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Gudrun Schyman har frågat mig följande om regeringens förhandlingar med EG om svenskt medlemskap:

1. Är regeringen beredd att överväga möjligheten att förhandla med EG med beaktande av de danska särvillkoren?

2. Vilken beredskap har regeringen för det fall att förhandlingarna med EG försenas så att tidtabellen förskjuts så att ett förhandlingsresultat inte ligger klart den 18 december 1993, då riksdagen senast måste besluta om grundlagsändring?

3. Kommer regeringen att överväga en gemensam nordisk väg, om den andra danska folkomröstningen ger ett förnyat nej till EU?

4. Hur tänker regeringen – om den fortfarande sitter kvar då – agera i fall av ett "nej" i den svenska folkomröstningen?

Herr talman! Vår Europapolitik strävar efter att ge Sverige en plats i det europeiska samarbetets kärna. Också för oss är det ett vitalt intresse att dagens europeiska samarbete fördjupas. Varje kandidatland förhandlar utifrån sina förutsättningar och nationella intressen. Det gäller också Sverige. Jag har i riksdagen den 8 oktober i år redogjort för de krav som vi kommer att driva hårt i förhandlingarna.

Regeringen har tydligt förklarat att Sverige delar Gemenskapens långsiktiga målsättningar så som de kommit till uttryck i Maastrichtavtalet. Förhandlingarna om svenskt medlemskap i EG/EU kommer således att ske på basis av Maastrichtfördraget.

Danmark sade i folkomröstningen den 2 juni med knappast möjliga marginal nej till omedelbar ratificering av Maastrichtfördraget. En bred majoritet av de danska politiska partierna har sedan dess – med framstegspartiet som enda undantag – ställt sig bakom en kompromiss i frågan. Den danska positionen är att Danmark vill delta också i det fortsatta EG-samarbetet. Det danska utspelet är nu föremål för bilaterala direktkontakter med de övriga medlemsstaterna, och det är ännu för tidigt att spekulera i resultatet av de pågående förhandlingarna. De rör utan tvekan viktiga frågor som också vi berörs av.

Vi följer alla den debatt som pågår inom EG. Att av denna debatt dra slutsatsen att Maastrichtfördraget kan komma att omförhandlas anser jag vara förhastat. Tvärtom har alla EG-länderna bestämt tagit avstånd ifrån en omförhandling. Detta har också Danmark accepterat. För vår del har vi därför all anledning utgå ifrån att Maastrichtfördraget blir en del av den Gemenskap vi söker inträde i.

Det är regeringens förhoppning och övertygelse att den fortsatta diskussionen mellan EG-länderna skall bidra till tillfredsställande lösningar för alla parter och att Europas medborgare skall få svar på de frågor som kommit att särskilt lyftas fram efter den danska folkomröstningen. Många av dem – det gäller t.ex. kraven på större öppenhet och förbättrad insyn – är av stort gemensamt intresse. Självklart kommer utgången av denna diskussion att beaktas också i vårt fortsatta arbete. Vi välkomnar i det sammanhanget resultatet från EG-toppmötet i Birmingham och vad som där aviserades om ökad öppenhet och insyn. Vi välkomnar också EG:s strävan att effektivt tillämpa den s.k. närhetsprincipen om att beslut skall fattas så nära som möjligt de människor som berörs av beslutet.

Gudrun Schyman frågar också om regeringens beredskap vid en eventuell försening av de svenska förhandlingarna. Här vill jag svara följande.

Enligt vår grundlag måste förslag om grundlagsändringar föreläggas riksdagen senast den 18 december 1993, om medlemskap i EG/EU skall kunna träda i kraft 1995. Regeringen verkar för att med sikte på medlemskap 1995 snarast få till stånd en förhandlingsstart så att medlemskapsvillkoren i allt väsentligt också kan föreligga hösten 1993. Under 1994 planeras sedan riksdagsbehandling av grundlagsförslagen och av anslutningsfördraget samt folkomröstning. Detta är alltså utgångspunkten för regeringens arbete, och jag ser inte någon anledning att nu diskutera någon alternativ tidtabell.

Vissa konstitutionella frågor – inbegripet frågan om folkomröstning – inför ett svenskt inträde i EG behöver belysas närmare och är föremål för Grundlagberedningens pågående arbete. I detta sammanhang diskuteras uppenbarligen också alternativa scenarier. Grundlagberedningen kommer att presentera sitt betänkande i början av nästa år, och jag vill inte föregripa de bedömningar och förslag som detta kan komma att innehålla.

Vad beträffar frågan om vilka överväganden om "en gemensam nordisk väg" som kan aktualiseras efter ett eventuellt förnyat nej i en andra dansk folkomröstning, vill jag framhålla att nordiskt samarbete inte utgör något realistiskt alternativ till EG/EU-medlemskap. Det är inte fråga om antingen–eller utan om både–och.

Redan EES-avtalet innebär en förstärkning av det nordiska samarbetet, och vägen ligger nu öppen för att samtliga nordiska stater, med undantag av Island, kommer att bli medlemmar av EG under de närmaste åren. Visionen om att de nordiska länderna parallellt går in i det europeiska samarbetet ser ut att kunna förverkligas – till fördel för Sverige och för hela Norden. Det ger oss möjlighet att inom den europeiska ramen bygga ut det nordiska samarbetet, och det ger oss bättre möjlighet att i det europeiska samarbetet hävda nordiska intressen och nordisk identitet.

Vi kommer naturligtvis redan under förhandlingarna om medlemskap att stå i nära kontakt med de andra nordiska länderna. Varje land förhandlar visserligen för sig utifrån sina egna förutsättningar, men vi har tillsammans med Norge och Finland också en rad gemensamma intressen att tillvarata. Informationsutbyte på tjänstemannanivå pågår redan i sådana frågor. Sverige övertar ordförandeskapet i det nordiska ministerrådet nästa år, och vi avser då att göra ett nära nordiskt samråd under medlemskapsförhandlingarna till en huvudfråga.

Slutligen undrar Gudrun Schyman hur regeringen tänker agera i händelse av ett nej i den svenska folkomröstningen. Till det vill jag först och främst säga att det är regeringens bestämda uppfattning att fördelarna med ett medlemskap för Sverige jämfört med att stå utanför är så uppenbara, att jag vågar hoppas att folkomröstningen kommer att utfalla med ett ja. Om så inte blir fallet, kommer självfallet utslaget att bli avgörande för Sveriges ställning i Europa. Ett medlemskap blir då inte aktuellt.

Vid ett eventuellt nej blir EES-avtalet naturligen basen för vår anknytning till Europa. EES-avtalet är viktigt men kommer enligt min mening inte att räcka i det långa loppet, eftersom det inte omfattar alla de nya samarbetsområden som blir av gemensamt intresse i det nya Europa.

Ett nej i folkomröstningen skulle därför innebära att vi i Sverige skulle få betydligt sämre möjligheter att effektivt tillvarata våra nationella intressen i det framväxande fördjupade europeiska samarbetet. Vi skulle inte få medverka i arbetet på att lösa 90-talets gemensamma europeiska utmaningar vad gäller freden, säkerhetsordningen, ekonomin, jobben och miljön. Medlemskap betyder att delta fullt ut och få rösträtt i det nya Europa. Att stå utanför skulle för Sveriges del betyda ett fortsatt demokratiskt underskott. De negativa effekterna för välfärden och de politiska konsekvenserna av en sådan händelseutveckling skulle innebära allvarliga påfrestningar för det svenska samhället.

Anf. 17 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret – som jag tycker präglas av en stor alternativlöshet och en dålig förankring i verkligheten.

Det är mycket märkligt, tycker jag, att vi har den situationen att EG-frågan, framtiden för EG och för Europeiska unionen, diskuteras i samtliga länder utom i Sverige. Här är det som om ännu ingenting hade hänt, som om folkomröstningen i Danmark och folkomröstningen i Frankrike inte hade ägt rum, som om Storbritanniens nya förslag till lösning av Danmarkproblemet inte hade förevarit, som om valutakrisen och sammanbrottet för det europeiska valutasamarbetet inte hade ägt rum, och som om opinionssiffrorna i Sverige och i de nordiska länderna inför tanken på ett medlemskap heller inte hade funnits.

Jag hade hoppats på att det här svaret skulle präglas av en större realism och en förankring i den verklighet som vi nu lever i, och därmed också av en seriös diskussion om alternativa förhandlingsvägar och förhållningssätt för Sveriges del i den europeiska utvecklingen och i det nödvändiga europeiska samarbetet. Men nu är det inte så. Det är som om regeringen sticker huvudet i busken och låtsas som om ingenting har hänt.

Våra krav, som ju statsrådet riktigt har redogjort för den 8 oktober, är ju förhoppningar; de här frågorna skall vi hålla högt. Men är man också beredd att i förhandlingarna kräva juridiskt bindande undantag, så att dessa fromma förhoppningar kan bli verklighet? Det är nämligen vad man kommer att göra från Danmarks sida. Man kommer att kräva juridiska avtal, som gör att de undantag som man nu för fram, och som man anser vara en förutsättning för ett lands medlemskap, blir juridiskt bindande. Och det är ju inga små undantag. Det rör sig om stora frågor: att man inte vill medverka i försvars-

politiken, att man inte vill ha en gemensam valuta osv. Vi har ju ännu inte sett hur man tänker förhålla sig till dessa stora och viktiga frågor i EG. Vad vi har märkt är ju att kommissionen inte alls tycker att det är någon bra lösning, att Kohl har sagt att "det här kommer vi inte att acceptera", osv.

Jag är också mycket förvånad över att den svenska regeringen har ställt sig så kallsinnig till att visa någon form av solidaritet med folkomröstningsresultatet i Danmark och den stora danska majoritetens strävan att få ha en egen identitet i det europeiska samarbetet. Det är mycket oroväckande, tycker jag, med tanke på att Danmark som ett litet land här försöker hävda sin grundlagsrättighet i EG – rätten att ha en egen uppfattning och att få verka för den. Med tanke på att Sverige också är ett litet land vore det ganska klädsamt, tycker jag, om regeringen också på något sätt av de andra länderna krävde respekt för Danmarks förhållningssätt. Jag har inte sett skymten av detta. Att kräva respekt för det förhållningssättet skulle ju vara att hävda att Maastrichtavtalet i och med det danska folkomröstningsnejet inte längre var giltigt och alltså inte heller för Sveriges del möjligt att förhandla om, eftersom avtalet bygger på att alla säger ja. I och med att Danmark sade nej existerar alltså inte avtalet.

Om de andra länderna nu säger att man fortsätter att godkänna avtalet i alla fall och struntar i Danmark, så borde åtminstone den svenska regeringen ha kunnat säga att nu avvaktar vi med vidare förhandlingar eftersom vi inte vet vad vi skall förhandla om, då Maastrichtavtalet uppenbarligen inte gäller. Jag skulle vilja veta varför man inte kan kosta på sig den solidaritetshandlingen.

Sedan talar Ulf Dinkelspiel här om ökad öppenhet och om subsidiaritetsprincipen, som om det vore lösningen. I själva verket gäller detta formuleringen av ett problem. Det är ju märkligt att man i interpellationssvaret säger sig välkomna en tillämpning av den s.k. närhetsprincipen, när man på EG-mötena – också de kommande – skall försöka uttolka vad det egentligen innebär. Det finns faktiskt inte någon uttolkning och något konkret sagt om vad detta innebär. Det är i stället fråga om formuleringen av ett problem, och problemet är den ökande centralistiska byråkrati och klåfingrighet som man har utvecklat i Bryssel och som innebär att man styr och ställer i frågor som man egentligen borde låta bli.

När det gäller tidtabellen förvånar det mig också mycket att man vägrar att se att denna tidtabell inte är realistisk i dag. Om den danska folkomröstningen kan äga rum under våren eller sensommaren 1993, så kan möjligen Maastrichtfördraget bli färdigbehandlat hösten 1993. Att Sverige då samtidigt skulle ha förhandlat fram en lösning som vi skulle kunna ta ställning till förefaller oerhört optimistiskt.

I Grundlagberedningen, där man har funderat på de här frågorna, har man ju sagt att det säkert kommer att dröja flera år innan man kan få fram ett ordentligt resultat, som man då kan ställa inför folkomröstning. Också där har man faktiskt börjat diskutera alternativa scenarier, vilket jag tycker att det vore på sin plats att regeringen gjorde. Det scenario som jag tycker är mest skrämmande, och som Grundlagberedningens ordförande började diskutera, är att inte ha någon folkomröstning över huvud taget, av det skä-

let att det inte finns politiska majoriteter som kan hantera ett nej. Det är ju det som är så hemskt i den här situationen.

Jag vill fråga om regeringen då tänker avgå. Den frågan har jag inte fått något svar på i det här interpellationssvaret. Man talar om hur hemskt det kommer att vara om det blir ett nej. Men vad tänker regeringen göra? Är det möjligt att sitta kvar och regera? Eller skall man säga att vi inte skall ha någon folkomröstning? I så fall får man gå ut och välja sig ett nytt folk.

Anf. 18 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! I de problem som nu finns i det europeiska samarbetet – valutaunionen, de ökade riskerna för konflikt mellan Storbritannien och Tyskland, och kanske också mellan Frankrike och Tyskland – kan jag inte se något glädjande. Därför är jag mycket bekymrad och en smula upprörd, men inte förvånad, över Gudrun Schyman's skadeglädje över dessa problem som Europas länder nu har.

Det kan aldrig ligga i vare sig svenska vänsterns eller svenska högerens intresse att det är konflikter och problem i europeiskt samarbete.

Den andra reflexionen handlar om att Gudrun Schyman efterfrågar vad som händer om det blir ett nej i den svenska folkomröstningen. Då är den mest aktuella frågan: Vilken ståndpunkt intar ni om EES-avtalet rivs upp, nu när avtalet är antaget i Sveriges riksdag?

Den tredje synpunkten är denna: Gudrun Schyman har en intellektuellt sett fullständigt omöjlig utgångspunkt när hon kräver av dem som är för svenskt medlemskap att de skall tala om vad som händer om det blir ett nej i folkomröstningen. Det pekar på att Gudrun Schyman har kommit fram till sin ståndpunkt, nej till EG, utan att ta reda på konsekvenserna av och riskerna med att Sverige står utanför. Vilka konsekvenser får det för miljön? Vilka konsekvenser får det i form av en svagare ekonomi, färre investeringar, fortsatt valutaoro, högre priser, att vi inte kan delta i GATT-förhandlingarna osv.? Det är så uppenbart att Gudrun Schyman har kommit fram till sitt nej utifrån ett slags fundamentalistisk ståndpunkt och inte som ett resultat av en rationell analys.

Anf. 19 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Gudrun Schyman har tagit upp ett antal frågor. Jag skall försöka kommentera dem en efter en.

Först gäller det tidtabellen. Jag har angivit en tidtabell efter vilken vi arbetar, väl medveten om och framhållande att också alternativa scenarier kan aktualiseras. Gudrun Schyman uttalar sig tvärsäkert om tidtabellen och säger att det inte finns någon chans att den kan hållas. Först efter det att avtalet ratificerats till hösten kommer det att bli aktuellt att föra slutförhandlingar. Det finns ingen chans att hålla tidtabellen.

Jag föredrar att hålla fast vid tidtabellen, väl medveten om, jag upprepar det, att också andra scenarier kan aktualiseras. Men vill man en sak skall man arbeta starkt för den. De alternativ som aktualiseras får man överväga när den situationen uppstår. Som jag sade funderar Grundlagberedningen över den saken. Redan i början av nästa år har vi indikationer på de olika alternativ som kan visa sig.

Den andra frågan gäller ökad öppenhet. Det verkar ibland som om Gudrun Schyman inte följer debatten och det som händer inom EG, eller också slår hon dövörat till för varje framsteg som görs där.

Vid EG:s toppmöte i Birmingham uttalade sig EG-länderna klart för ökad öppenhet och sade att man skall arbeta vidare på förslag som går i den riktningen. De förslagen föreligger inte ännu. Vi hoppas att man skall ta några steg i den riktningen vid Edinburghmötet. Men färdriktningen är angiven. Vi kommer på alla möjliga sätt att driva sådana synpunkter. Jag har i en särskild interpellationsdebatt här i riksdagen redovisat vår grundläggande syn på de här frågorna. Det är uppenbart att vi skall utnyttja de vägar som finns. Dessutom finns det en ökad lyhördhet för denna typ av synpunkter inom EG. Det skall vi ta fasta på.

Den tredje frågan handlar om danskarnas diskussioner inom EG. Det är en intern diskussion mellan EG-länderna som jag tror danskarna är de första att säga att de andra nordiska länderna inte skall blanda sig i. Jag tror inte att vi, på motsvarande sätt, skulle uppskatta om vi i en intern tvist i en organisation fick olika meningsyttringar från sådana som inte var inblandade i processen. Dessutom skulle jag med säkerhet kunna säga att det skulle uppfattas som en klar inblandning i inre angelägenheter att starkt engagera sig för en part i en sådan process.

Samtidigt är det uppenbart att vi har mycken sympati för många av de önskemål som framförs från dansk sida. Jag har pekat på några i mitt interpellationssvar. Det är bara att gå till det för att erinra sig att just detta har framhållits av mig redan vid ett tidigare tillfälle. Vi kommer också att mycket noggrant studera resultatet av den danska förhandlingen med de övriga elva medlemsländerna, och det kommer att beaktas.

Sedan ställde Gudrun Schyman frågan om vi skall ha juridiskt bindande undantag och särordningar. Självklart, på de punkter där vi utifrån våra intressen har framställt krav och får gehör för dem vid förhandlingarna. Jag har angivit ett antal olika punkter där vi söker särordningar från svensk sida. Dem kommer vi att slåss för i förhandlingarna. Vi kommer, på samma sätt som andra länder gör när de söker åstadkomma särordningar, att se till att de blir juridiskt bindande.

Slutligen talar Gudrun Schyman om alternativlöshet. Jag vill fråga: Vem står för alternativlösheten? Är det någon som har, som ersättning för eller utbyggnad av frihandelsavtalet, gått vidare med EES-avtal, som Gudrun Schyman har motsatt sig, men som en dominerande majoritet av riksdagen har ställt upp bakom? Är det Gudrun Schyman eller är det regeringen och de delar av oppositionen som stöder den anvisade väg som går vidare mot den europeiska unionen, eller är det den som fortfarande står kvar på frihandelsavtalets grund och allmänt säger att vi skall bygga ut samarbetet på några av de områden som omfattas av detta?

Nej, Gudrun Schyman, visst finns det många alternativ. Det finns massor av alternativ. Vi har anvisat de alternativ som vi anser vara bäst för Sverige, som vi anser vara bästa vägen för att underlätta våra ansträngningar att föra ut Sverige ur den ekonomiska krisen och föra in Sverige fullt ut i det europeiska samarbetet.

Den europeiska unionen är icke den enda vägen. Långt ifrån. Det finns

många andra vägar. Vi arbetar parallellt med Europarådet, med Europeiska säkerhetskonferensen och med en rad andra europeiska och internationella samarbetsorgan, liksom vi förstärker det nordiska samarbetet. Det är inte fråga om ett antingen eller, utan både-och.

Men Gudrun Schyman har inte anvisat något alternativ till detta. Mina frågor till Gudrun Schyman är: Vad är Gudrun Schymans alternativ? Kommer ni att riva upp också EES-avtalet om ni, mot förmodan, skulle få möjlighet att påverka den här situationen? Skulle ni vilja att även det som har åstadkommits i form av ökad frihet och ökat samarbete mellan Sverige och EG skall rivas upp? Vad är ert alternativ, Gudrun Schyman?

Anf. 20 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Jag tycker inte att det är svårt att visa på vad som är alternativet. Alternativet är ett utvecklat samarbete, men på sådana villkor som gör det möjligt för Sverige att fatta egna politiska beslut, om vi med hänsyn till miljö, hälsa, säkerhet och regionalpolitik skulle vilja begränsa de s.k. fyra friheternas företrädare. Det är de villkor som vi vill ha för ett samarbete. Jag kan inte tänka mig att det är en omöjlighet.

Det innebär naturligtvis ett fortsatt samarbete med EG och med andra länder och marknader. Ett fortsatt utbyte, ett fortsatt forskningssamarbete och utbildningssamarbete, att vi fortsätter att delta i standardiseringsprocesserna, att vi utvecklar frihandel med EG och med andra länder och marknader, dvs. globalt. Det tycker jag är ett mycket bra alternativ.

EES-avtalet har uppenbara demokratiska brister. Det erkänner även Ulf Dinkelspiel. Vid ett nej till medlemskapet skulle det gälla att få EES-avtalets konstruktion till att inte innefatta de uppenbara demokratiska brister som det har i dag. Det handlar alltså om nya förhandlingar.

Jag står inte och uttalar mig med tvärsäkerhet om tidtabellen, däremot gör regeringen det. Det jag gör är att referera den politiska debatt som pågår i alla andra länder om just tidtabellen, hur det skall bli, i vilken ordning man skall ta saker och ting och vilken takt man kan tänka sig är rimlig och realistisk. De allra flesta pekar på att den tidtabell som har gällt från början inte längre är realistisk. Då trodde jag att även den svenska regeringen skulle föra en diskussion kring de frågorna.

Det pågår en diskussion om ökad öppenhet. Jag tycker att det är bra, Ulf Dinkelspiel. Men den pågår inte riktigt på det sätt som vi kanske tror. Den öppenhet och den förbättrade insyn som man talar om handlar inte så mycket om insyn i de beslutande organen, utan om en öppenhet gentemot press och massmedia, alltså inte insyn i ministerrådets arbete. En diplomat i Coreper säger så här: Om man öppnar allt, riskerar man att de bara spelar för hopen.

Detta sade alltså en diplomat som intervjuades för några dagar sedan enligt ett TT-telegram. Allt som är verkligt betydelsefullt kommer att lösas på telefon, i korridorerna eller, Gud hjälpe, på toaletterna. Det lär bli herrtoaletterna, det är jag övertygad om.

Danmarksfrågan är visserligen en intern fråga för Danmark i sina relationer med EG, men det är inte en intern fråga när vi i Sverige skall se på hur man inom EG tolkar sina egna lagar, när man har en grundlag som säger att

länder har vetorätt i dessa frågor och att Maastrichtavtalet bara är giltigt om alla säger ja. Det borde vara så att när någon säger nej, är avtalet inte längre giltigt. Vi som ansökande om medlemskap skulle reagera mot att man behandlar medlemsländer på det sättet. Det borde vara en fullständig självklarhet.

Prot. 1992/93:38
4 december 1992

Svar på interpellationer

Anf. 21 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Jag skulle vilja ställa några frågor till statsrådet. EG är ju en överstatlig organisation. Som argument brukar det framföras att vi kan vara med i en del andra överstatliga organisationer. Dessa andra organisationer, t.ex. FN och ECE, har bland sina medlemmar länder som inte är demokratier. Kan statsrådet tänka sig att Sverige – som motståndarna till EG brukar föreslå – skulle låta sig bindas i överstatliga organisationer av länder som inte är demokratier, att vi t.ex. i ett europeiskt sammanhang skulle ingå i ett överstatligt samarbete med länder som, med diktatorer i ledningen, skulle diktera villkoren för svensk politik? Det är min första fråga.

Min andra fråga gäller detta att samarbetet med grannarna i Europa skulle vara i motsatsställning till samarbetet med länder och folk globalt. Kan utrikeshandelsministern tala om för mig hur det egentligen ligger till?

Min tredje fråga är: Vad är regeringens handlingsberedskap om det skulle bli ett nej i den schweiziska folkomröstningen om EES-avtalet?

Anf. 22 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Jag skall på den korta tid som står till förfogande försöka ge svar på de frågor som ställdes till mig.

För det första, alternativ för den händelse att det blir nej i den schweiziska folkomröstningen: Vi kommer, Carl Hamilton, att sätta in alla krafter på att avtalet skall träda i kraft så snart som möjligt mellan alla de återstående EF-TA- och EG-länderna.

För det andra frågar Carl Hamilton om vi kan tänka oss att delta i organisationer där det träffas överstatliga beslut som binder oss, även om där ingår icke-demokratier. Icke med en så bred och omfattande verksamhet som t.ex. EG/EU. Däremot deltar vi exempelvis i FN där det finns förpliktande samarbete exempelvis inom ramen för FN:s säkerhetsråd. Inom begränsad omfattning kan vi alltså tänka oss det.

För det tredje om regionalt resp. globalt samarbete: Jag är glad att Carl Hamilton tog upp denna fråga. Den illustrerar ytterligare den tes som jag utvecklade i mitt svar till Gudrun Schyman, nämligen att de inte på något sätt står i motsättning till varandra, lika litet som nordiskt samarbete står i motsättning till europeiskt samarbete. Tvärtom har mycket av det som vi har förverkligat på nordisk och europeisk basis kunnat åstadkommas på världsvid basis. I vissa delar har man varit föregångare, i andra delar har man verkat för att undvika klyftor och att hindra att världen uppdelas i olika handelsblock. Det är en stor risk. Därför är det så viktigt att GATT-förhandlingarna förs vidare parallellt med regionala samarbetsarrangemang. Det må vara i Europa, Amerika, Asien eller Afrika.

Gudrun Schyman kom tillbaka till sina tre frågor. Jag är inte säker på att hon tillförde saken någonting nytt. När det gäller tidtabellen konstaterar vi

igen att det finns många olika möjligheter. Men vi har lagt fram en handlingsplan, en färdplan, som vi arbetar för. Vi sätter in alla ansträngningar för att förverkliga den. Man har ställt upp ett mål som man går mot, väl inseende att detta mål kan komma att behöva revideras i ljuset av omständigheterna. Då finns alternativa scenarier, och då tar vi ställning till hur vi skall agera. De olika möjligheter som finns kommer bl.a. att diskuteras av grundlagsberedningen. Vill man någonting, Gudrun Schyman, skall man satsa på det.

För det fjärde till frågan om Danmark. Uttrycker jag mig inte tydligt nog, Gudrun Schyman? Måste jag varje gång upprepa mig? Det är självklart att vi kommer att beakta vad som blir utgången av Danmarks förhandlingar med de andra medlemsländerna i EG.

När det gäller närhetsprincipen, öppenheten och liknande kan resultaten bli, och blir förhoppningsvis, tillämpliga för alla EG:s medlemsländer. Självfallet är tolkningar också tillämpliga för andra länder. Därför säger jag i mitt interpellationssvar att – jag upprepar det för att det skall vara kristallklart – vi självfallet kommer att beakta utgången av Danmarks diskussioner med EG.

Slutligen om alternativen: Inte med ett ord går Gudrun Schyman in på alternativen, utan hon bara talar om hur mycket man skall skala bort av allt det som vi strävar efter att åstadkomma eller redan har åstadkommit. Medlemskap i EG och EU skall vi eliminera. EES-avtalet skall rivas upp. Sedan har Gudrun Schyman förhoppningar om att 1972 års frihandelsavtal skall vara grunden för vårt samarbete. En praktiskt taget enig riksdag i Sverige och andra västeuropeiska länder har kommit till slutsatsen att det avtalet är otillräckligt. Det är att ta flera steg tillbaka.

Visst är det ett alternativ, men tala då om vad som blir konsekvensen av det alternativet. Tro inte att detta utgör något alternativ för oss. Vi går fram inom EG/EU i vårt samarbete, men vi går betydligt längre än Gudrun Schyman. Vi vill gå vidare i samarbetet på andra europeiska fronter. Vi vill gå vidare i samarbetet globalt. Här är det inte fråga om alternativ, det är fråga om ett både – och. Jag frågar än en gång: Vad är Gudrun Schymans alternativ?

Jag kan inte uttrycka det bättre än vad Bo Hammar och Ylva Johansson har gjort i en artikel i Dagens Nyheter – de är såvitt jag vet gamla partikamrater till Gudrun Schyman. De säger att ingenting förändras av läpparnas bekännelse till internationalism och samarbete. Det är handlingar och konkret arbete som betyder någonting. Det gäller såväl den globala solidariteten som det europeiska samarbetet. Därför måste man konstatera att valet står mellan att delta i det existerande europeiska samarbetet EG/EU eller att stå utanför. Någon tredje väg med nya och i alla avseenden bättre samarbetsformer gives icke annat än som verklighetsfrämmande utopier i den svenska EG-debatten.

Det är verklighetsfrämmande utopier och en alternativlöshet som präglar Gudrun Schymans agerande i denna fråga. Än en gång: Tala om vad konsekvensen blir om vi hamnar utanför.

Anf. 23 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Den icke-verklighetsanknutna visionen delar jag med väldigt många människor i Sverige och i de andra nordiska länderna, också i

Danmark, som ju klart har tagit avstånd från väsentliga delar av det europeiska samarbete som statsrådet utmålar som den enda vägen.

Jag tycker att det är en väldigt tråkig utveckling över huvud taget i den svenska politiken, där allt som regeringen föreslår utmålas som den enda vägen. Det visar sig gång efter annan att det uppenbarligen finns andra vägar. Verkligheten i sig själv tvingar fram andra och nya förhållningssätt på punkt efter punkt. Det må gälla hårdvalutapolitiken eller EG-medlemskap. På punkt efter punkt visar det sig att det alltid finns alternativ.

Regeringens tidtabell och förhållningssätt till det som nu sker inom EG, de stora diskussionerna om den europeiska monetära unionens möjligheter över huvud taget, nödvändigheten och önskvärdheten av en gemensam valuta är saker som det ställs många frågor omkring i dag.

Allt fler personer känner sig mer och mer främmande inför den konstruktion som Maastrichtavtalet drog upp riktlinjerna för.

Ulf Dinkelspiel sade att om man vill någonting, skall man satsa på det. Javisst, men om kartan inte stämmer med verkligheten, är det kartan som gäller. Det är det förhållningssätt som regeringen har. Jag tycker naturligtvis att man skall ha ett nordiskt samarbete. Realistiskt sett finns det i dag så gott som en majoritet i Sverige, i Norge, i Finland och i Danmark, som säger nej till väsentliga delar av det som beslutades i Maastricht. Sedan finns det regeringar och partiledningar som driver en annan linje. Men det som människor diskuterar utanför partiledningarna och olika parlamentariska fora är ju andra och alternativa lösningar. Det är klart att det finns sådana.

Det går att hitta andra vägar. Man kan ha ett utökat samarbete som kan vara mycket lyckosamt, såsom det nordiska samarbetet, där man ju har kommit långt, vilket vi är överens om. I vissa delar har vi kommit längre än man har gjort inom den gemensamma marknaden. Men vi har fortfarande självständighet och egen beslutanderätt i de nordiska länderna. Ett samarbete måste inte ha konstruktionen av en överstatlig organisation som utarmar möjligheten till levande demokratier i de medlemsländer som ingår. Det måste inte vara en stormakt med alla sina klassiska beståndsdelar av brist på demokrati.

Anf. 24 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Visst finns det alternativ, Gudrun Schyman. Gudrun Schyman har pekat på sitt alternativ. Det är att säga nej till det europeiska samarbetet med EG, medlemskap i EG, medlemskap i Europeiska unionen och till EES-avtalet. Man skall alltså gå tillbaka till den situation som vi befann oss i 1972, då vi hade ett i och för sig bra frihandelsavtal, men som var helt otillräckligt.

Visst skall vi driva det nordiska samarbetet vidare, men Gudrun Schyman vill ju radera det. Det som har åstadkommits genom EES-avtalet är en förstärkning av det nordiska samarbetet inom en vidare europeisk ram på ett sätt som innebär att det tidigare havererade Nordekprojektet i mycket väsentliga delar nu förverkligas. Också här vill Gudrun Schyman ta ett steg tillbaka.

Det är inom den europeiska ramen som vi många gånger har lyckats att förverkliga storstilade nordiska projekt, som inom den nordiska ramen inte

Prot. 1992/93:38
4 december 1992

Svar på interpellationer

hade kunnat förverkligas. Det gäller t.ex. frihandeln, som misslyckades på nordisk basis, men som kunde förverkligas inom ramen för EFTA. Vidare gäller det Nordek som i väsentliga delar nu kan förverkligas inom ramen för EES.

Gudrun Schymans alternativ innebär att man går tillbaka till frihandelsavtalet och därigenom tar ett steg bakåt. Mitt legitima krav är att Gudrun Schyman skall redovisa vad detta skulle betyda för sysselsättningen. Vad betyder det för välfärden, om vi står utanför det europeiska samarbetet? Vad betyder det att stå utanför ett valutasamarbete när det gäller våra möjligheter att föra en fast valutapolitik och att försvara den svenska kronan? Vad betyder det för Sveriges möjligheter att medverka i uppbyggandet av det nya Europa, att stå utanför det europeiska samarbetet inom ramen för EG och den europeiska unionen? Vad innebär det för kvinnans ställning? Vad innebär det för möjligheterna att föra en aktiv social- och välfärdspolitik, att få minskade resurser? Vad innebär det för möjligheterna att föra en aktiv regionalpolitik, att få minskade resurser? Vad innebär det för våra möjligheter att samverka internationellt, om vi ställer oss utanför EG:s samarbete på forsknings- och utvecklingsområdet? Vad innebär det för våra möjligheter att ta till vara våra intressen i Europa, att vi ställer oss utanför det europeiska miljövårdssamarbetet? Jag kan räkna upp område efter område: Tala ärligt om vilka konsekvenser det får att ställa sig utanför!

Andre vice talmannen anmälde att Gudrun Schyman anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 1992/93:46 om narkotikakontrollen vid ett EG-medlemskap

Anf. 25 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Sten Andersson i Malmö har i sin interpellation rest viktiga frågor som gäller möjligheterna att bedriva en effektiv narkotikakontroll vid ett EG-medlemskap.

Narkotikaproblemen i världen ökar. Tillgången på heroin och kokain växer, och andra droger gör också sitt intåg. Narkotikabrottsligheten ökar kraftigt. Utvecklingen är mycket oroande. Narkotikasituationen i Sverige är också allvarlig, även om vi hittills lyckats hålla tillbaka missbruksutvecklingen jämfört med många andra europeiska länder.

Låt mig få inleda med att framhålla vad som i olika sammanhang redan har sagts av andra företrädare för regeringen, nämligen att vårt mål är ett narkotikafritt samhälle. Detta mål har minst lika stor aktualitet vid ett svenskt medlemskap i EG.

Medlen att nå målet kan bli delvis andra, men Sverige har inte för avsikt att ompröva sin restriktiva narkotikapolitik i ett EG-sammanhang. Det är viktigt att vi då tar till vara de förbättrade möjligheter till internationellt sam-

arbete när det gäller bekämpningen av narkotikabrottslighet som EG-medlemskap ger.

Det finns, som vi alla vet, förespråkare ute i Europa som ställer krav på en allmän liberalisering av narkotikapolitiken och som t.o.m. förordar en legalisering av vissa droger. Men, och detta är viktigt, ingen regering i något EG-land har gjort denna ståndpunkt till sin. Detta bör vi ta fasta på. Det är en god svensk uppgift i Europa att ställa upp i de övriga europeiska regeringarnas kamp mot narkotikan.

Låt mig ge ett auktoritativt exempel på EG:s syn på den fråga vi nu diskuterar. I fördraget om den europeiska unionen, Maastrichtfördraget, sägs uttryckligen att bekämpandet av narkotikamissbruket är en fråga av gemensamt intresse när det gäller att förverkliga unionens mål, särskilt den fria rörligheten för personer. EG:s högsta beslutande organ, Europeiska rådet, godkände i Rom 1990 en europeisk samlad plan för narkotikabekämpningen, framlagd av den europeiska kommitté som kallas CELAD (Comité Européen de la Lutte Anti Drogue). Förverkligandet av denna plan står på dagordningen vid Europeiska rådets möte i Edinburgh nu i december. Planen förutser upprättandet av ett europeiskt narkotikaövervakningscentrum – här har beslut redan fattats – och insatser på en rad områden: samarbete i lagstiftningsfrågor, polisiärt samarbete, förstärkt kontroll vid EG:s yttergränser, åtgärder mot tvättning av pengar som kommer från illegal narkotikaförsäljning, åtgärder mot olaglig tillverkning av substanser som kan användas till narkotikaframställning, utbildning och information, ökad anslutning av EG:s medlemsländer till FN:s konventioner på området.

Sten Andersson riktar i sin fråga uppmärksamheten på våra egna nationella åtgärder. Tullens gränskontroll är en sådan. Låt mig på en punkt få göra en invändning mot hans sätt att beskriva verkligheten. Sten Andersson säger att det internationella polissamarbetet inte har kunnat förhindra handeln med narkotika i vårt land. Man kan lätt få uppfattningen att han menar att detta slags samarbete därför har ringa värde. Jag har en annan mening, som jag skall återkomma till. Här vill jag endast peka på att vi faktiskt har ett narkotikaproblem också i vårt land, trots de betydande insatser som i nuläget görs av tull- och polismyndigheterna i Sverige.

Framsteg i kampen mot narkotikamissbruket kräver i realiteten att alla samhällets krafter medverkar och att det internationella samarbetet byggs ut. Gränskontroll är ett medel, låt vara viktigt, bland många. Egentligen tror jag att vi är ense om detta.

Intill den 1 juli 1988 var det inte förbjudet att bruka narkotika i Sverige. Det torde numera vara accepterat att det tidigare läget gav fel signaler – all hantering av narkotika var förbjuden utom just själva konsumtionen. En konsekvens av detta var ju att den som önskade värva nya kunder, nya missbrukare, kunde använda argumentet att det faktiskt inte var förbjudet att pröva narkotika, ett argument som då beklagligtvis var riktigt. Men 1988 års förbud är inte tillräckligt långtgående, då endast böter finns i straffskalan. Regeringen lägger denna månad fram en proposition med förslag om att även det egna bruket skall kunna straffas med fängelse på upp till sex månader.

Och ytterligare: Kampen mot narkotikamissbruket och kampen för ett

Prot. 1992/93:38
4 december 1992

Svar på interpellationer

narkotikafritt samhälle behöver stöd av alla medborgare, föräldrar, lärare och kamrater. Samhällets kontrollinsatser är ett stöd för medborgarnas egna insatser och kan inte ersätta dessa. Denna grundsyn stämmer med regeringens uppfattning i de flesta frågor.

När det så gäller tullmyndigheternas roll i ett medlemskapsperspektiv, den fråga som interpellationen närmast avser, vill jag till att börja med konstatera att Sten Anderssons utgångspunkt är helt riktig. När EG:s inre marknad har förverkligats, skall inte någon tullkontroll ske vid de inre gränserna i Europa. Alla tidigare formaliteter vid gränsöverskridande handel slopas – i sig en rationalisering av väldiga mått. Härigenom frigörs resurser i samhället som kan användas bättre för andra uppgifter, bl.a. narkotikabekämpning. Men det är också riktigt, som Sten Andersson säger, att tullmyndigheterna i dag har en viktig roll att spela när det gäller att förhindra införsel av narkotika i landet, vilket avspeglas i beslagen av illegal narkotika. Av särskild betydelse är här tullmyndigheternas rätt att undersöka gods och transportmedel utan att – som polismyndigheterna – behöva respektera höga krav på att befogad brottsmisstanke föreligger. Frågan om hur denna kontroll skall kunna bevaras eller ersättas vid ett EG-medlemskap – t.ex. genom kontroller även i annat sammanhang än vid de yttre gränserna – övervägs nu av den interdepartementala arbetsgrupp som regeringen har tillsatt för att analysera effekterna av ett svenskt EG-medlemskap när det gäller gränsformaliteter och gränskontroller. Här uppkommer flera svåra frågor, inte endast på narkotikabekämpningens område. Det gäller bl.a. tullmyndigheternas framtida roll i olika avseenden.

Det gäller också sådana frågor som avvägningen mellan myndigheternas rätt att ingripa å ena sidan och medborgarnas rätt till integritetsskydd å den andra. Det vore fel av mig att föregripa detta utredningsarbete. Men jag vill gärna peka på några omständigheter, som måste vägas in vid en totalbedömning.

För det första kommer tullmyndigheternas kontroll vid EG:s yttergränser inte att försvagas utan tvärtom att förstärkas. Största delen av Sveriges kuster, hamnar och flygplatser kommer att vara en sådan yttre gräns.

För det andra kommer det samarbete som vi i dag bedriver med europeiska tull- och polismyndigheter att kraftigt byggas ut. Vi deltar redan i sådant samarbete, t.ex. genom tullsamarbetsavtal och genom utplacering av sambandsmän, men vi kan räkna med en betydligt högre grad av effektivitet i ett framtida EG. Det säger sig självt att den internationella knarkhandeln över gränserna bara kan bekämpas med internationellt polis- och tullsamarbete över gränserna. Även om detta slags samarbete inte kan sägas direkt ersätta gränskontroll i tullmyndigheternas regi, har vi anledning att förvänta nya resultat när det gäller bekämpandet av den organiserade internationella narkotikabrottsligheten.

För det tredje har vi tid att reflektera. Även vid ett gynnsamt förhandlingsförlopp kommer det att gå tid mellan förverkligandet av EG:s inre marknad och ett svenskt medlemskap. Under denna tid behålls nuvarande svenska förhållanden vid våra gränser. Vi får tid att noga studera och analysera effekterna av att de inre gränserna avvecklas mellan EG:s nuvarande medlemsländer. Vi får tid att dra lärdom av vad som sker.

Jag kan försäkra Sten Andersson att regeringen prioriterar detta analys- och utredningsarbete och att riksdagen kommer att hållas nogg underrättad om de slutsatser som kan dras.

Prot. 1992/93:38
4 december 1992

Svar på interpellationer

Anf. 26 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Herr statsråd! Jag är i och för sig en sann EG-vän, men jag inser samtidigt att det finns problem förknippade med ett EG-medlemskap. Jag tycker att det är mycket viktigt att dessa frågor ventileras innan Sverige blir medlem i EG. Om det efter det att Sverige har blivit medlem i EG, dyker upp frågor om varför man inte kände till detta kan det leda till ett ökat politikerförakt och ett hot mot demokratin.

Missbruket av narkotika är ett gissel. Vi kan varje dag i tidningarna läsa om de enorma tragedier som missbruk av narkotika innebär. Den stora delen av dagens kriminalitet grundar sig på jakten efter eller försäljningen av narkotika. Detta drabbar alla i samhället i form av att många människor känner en ökad osäkerhet. Det drabbar oss också i form av ökade premier på bilförsäkringar och hemförsäkringar.

Nu säger herr statsrådet att ingen regering inom EG har sagt ja till någon liberalisering. Det är fullt korrekt. Samtidigt vet vi att en av Sveriges största "knarkimportörer" är Holland, som i dag är medlem i EG. Där har man en mycket tolerant lagstiftning.

Som boende i Malmö vet jag att det pågår en skytteltrafik mellan Malmö och Köpenhamn. Och i stadsdelen Christiania i Köpenhamn kan man få tag på nästan hur mycket knark man vill. Detta handlar alltså om länder som i dag är medlemmar i EG.

Statsrådets tal om min uppfattning om internationellt polisarbete tyder på att han har missuppfattat mig, eller också har jag varit otydlig i min interpellation. Jag tycker att detta arbete är bra, men det finns redan i dag. Men om Sverige blir medlem i EG, vilket jag hoppas, försvinner en viktig länk när det gäller möjligheten att förhindra knarkimport till Sverige.

Vi har i dag svenska poliser placerade i flera stora städer runt om i Europa. Det är bra att tullen och polisen kan samarbeta. Men det är tyvärr min bestämda uppfattning att möjligheterna att föra in knark i Sverige efter ett EG-medlemskap blir större med nuvarande regler. Det är bara att beklaga.

Om man väl har tagit sig in i något EG-land med en vara, kan den märkas om och köras runt i EG-länderna, och i stort sett ingen kan kontrollera detta.

Vi har haft passfrihet i Norden under många år, och det har fungerat utmärkt. Men ändå har tullen haft en chans att göra stickprov. Som jag ser det, blir det i framtiden på det sättet att tullen, på samma sätt som polisen, måste ha någon form av skäligen misstanke för att kunna ingripa. Om det då visar sig att tullen har gjort fel, kan den enskilda tullaren bli anmäld till JO. Det är lätt att tänka sig att den tullare som har gått på ett antal nitar eller misstag kanske höjer ribban för sin toleransnivå. Han blir inte längre lika aktiv.

En annan fråga är vad skäligen misstanke är. Det är inte säkert att skäligen misstanke har exakt samma innebörd i Sverige som i en del andra länder i Europa.

Herr talman! Det sägs i svaret att om man inte kan ha en kontroll direkt vid gränsen, skall denna kontroll ske en bit innanför gränsen. Det skulle teo-

retiskt innebära att t.ex. passagerarna på en färja från Tyskland till Trelleborg skulle kunna bussas två kilometer in i landet och där bli kontrollerade. Såvitt jag förstår finns denna möjlighet. Men i praktiken är detta helt omöjligt.

Till sist, herr talman, skulle jag vilja ställa några frågor till statsrådet. Såvitt jag har förstått är man i Danmark, och framför allt i Storbritannien, mycket kritisk till EG när det gäller borttagandet av möjligheterna till en stickprovskontroll. Kan man hoppas och tro att Sverige i de pågående förhandlingarna kommer att följa den linje som nu verkar bli den linje som Danmark och Storbritannien kommer att följa, nämligen att försöka behålla möjligheten till stickprovskontroller?

Anf. 27 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Först och främst vill jag säga att jag tror att Sten Andersson i Malmö och jag har alldeles samma grundsyn i dessa frågor. Det råder inget tvivel om att det här nog är det besvärligaste problem som vårt samhälle står inför. Sten Andersson använde ordet gissel. Ja, jag vill gärna använda precis samma ord. Det handlar om en böld i vårt samhälle, och alla goda krafter måste samlas för att försöka bryta ner den.

Vidare är det bra – jag delar alltså Sten Anderssons uppfattning också på denna punkt – att vi redan nu får en intensiv debatt i dessa frågor. Det är bra att vi diskuterar alla de olika medel – här är det inte fråga om antingen-eller, utan det är fråga om både-och – som kan användas för att så långt det någonsin är möjligt förverkliga målet, ett narkotikafritt samhälle.

Sten Andersson hänvisade till förhållandena i Holland och även i Christiania. Jag tycker också att de är minst sagt beklagliga. En tröst för mig är, som situationen är i dag, att det i varje fall finns en mycket stark folklig förankring i Sverige beträffande den restriktiva narkotikapolitik som vi för och att vi praktiskt taget inte har någon legaliseringsdebatt. Men det här är ett slag som inte är vunnet en gång för alla. Det finns ju andra röster i debatten. Därför är det viktigt att driva den grundläggande ståndpunkten hårt i varje sammanhang.

När det gäller de speciella frågor som Sten Andersson har tagit upp om polisens och tullmyndigheternas roll i det här sammanhanget vill jag först säga att båda gör ett mycket värdefullt arbete för att minska tillgången till narkotika i vårt samhälle. Det bästa beviset på det är de stora beslag som har gjorts och det faktum att utvecklingen närmast pekar på en ökad effektivitet från de båda myndigheternas sida. Samtidigt är det uppenbart att situationen inte är tillfredsställande. Den är inte tillfredsställande förrän den dagen det inte görs några beslag alls av narkotika, och då helt enkelt därför att vi har ett narkotikafritt samhälle.

Hur skall vi då på bästa sätt kunna verka för att åstadkomma en sådan ordning, och vilka konsekvenser skall vi dra av ett svenskt medlemskap i EG/EU?

Som jag sade tidigare tror jag att det behövs ett arbete på alla fronter. Jag tror också att det fordras ett förstärkt samarbete internationellt både mellan polismyndigheterna och mellan tullmyndigheterna för att det skall gå att komma till rätta med förhållandena. Det är inte så att detta lösar alla pro-

blem. Men mycken erfarenhet visar att de beslag som görs av tullen och polisen ofta har föregåtts av en omfattande spaning och av inkomna tips, inte minst från andra länder. Jag tror att den spaningen och det samarbetet mellan myndigheterna i de olika länderna ger klart förbättrade möjligheter att göra fler beslag vid de svenska gränserna. Till den del knarket kommer från områden utanför EG/EFTA menar jag att den klara inriktning som EG har när det gäller en förstärkt kontroll vid yttergränserna bör kunna bidra till ett minskat tillflöde av narkotika. Det är naturligtvis viktigt att också vi blir en fast och stark länk i den här kedjan.

Jag tror att vi också noggrant skall pröva möjligheterna att inte bara bevara utan också i delar stärka bevakningen av våra egna gränser. Till stor del kommer ju Sveriges gränser även framdeles att vara s.k. yttre gränser. Där kan vi inte bara bibehålla utan också förstärka samarbetet.

När det gäller de andra gränserna är situationen inom EG/EU inte klar. Det pågår fortfarande diskussioner där om polis- och tullmyndigheternas roll – bl.a. med sikte på just ett förstärkt samarbete men också på, om jag har förstått saken rätt, möjligheterna till spaning, ingripanden, sticksprovskontroller och liknande.

Vi har tillsatt en särskild utredning för att titta på vad Sverige kan göra i det här avseendet. Vi har gjort det både som ett led i det internationella samarbetet och som en egen insats på området. Vi skall ha klart för oss att en stor del av tullens personal befrias från ren pappershantering genom ett medlemskap i EG och då kan användas för andra uppgifter. Vad jag här har talat om framstår som en mycket angelägen sådan.

Jag vill inte föregripa resultatet av utredningen. Men jag vill gärna säga att jag personligen har en mycket stark sympati för tanken på fortsatta stickprovskontroller – kanske kan det vara intensifierade sådana vid misstanke om narkotikabrott.

Anf. 28 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Det är trots allt tullen som i dag gör de största beslagen. Jag tror att det handlar om drygt 90 % av de beslag som görs i Sverige vad gäller illegal narkotika. Det är i och för sig lättförklarligt. Polisen skall ju jaga efter knark som redan finns i landet. Det innebär att enorma resurser måste satsas. Det kostar mycket pengar. Jag kan förstå detta och att det måste vara så. Men att man i det läget för diskussioner – slutresultatet påverkar kanske den i dag mycket viktiga länken när det gäller att förhindra att knark förs in i Sverige – om tullens verksamhet har jag litet svårt att förstå. Tullen kommer enligt min uppfattning att få sämre möjligheter, dvs. arbetet försvåras.

Jag accepterar passfrihet i Europa, mellan EG:s medlemsländer. Men jag har svårt att förstå – och framför allt har jag svårt att förklara för de människor som jag träffar – varför det beträffande Sverige inte kan vara precis som det är mellan de nordiska länderna; där råder det faktiskt sedan lång tid passfrihet, dvs. tullen har möjlighet att göra stickprovskontroller. Om det visar sig att en tullare har fel, händer det honom eller henne ingenting.

Statsrådet och jag har rätt så lika uppfattning i den här frågan. Jag hoppas, och vill tro, att även andra länders EG-ministrar har samma uppfattning och att resultatet i slutändan blir att det trots allt går att bibehålla den här stick-

provskontrollen. Med tanke på vad den innebär är det ingen i dag i Sverige som ifrågasätter den. När det gäller knarket är det ju en samlad nation som stöder de åtgärder som vidtas. Det gäller då vår förmåga och våra möjligheter att förhindra illegal knarkinsmuggling till Sverige.

Herr talman! Jag ställde en fråga i slutet av mitt anförande nyss om Danmarks och Storbritanniens situation. Såvitt jag förstår, för detta har jag sport, är de här bägge länderna ytterst intresserade av att bibehålla stickprovskontrollen även i fortsättningen. Jag skulle vilja höra vad statsrådet har för uppfattning i den frågan: Är det rätt, och kommer Sverige att agera ungefär i den riktningen?

Anf. 29 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Jag konstaterar ännu en gång att Sten Andersson i Malmö och jag inte bara har samma grundsyn utan också är överens om att inte bara tullens och polisens roll är viktig. Vi bör också pröva möjligheten att förstärka deras roll i det här sammanhanget. Inte minst kan en väg här vara att arbeta för ett förstärkt internationellt samarbete.

Jag tyckte att jag gav ett ganska klart svar på den fråga som Sten Andersson ställde. Jag sade att vi tittar på möjligheterna. Vi har tillsatt en särskild utredning just för att titta på möjligheterna till fortsatt stickprovskontroll. Också polisens roll tittar vi på i det här sammanhanget. Det är klart att de här myndigheterna delvis kompletterar varandra, även om förutsättningarna som läget nu är – jag är medveten om det – är annorlunda. Personligen har jag mycket stark sympati för den här tanken.

Däremot vore det fel av mig att föregripa resultatet av diskussionen, där både tull- och polismyndigheterna är inblandade och där man måste beakta en rad andra omständigheter som inte bara avser narkotikan. Det är med den grundläggande inriktningen som jag kommer att följa gränskontrollgruppens arbete och att i sinom tid, tillsammans med regeringskollegerna, formulera en exakt svensk politik. Men den grundläggande inriktningen är alltså densamma.

Anf. 30 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag ber om ursäkt för att jag kanske är litet tjatig. Men jag vill upprepa att jag har hört att Danmark och Storbritannien i dag aktivt protesterar mot ett slopande av den stickprovskontroll som i dag förekommer. Jag har frågat om detta två gånger. Antagligen har statsrådet missat min fråga.

För tredje gången frågar jag: Är det rätt uppfattat att det i dag förs en intensiv debatt i Danmark och Storbritannien, där man pekar på att de här bägge länderna kommer att protestera kraftigt mot ett slopande av den stickprovskontroll som finns i dag – även gentemot de länder som är medlemmar av EG?

Anf. 31 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Exakt hur diskussionen går i Storbritannien och Danmark vet jag inte – framför allt tänker jag då på hur pass jämförbar situationen i länderna är. Den brittiska debatten, som jag har försökt att följa ganska

noga, tar framför allt sikte på att hävda att hela brittiska området är en yttergräns. Detta bottnar ju i att Storbritannien är en ö och inte har gemensamma landgränser med andra länder. Därför vågar jag inte ge ett definitivt svar på frågan om hur pass precist det som framförs av Danmark och Storbritannien i de här sammanhangen är. Inte heller vågar jag uttala mig om hur pass tillämpligt det är på svenska förhållanden. Därför svarar jag att min personliga grundsyn är positiv beträffande möjligheten att göra stickprovskontroll. Vi skall i varje fall använda de förstärkta resurser som nu tas i anspråk för andra ändamål – för pappersarbete och liknande – vid de yttre gränserna. När det gäller de inre gränserna är situationen sådan att det, åtminstone enligt min uppfattning, i dag är omöjligt att ge ett definitivt, klart svar och säga: Exakt så här skall vi agera.

Vi skall avvakta den interna diskussionen i EG. Av de praktiska erfarenheterna i EG kommer vi dessutom att dra slutsatser om hur vi bäst kan agera på området för att nå det mål som Sten Andersson i Malmö och jag har gemensamt. Jag kan försäkra Sten Andersson att den här frågan inte bara är högt prioriterad inom regeringen. Den ligger också mig personligen varmt om hjärtat.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 1992/93:42 om ökade järnvägsinvesteringar

Anf. 32 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Georg Andersson har frågat mig vilka åtgärder regeringen är beredd att omgående vidta för att åstadkomma en snabb ökning av järnvägsinvesteringarna samt när regeringen kan fatta beslut beträffande ett antal namngivna projekt. I mitt svar återkommer jag till vart och ett av de projekt som Georg Andersson har angivit.

Sedan den borgerliga regeringen kom till makten har utöver Banverkets ordinarie anslag beslut fattats om 263 mkr. till snabbtågsanpassning av södra stambanan, 45 mkr. till underhållsåtgärder på inlandsbanan, 25 mkr till en station i Örgryte, 106 mkr till Nynäsbanan och totalt 1 536 mkr till Västkustbanan, Norra stambanan, Ostkustbanan och Arlandabanan. I detta ingår även ett brobyte över Dalälven vid Krylbo. 150 mkr har anslagits till sysselsättningsfrämjande åtgärder avseende främst underhåll. Banverkets ökade produktion utöver ordinarie anslag under 1992 beräknas bli 1,9 mdkr. Detta skall ställas mot Banverkets ordinarie anslag till investeringar som är ca 1,4 mdkr. För år 1993 beräknas den ökade produktionen med extra medel till 2,5 mdkr och för år 1994 till 2,4 mdkr.

Jag vill också understryka att genom regeringens sätt att fördela pengarna på olika stråk kan utbyggnaden och sysselsättningen hållas i gång i flera parallella projekt samtidigt. Detta ökar det totala antalet sysselsatta i projekten.

Som svar på Georg Anderssons fråga om vilka åtgärder regeringen är beredd att omgående vidta för att åstadkomma en snabb ökning av järnvägsin-

Prot. 1992/93:38
4 december 1992

Svar på interpellationer

vesteringarna kan jag meddela att det pågår arbete inom regeringskansliet för att säkra finansieringen av utbyggnaden av både järnvägar och vägar i syfte att arbeten snarast kan komma i gång.

Georg Andersson har också ställt frågan när regeringen kan fatta beslut om ett antal namngivna projekt. Jag skall nu gå in på vart och ett av dem och redogöra för planeringsläget.

Först har vi Arlandabanan. Den ekonomiska rådgivare som regeringen tillsatte i augusti har i dagarna lämnat sin slutrapport om hur vi kan bygga Arlandabanan med ett så litet bidrag som möjligt över statsbudgeten. Nu kommer beslut att fattas om hur projektet skall drivas vidare, och jag vill understryka att vårt försök att finna en annan modell för investeringen i Arlandabanan inte kommer att innebära någon försening av trafikstarten. Under tiden utredningen om att finna en ny finansieringsmodell pågår, pågår också arbetena med att bygga två nya spår från Ulriksdal till Rosersberg och arkeologiska undersökningar där den nya banan skall förläggas.

Georg Andersson frågar mig också om medel till Ostkustbanan. Banverkets arbete med Ostkustbanan kan fortgå t.o.m. år 1993 med tilldelade medel. Jag anser det synnerligen angeläget att utbyggnaden av Ostkustbanan och E 4 mellan Söderhamn och Enånger kan samordnas. Med detta räknar jag med att kostnaderna kan minskas med ca 100 mkr.

Vad gäller Västskustbanan har vi tillsatt Bengt W Johansson, Luftfartsverkets förre generaldirektör, som förhandlare om lokal medverkan i finansieringen. Om han kan nå en uppgörelse senast den 1 mars nästa år, räknar jag med att arbetena då kan starta mellan Tångaberg och Varberg, mellan Heberg och Öringe samt mellan Kungsbacka och Fjärås.

Stambanan genom övre Norrland fyller en viktig funktion som länk till södra Sverige och kontinenten för godstransporter. På stambanan genom övre Norrland investeras för 348 mkr under 1992 för att i första hand öka bärigheten för godstågen.

Till sist har Georg Andersson frågat om tre mycket stora projekt, nämligen Nordlänken, Botniabanan och Riksbangård syd. Som svar på denna fråga kan jag meddela Georg Andersson att regeringen avser att återkomma till riksdagen under våren med en proposition om en långsiktig investeringsplan för vägar och järnvägar där bl.a. dessa projekt ingår.

Anf. 33 GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag vill först tacka kommunikationsministern för svaret. Men samtidigt beklagar jag att där inte finns några besked om en snabb ökning av järnvägsinvesteringarna.

Arbete pågår, heter det. Ja, det har jag naturligtvis förut sagt. Men det allvarliga läget på arbetsmarknaden och den djupa lågkonjunkturen kräver att en kraftfull extra satsning på järnvägsinvesteringar görs nu.

Beslutet kommer att fattas längre fram, heter det senare i svaret. Det är till ringa tröst för de arbetare som nu går arbetslösa och för de entreprenörer som nu hotas av konkurs därför att de inte får anläggningsjobb.

Det finns en besvärande diskrepans mellan tal och handling hos kommunikationsministern. Det är också fortfarande svårt att få ett grepp om vad som faktiskt har skett, och sker, om hur mycket som har beslutats, om vilka

pengar som snurrar runt i löfteskarusellen och framför allt om hur det i verkligheten blev.

Jag noterar att Mats Odell också i dag bidrar till dimbildningen. Det heter i svaret att den borgerliga regeringen bl.a. beslutat om 1 536 miljoner kronor, vilket innefattar investeringar på bl.a. Västkustbanan. Men den initierade vet att projekten på den banan belagts med startförbud av regeringen. Därmed försvinner ur den potten 530 miljoner som inte får användas förrän förhandlingarna med kommunerna är klara. Det kan möjligen bli i mars nästa år. Alltså bidrar han till att skapa en bild av att det är tack vare den borgerliga regeringen som det nu satsas en halv miljard på Västkustbanan. I själva verket ligger allt still.

Regeringen hade i våras en chans att göra en rejäl extra satsning på järnvägar. Riksdagen anvisade då 2,2 miljarder till infrastruktur, men av det gick bara 150 miljoner till järnvägar. Varför den diskrimineringen av järnvägs-satsningarna?

Arlandabanan har blivit en följetong. Den socialdemokratiska regeringen utredde såväl statliga som privata alternativ. Vi var därmed klara för ett ställningstagande hösten 1991. Men då satte Mats Odell i gång utredningskvarnen igen. Curt Nicolin inkopplades, men inget nytt framkom av hans utredning. Då gick uppdraget till Salomon Brothers, och nu sägs det att beslut skall komma.

Jag undrar: Har det nu framkommit något nytt? Vad kostar det nu för staten att bygga Arlandabanan? När kommer beslutet? Vem skall vara huvudman för bygget? Att denna process inte skulle ha försenat projektet blir det allt svårare för kommunikationsministern att förklara och göra trovärdigt.

Jag väntar fortfarande på besked om Ostkustbanan. Där är förhandlingarna slutförda, och i det fallet kan man inte hänvisa till pågående förhandlingar. Framför allt brådskar det med besked om sträckningen Söderhamn–Enånger. Det är ett objekt som beräknas kosta 850 miljoner kronor. En samordning med byggandet av Europaväg 4 ger samordningsvinster. Kommunikationsministern tycker att det är angeläget, men det uttalandet har inget värde om inte regeringen fattar beslut.

Jag noterar också att kommunikationsministern tycker att stambanan genom övre Norrland fyller en viktig funktion, och jag tackar för det erkännandet. Men vad tänker regeringen göra? Banverket har vid upprepade tillfällen presenterat förslag på objekt som skulle kunna sättas i gång omgående. Enbart inom Västerbottens län finns viktiga objekt. Det handlar där om investeringar på 400–500 miljoner kronor. De är av utomordentligt stor betydelse för att förbättra transporterna till och från övre Norrland. Men besluten har hittills uteblivit. Den borgerliga regeringen har trots stolta löften, långa kataloger och omtalade paket inte förmått mer än 32 miljoner kronor i extra insatser på stambanan norr om Långsele. Det är inte så imponerande.

Banverket har med anledning av arbetsmarknadskrisen inventerat förutsättningarna för tidigareläggning av objekt för att långsiktigt främja sysselsättningen och även tillväxten. Den senaste förteckningen gjordes i september månad. Där finns objekt för ca 6 miljarder, 6 000 miljoner kronor, som skulle kunna startas i år eller nästa år.

Banverket har samtidigt markerat behov av viss framförhållning. Man kan

inte börja bygga samtidigt som besluten fattas. Genom att regeringen dröjt och fortfarande dröjer med besked, är jag rädd för att den försuttit chansen att få i gång någonting av allt detta under denna vinter. Detta är en mycket allvarlig försummelse. Det är mot den bakgrunden som vårt förslag om en kommission för infrastruktursatsningar skall ses. Vi socialdemokrater litar inte på Kommunikationsdepartementets ledning i dessa frågor. Det tycks inte heller majoriteten i trafikutskottet och finansutskottet göra, eftersom man nu beslutat om ett särskilt uttalande för att påskynda infrastruktursatsningarna.

Anf. 34 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! På morgonnyheterna kunde man i dag höra att AMS har vissa svårigheter att handha så stora grupper arbetslösa som vi nu har i Sverige. Det gäller bl.a. att klara av att anordna passande och meningsfulla utbildningar för alla dessa arbetslösa.

Det är litet märkligt, kommunikationsministern, att få ta del av sådana uppgifter när vi vet vilka stora behov som finns när det gäller att bygga upp infrastrukturen. Det finns ett stort och uppdämt behov av att bygga ut vårt järnvägsnät, inte minst i landets norra delar. Sedan många år pågår en upprustning av norra stambanan, men den upprustningen går alltför långsamt. Detta är bara ett område där aktiviteten behöver påskyndas.

Men värre är, vilket man ser när man läser kommunikationsministerns interpellationssvar, vad som sker när det gäller dessa nya framtidsprojekt. Man kan som exempel ta Botniabanan, som regeringen nu tydligen har lagt på is för gott. Varje gång den frågan berörs här i kammaren skjuts svaret på framtiden.

Nu säger statsrådet att regeringen skall återkomma till våren. Alla sådana luddiga besked frestar på trovärdigheten, inte bara på kommunikationsministerns och regeringens trovärdighet, utan också för oss alla som politiker. Vi är ute bland människor utanför denna kammare och talar om hur viktigt det är med att satsa på infrastrukturen när det är lågkonjunktur och vi så väl behöver dessa jobb. När det sedan inte händer någonting sprider sig ett allmänt misstroende mot politiker i allmänhet och i synnerhet ett misstroende mot oss politiker som sysslar just med kommunikationsfrågor.

Så här kan vi inte hålla på. Det finns ett ackumulerat behov av att starta byggen på en rad områden. Om man skyndade på hela processen när det gäller Botniabanan skulle man där kunna åstadkomma en bra effekt genom att bygga både från norr och från söder. Det skulle gå utmärkt att sätta i gång den typen av aktiviteter. Man kunde t.ex. från banans norra punkt, i Luleå, bygga söderut. Därmed skulle man få en god effekt när det gäller jobben och naturligtvis en snabbt utbyggd kustbana utefter hela Norrlandskusten. Dessutom skulle man också kunna utreda en förlängning till Haparanda via Kalix.

Det har vid upprepade tillfällen i denna kammare nämnts möjligheterna att i norr bygga samman järnvägsförbindelserna med de i Finland och modernisera dem. Det gäller inte bara järnvägen som sådan. Det gäller rent tekniskt omaxlingsstationer och terminalhanteringar i Haparanda. Här finns det alltså utrymme för ganska stora och omfattande moderniseringar av järn-

vägens infrastruktur. Men då måste naturligtvis regeringen ta initiativ för att driva på utvecklingen. Vi kan som politiker inte bara hela tiden tala om den, utan någon gång måste man också sätta kraft bakom orden. När tänker statsrådet göra detta när det gäller t.ex. Botniabanan och dess förlängning utefter hela Norrlandskusten, även upp till Haparanda? Vi är överens om att vi behöver sätta fart när det gäller jobben och infrastrukturen. Vad är det som hindrar kommunikationsministern att fatta de avgörande besluten? Vad väntar statsrådet på?

Prot. 1992/93:38
4 december 1992

Svar på interpellationer

Anf. 35 BO NILSSON (s):

Fru talman! Jag vill fylla på med ytterligare några frågor om varför det tar så lång tid och varför regeringen inte kommer till skott i sådana här viktiga frågor.

År 1986 skrev ABB och SJ kontrakt om tillverkning av snabbtåget X 2000. Grundordern avsåg 20 tågset, med slutleverans vid årsskiftet 1993–1994. Kontraktet innefattade även option på ytterligare 20 tågset. Tiden för optionen gick ut den sista september i år. SJ har nu meddelat att man för närvarande inte kan köpa fler tågset av typen X 2000 på grund av de höga lönsamhetskrav som ställs på SJ.

Inom SJ utvärderas för närvarande vilka krav företaget skall ställa på det nya regionaltåg som skall köpas in för framtiden, EMU 90. Konstruktionstiden gör att produktionen av ett nytt sådant tåg tidigast kan komma i gång två år efter order, dvs. från årsskiftet 1994/1995, med full produktionstakt från år 1996. En förutsättning för att tillverkningen över huvud taget skall kunna förläggas till Kalmar är att företaget får nya order på X 2000. Eventuella exportorder kommer inte att kunna tas tillräckligt snabbt för att ge beläggning före år 1996.

Om inga nya order på X 2000 tecknas inom en relativt snar framtid kommer därför produktionen i Kalmar successivt att skäras ner för att helt upphöra under januari–februari 1994. Detta kommer i sin tur att medföra att produktionen i Helsingborg och Västerås kommer att påverkas så kraftigt att även dessa verkstäder hotas av nedläggning. Därmed skulle svensk tåg-tillverkande industri upphöra. Sedan ett år tillbaka är produktionen i Örn-sköldsvik nedläggningshotad. Sammanlagt skulle detta betyda att ca 1 500 arbetstillfällen inom ABB skulle försvinna. Minst lika många arbetstillfällen kommer då att försvinna hos underleverantörerna.

I en tid som av regeringen kallas för "Infrastrukturens årtionde" är det naturligtvis riktigt att Sverige lägger ner tiotals miljarder på nya eller upprustade järnvägsspår. Men det är märkligt att man inte gör motsvarande satsningar på nya fordon för att trafikera de nya spåren. Se nu till att optionen utlöses, och hjälp till att rädda svensk järnvägsindustri!

Det andra exempel jag vill ta upp är de s.k. Malmöhusförhandlingarna, som ju syftar till att staten tillsammans med kommunerna skall förbättra infrastrukturen i Malmöhus län. Sven Hulterström slutförde förhandlingarna i juni. Pengar är såvitt jag förstår reserverade för dessa satsningar. Men det händer ingenting. Anita Jönsson ställde en fråga här i kammaren, och då svarade kommunikationsministern att han behövde november månad på sig för att komma fram till beslut. Detta alltså efter sex månader, men okej då.

Men nu, kommunikationsministern, är det december. Det finns nu plats, tid och skäl att lämna ett klart besked så att vi snarast kan komma i gång med arbetena, t.ex. med att elektrifiera banan Malmö–Ystad.

Om man i många sammanhang, när det passar, påstår att 90-talet skall vara infrastrukturens årtionde, ökar förväntningarna. Då krävs beslut och handlingskraft. De projekt jag har tagit upp skulle skapa och rädda många jobb i det krisdrabbade Kalmarområdet men också i Skåne. Lämna besked nu – inga långbänkar – för Sverige måste ha råd att arbeta.

Anf. 36 ELVING ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag vill tacka kommunikationsministern för den redovisning han har lämnat i detta interpellationssvar till Georg Andersson. Det visar mycket tydligt att den myt man försöker skapa om att det inte händer någonting på infrastrukturområdet är felaktig. När det gäller järnvägen sker nu större satsningar än någonsin i modern tid på nybyggnad av olika järnvägsprojekt.

Vi i Centern drev under slutet av 80-talet och början på 90-talet mycket hårt kravet på väsentligt ökade satsningar på byggande av järnvägar i Sverige. Vi anförde att planeringsramen borde utgå från 4 miljarder kronor per år, och att 40 miljarder skulle satsas på investeringar i järnvägarna under 90-talet. Vi mötte inget som helst gensvar från den dåvarande regeringen och den dåvarande kommunikationsministern. Tvärtom förhånades vi. Man sade att våra förslag var fullständigt orealistiska osv. Det är därför för mig som centerpartistisk trafikpolitiker mycket glädjande att se att vi nästa år, år 1993, de facto kommer upp till 4 miljarder i investeringar.

De som utgjorde den dåvarande majoriteten anför nu att det sker för litet. Jag har litet svårt att få resonemanget att gå ihop. Signalen som gick ut till myndigheter, Banverket och andra i slutet av 80-talet och början av 90-talet var, att det inte skulle ske några stora satsningar framöver på järnvägsbyggen. Om det då hade kommit andra signaler, och man hade visat intresse för att satsa på järnvägen, hade vi kanske i dag haft en väsentligt bättre framförhållning så att vi kunnat komma i gång med projekt.

Jag vill fråga kommunikationsministern om han delar den uppfattningen. Skälen till att det går trögt att komma i gång med projekt är till stor del inte att det är pengar som fattas, utan det är andra saker som gör att det går trögt på många områden. Det beror på att man har en dålig framförhållning på grund av de politiska signaler som kom under slutet av 80-talet och början på 90-talet.

Vi har också en lagstiftning som gör det besvärligt att rent konkret komma fram med nya projekt för järnvägsbyggen. De är väsentligt svårare att hantera än t.ex. vägprojekt. Här finns ett behov av att se över lagstiftningen. Den tidigare regeringen tog inga initiativ på detta område, t.ex. genom att skapa en särskild banlag.

Jag vill fråga kommunikationsministern vad man för närvarande gör i departement och regering för att få en lagstiftning på detta område – kalla det gärna en banlag, en parallell till motsvarande väglag – som skulle göra att vi snabbare på processen och får fram den här typen av projekt väsentligt snabbare än vad vi klarar av i dag.

Fru talman! Först vill jag tacksamt notera Socialdemokraternas stigande intresse för Botniabanan. Sten-Ove Sundström ger uttryckt för det här och Georg Andersson i interpellationen. Det är bara tråkigt att detta stigande intresse kom efter det att man lämnat kommunikationsministertaburetten och regeringsmakten.

Svar på interpellationer

Om jag har förstått planeringsläget rätt, kommer man fram till den 15 januari att få in svar på Kommunikationsdepartementet från Vägverket och Banverket inför den kommande planeringsperioden. Då är min fråga till kommunikationsministern om det här innebär att just våren 1993 blir avgörande för vilket ställningstagande departementet gör till Botniabanan. Det är ett projekt som vi kristdemokrater från hela Norrland driver intensivt. Vi kommer att se till att ni också hör talas om oss när vi kommer fram till den avgörande stunden. Jag skulle vilja få bekräftat om februari och mars blir de avgörande månaderna för detta projekt.

Jag jag är även tacksam mot kommunikationsministern för de vägpengar som Norrland ändå har fått. Det gäller dels de 2 miljarder vi fick i våras, dels de 1,5 miljarder som gick till skogslänen nu i höstas. Man kan få intrycket att vissa norrlänningar här inte är tacksamma för att dessa pengar har kommit till Norrlandslänen. Vi är i alla fall tacksamma. Jag ser detta som något positivt.

Sedan finns det självfallet stora behov. Jag tror att det är kommunikationsministern själv som brukar säga att vi har ett avståndshandikapp gentemot övriga Europa på ca 70 mil. Vi norrlänningar från övre Norrland har kanske ett avståndshandikapp på ytterligare 70 mil. De anslag som hittills har givits till vägar och järnvägar har haft den här hänsynen inbyggd. Det var en ganska bra spridning på dem.

Det är viktigt att den här insikten verkligen finns när det gäller den nya planeringsperioden för de närmaste 10 åren. Det är inte bara Sverige som helhet som har ett antal mils avståndshandikapp mot de stora marknaderna i Europa, utan övre Norrland har kanske ytterligare 70 mil. Det upplever jag som vårt handikapp. Annars har vi människor, kunskap och företagsamhet som gör att vi har goda förutsättningar att klara oss i det nya Europa. Det är avstånden som är vårt problem. Där behöver vi hjälp från statsmakterna och kommunikationsministern.

Jag skulle vilja fråga om stambanan i övre Norrland. Där har det ju satsats stora pengar. Det vill jag också honorera Georg Andersson för. Han har gjort stora insatser här under sin tid som kommunikationsminister. Jag vet att det finns ytterligare projekt för ca 300–400 mkr enligt vad jag förstått från Banverket, region Norr. Det är projekt som är samhällsekonomiskt lönsamma, som är förberedda och som man kan köra i gång under det närmaste året. Det förstod jag när jag pratade med en av tjänstemännen där för en tid sedan.

Då är min fråga om vi kan se, t.ex. i det budgetförslag som kommer, att det satsas ytterligare på norra stambanan, så att vi kan fortsätta i den nuvarande investeringstakten för att räta ut de problem som finns, inte minst i trakterna mellan Mellansel och Vännäs. Det är ett område med mycket besvärlig terräng. Jag hoppas få svar på frågan om när sådana pengar kan förväntas.

Anf. 38 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Georg Andersson säger sig ha svårt att få grepp om vad som händer på det här området. Det är litet märkligt med tanke på den mycket utförliga redovisning som han har fått här och alla de dokument som har ställts till förfogande från Vägverket och Banverket.

Den medvetna dimbildning som Georg Andersson och hans partikamrater bidrar till och mytbildningen om att vi skulle vara så fumliga på Kommunikationsdepartementet att vi inte kan överföra pengar som riksdagen har anslagit till Vägverket och Banverket är något fullständigt fantastiskt. Jag tycker att Georg Andersson som ansvarig politiker skulle försöka att bidra till att stärka respekten för vad våra verk faktiskt gör samt för vad tjänstemän och den politiska ledningen på olika departement gör. Det här börjar anta helt orimliga proportioner.

Det finns några saker som är tröga. Låt oss konstatera det. Georg Andersson pekar på några av dessa projekt. Det är Västkustbanan och delvis Ostkustbanan, och vi har haft en process i gång när det gäller Arlandabanan. Vi vill studera om det som Georg Andersson själv byggde mycket av sin politik på är möjligt, nämligen en medverkan från näringslivet genom privata finansierare.

Låt oss titta på den hundramiljardssatsning som Georg Andersson och hans partikamrater brukar framhålla för 90-talet. Vad bestod den av? Ca 50 miljarder var Vägverkets och Banverkets ordinarie anslag. Ca 30 miljarder var det som skulle komma in från framtida bilister, framför allt i Stockholm och Göteborg och från dem som skall åka över Öresundsbron. Ytterligare 10–15 miljarder skulle komma från näringslivet. Jag har nyligen läst vad Georg Andersson skrev i de här delarna.

Det mångomtalade Vedaprojektet skulle bl.a. finansieras med avgifter. Där visade en utredning som Vägverket gjorde att 7 % av de nödvändiga in-teckningarna skulle kunna komma från Vägverket. Jag tycker att man skall ha detta i åtanke, Georg Andersson, när man nu skall läsa ut vad som ligger bakom de mycket kraftfulla anklagelser som riktas mot regeringen i dag.

Georg Andersson säger att vi har belagt Västkustbanan med startförbud. Sanningen, fru talman, är att Georg Andersson tillsatte en förhandlingsman som skulle ta fram pengar från regionen. Han misslyckades med sitt uppdrag. Nu har vi tillsatt en ny förhandlingsman, vid sidan av den här processen, där det finns en tröghet. Här finns den stora utmaningen. Stefan Attefall tog upp den också i sin fråga. Vi har en tröghet när det gäller de stora järnvägsprojekten.

Det handlar om själva åtkomsten av marken. Expropriationsprocessen när det gäller tunneln under Hallandsåsen omfattar över 100 expropriationsfall. När det gäller Västkustbanan är det fortfarande några expropriationer som inte är klara. Det är en process som tar tid. Där är det möjligt för enskilda människor att överklaga och att inte lämna in fullständiga handlingar. Det fördröjer och gör att processen tas om. De som är medvetna om hur man utnyttjar det här har i vissa fall varit mycket framgångsrika, när det gäller att försena framför allt järnvägsprojekt.

På vägsidan har vi väglagen från 1935. Den gör att Vägverket ställer ut en

plan som kan överklagas till regeringen. Därefter går arbetena i gång. Man löser problemen med ersättningsfrågor och annat i efterhand.

Georg Andersson frågar om det har framkommit något nytt när det gäller Arlandabanan. DELFIN, delegationen för infrastrukturinvesteringar, som har tillsatt konsulten, fick rapporten häromdagen. Deligationen utvärderar nu rapporten. Jag har ännu inte fått dess rapport. Det är den som skall utvärdera. Vi får en rapport därifrån inom en snar framtid.

Georg Andersson talar om att jag skulle ha varit ute med stolta löften. Det kan man naturligtvis tycka. Jag sade vid ett tillfälle att jag räknade med att det skulle bli 8 miljarder som investerades under 1992/93, det budgetår som nu pågår, i vägar och järnvägar. Då sade Georg Andersson och andra att 4 av dessa miljarder var anslagna av den gamla regeringen. Det är alldeles riktigt. Jag har aldrig talat om vem som har anslagit eller betalt pengarna. Det var en prognos om hur mycket som skulle investeras under detta budgetår.

Om det var ett stolt löfte, Georg Andersson, så har det överträffats med mycket god marginal. Det kommer nämligen nu att investeras för 13 miljarder kronor. Jag hoppas att Georg Andersson kan ta tillbaka påståendet att de 8 miljarderna var ett löfte som man inte kunde leva upp till. Det är något som jag får höra jämt och ständigt. Det vore klädsamt om Georg Andersson här i dag kunde erkänna att löftet om dessa 8 miljarder infriades med god marginal. Det blev 13 miljarder i stället. Detta är en tredubbling av investeringsnivån jämfört med ett genomsnitt under 80-talet. Det är en fördubbling, en ökning med 100 %, jämfört med den nivå som vi hade under budgetåret 1991/92.

Sten-Ove Sundström tycker att det är hemskt att jag säger att vi skall återkomma med en proposition till våren. Jag tycker att Sten-Ove Sundström skall studera hur riksdagsarbetet fungerar. Regeringen har inga pengar. Vi har in-tecknat alla de pengar som riksdagen har anslagit. Vi har en planeringsprocess som jag trodde att ledamöterna i denna kammare var angelägna om att upprätthålla. Vill ni delegera till regeringen att anslå pengar, är det en nyordning som skulle föra ganska långt, men jag har ingenting emot en sådan process.

(Applåder)

Anf. 39 GEORG ANDERSSON (s):

Fru talman! Får jag först säga att det nästan är rörande att höra Elving Anderssons förnöjsamhet i dag. Han är ändå ganska ensam bland dem som ägnar sig åt dessa frågor om att vara förnöjd över utvecklingen. Tvärtom är det en stor irritation ute på fältet över att det går för sakta och händer för litet.

Men jag skall inte diskutera dessa frågor med Elving Andersson utan med Mats Odell. Mats Odell blir än mer upprörd för varje gång som jag diskuterar det här med honom. Jag kan möjligen förstå det, eftersom det inte kan vara lätt att vara kommunikationsminister mot bakgrund av det som nu händer, den debatt som förs ute på fältet och den misstro som visas.

Jag har inte skapat och spritt några myter om det här. Det finns inga sådana myter. Läser Mats Odell inte näringslivets tidskrifter? Det är en allmän irritation i näringslivet över att det som utlovas inte inträffar.

Det vare mig fjärran att äventyra respekten för politiker och tjänstemän inom kommunikationsdepartementet. Jag har en stor respekt för tjänstemännen inom kommunikationsdepartementet, men jag har en sjunkande respekt för den politiska ledningen. Det handlar här inte om en diskussion om formerna för privat finansiering, utan det gäller en diskussion om hur vi skall snabba upp investeringar som jag bedömer vara angelägna på järnvägsområdet.

Banverket har gång på gång presenterat många sådana projekt som skulle behöva genomföras av sysselsättningsskäl och av miljöskäl och för att få i gång tillväxten i vårt land. Men man får inte fram dessa projekt, eftersom regeringen inte ger några pengar till dem.

Det heter nu i svaret att man skall se över hur finansieringen skall säkras, och det skapar en ny osäkerhet om hur det är med finansieringen. Det är en direkt ohederlig argumentation som Mats Odell gör sig skyldig till när han här talar om 8 resp. 13 miljarder. Jag skall inte ägna mig åt någon sifferexercis, men jag har flera gånger studerat listan över de 13 miljarderna, och det finns mycket luft i de siffrorna. De svarar inte alls mot de 8 miljarderna.

Vi lade grunden till denna satsning genom att ta fram 10 miljarder för infrastruktursatsningar och få fram en ram om ytterligare 10 miljarder. Det är de pengarna som ni nu rullar runt flera gånger. Men oavsett vem som än har tagit fram dem måste de nu komma i arbete, och det snabbt.

Det är vilseledande när kommunikationsministern nu ger sken av att man satsar 530 miljoner kronor på Västkustbanan. Det råder nu startförbud för detta projekt, i väntan på förhandlingar som möjligen blir klara i mars 1993. Hur blir det i fortsättningen? Regeringen är naturligtvis ansvarig för vad som händer nu och kan inte skylla på tidigare försummelser. Dessa kan vi ta upp i ett annat sammanhang.

Anf. 40 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Kommunikationsministern säger att det är viktigt att stärka respekten för vad som görs, och även jag tror att det är viktigt, men för att man skall klara den operationen krävs att man gör någonting. Vi kan inte hela tiden tala om att satsa på infrastrukturen när människorna ser att de satsningarna inte kommer till stånd. Det är viktigt.

Statsrådet säger vidare att jag skall studera hur riksdagen fungerar. Det har vi ju som riksdagsmän stora möjligheter att göra, men jag måste erkänna att det inte fungerade så bra under den senaste perioden. Det fanns ju en annan tid med en annan majoritet, då vi t.ex. i Norrbotten kunde registrera stora investeringar på infrastrukturområdet, nämligen på flyg, järnvägar och vägar. Jag tror att det är viktigt att vi för att få tillbaka respekten för de politiska organ som vi har, inte minst Kommunikationsdepartementet, får fart på de tunga investeringarna.

Om planeringen inte alltid fungerar som vi vill, måste vi kunna ge ett besked om när så kommer att ske. När får vi ett beslut om Botniabanan, och på vilket sätt skall den byggas? Vad händer t.ex. med de problem som vi har i Haparanda, på gränsen mot Finland? Får vi möjlighet att bygga en omlastningsterminal eller en omaxlingsterminal? Det finns rader av besked som vi väntar på att få från regeringens sida. Även om kommunikationsministern

önskar en annan handläggningsordning, måste det vara statsrådet som skall ge besked på dessa områden. Det är det enda sätt på vilket vi kan stärka respekten för de politiska besluten.

Min uppmaning till kommunikationsministern måste därför bli: Kom nu upp ur vallgraven! Sätt fart på investeringarna! Det gagnar alla politiker om ni kan visa att ni menar något med allt ert snack.

Anf. 41 BO NILSSON (s):

Fru talman! Jag ställde två enkla frågor om projekt som skulle kunna bidra till att förbättra infrastrukturen och skapa nya jobb här i landet. Kommunikationsministern borde vara väl förberedd på dessa frågor. De har ställts tidigare, men då har han inte kunnat lämna besked. Jag tycker att det nu borde vara dags att lämna besked och visa handlingskraft.

De enkla frågorna var följande.

Malmöhusförhandlingarna är slutförda sedan ett halvår tillbaka. Kommunikationsministern har uttalat att han behövde få november månad på sig för att kunna lämna besked. Nu skriver vi december, och jag tycker att vi nu kan kräva ett besked på den punkten. Vi behöver komma i gång inte minst med elektrifieringen av banan mellan Malmö och Ystad. I dessa förhandlingar ingick också många andra värdefulla projekt som leder till jobb och förbättringar.

Det är likadant med den andra frågan, om optionen, som är oerhört viktig. Det rör sig om tusentals jobb, och det är angeläget att kommunikationsministern, som skall leda detta arbete, trycker på och ser till att optionen blir utlöst, så att det skapas jobb i regioner som Kalmarområdet, men också i Västerås, Örnköldsvik och Helsingborg. Kan man inte åtminstone få en anvisning om när ett slutligt besked kan komma? Det är viktigt för våra orter, för trafikpolitiken och för att vi skall kunna skapa jobb.

Anf. 42 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Georg Andersson undrar om jag inte läser näringslivets tidsskrifter. Det gör jag. Jag vet inte om det sker i samma omfattning som är fallet med Georg Andersson, men jag ser att det även där finns en otålighet på den här punkten. Det är också självklart. Se bara på kurvan över byggaktiviteterna i vårt land fram till de senaste åren på 80-talet! År 1991 hade man en omsättning på ungefär 200 miljarder kronor, ett resultat av den spekulationsekonomi som växte fram under den förra regeringens tid. Det förekom hög inflation, snabba klipp osv.

När denna sufflé nu håller på att sjunka ihop, från en investeringsnivå på ungefär 200 miljarder, och vi under detta budgetår satsar 13 miljarder, är det klart att man inte märker särskilt mycket, mot bakgrund av en byggmarknad i slutet av 80-talet som kunde beskrivas som en uppblåst bubbla.

Georg Andersson säger att det finns projekt och att regeringen inte ger några pengar till dessa. Alla de pengar som riksdagen har gett regeringen är in-tecknade och utdelade till Vägverket och Banverket.

Vi hade, Georg Andersson, en förhandling mellan regeringen och oppositionen i den s.k. krisuppgörelsen. Vi drev på så mycket som det över huvud taget var möjligt för att få till stånd ökade satsningar på investeringar och för

Prot. 1992/93:38
4 december 1992

Svar på interpellationer

att dra ner på konsumtionen. Det som vi lyckades uppnå var 1,5 miljarder kronor, som gick till de mindre vägarna i skogslänen, och 1 miljard för tidigare reläggning av affärsverkens investeringar. Det handlade alltså inte om Vägverket och Banverket utan snarare om Televerket, Sjöfartsverket och andra affärsverk.

Så långt kunde man komma med den socialdemokratiska oppositionen när det gällde att åstadkomma mer av investeringar. Den hade inte heller då kraften att ta itu med att överföra pengar från konsumtion och transfereeringar till investeringar. Det är bakgrunden i den delen.

Nu måste investeringarna komma i gång, säger Georg Andersson. Jag vill, fru talman, peka på att Georg Andersson borde vara medveten om att det är i budgetpropositionen som regeringen talar om hur man vill fördela pengar och åstadkomma svar på bl.a. en del av de frågor som här har ställts. Det är självklart.

Sten-Ove Sundström fortsätter sina insinuationer om att projekten inte kommer i gång. Jag vill då fråga Sten-Ove Sundström: Vilka projekt är det som inte kommit i gång i enlighet med uppgjorda tidsplaner? Jag bortser härvid från Västkustbanan – vi har här varit ense om att den är försenad. Nämn något sådant projekt! Georg Andersson, som läser näringslivets tidningar så noggrant, kan väl också bidra med att för mig räkna upp fem projekt som är försenade, så att jag kan gå tillbaka och se vad vi, Vägverket eller Banverket har missat.

Ni får faktiskt litet grand precisera er allmänna och flummiga kritik, som underblåser mytbildningen. Kom upp och tala om vilka projekt som är försenade, utöver Västkustbanan och – om ni så vill – Arlandabanan. Beträffande denna har vi ändå sagt att starten för trafiken icke kommer att försenas och att vi undersöker möjligheterna att minska inslagen av statlig finansiering.

Botniabanan finns med bland de projekt som övervägs i den tioårsplan som skall presenteras för riksdagen i en proposition förhoppningsvis i mars månad. Den planeringsprocessen kan inte vara okänd för Georg Andersson och Sten-Ove Sundström. Ni har väl själva tidigare varit med om att lägga upp tioårsplanerna.

Vägverket och Banverket har arbetat oerhört ambitiöst på regional nivå och har diskuterat och prioriterat olika projekt. De kommer till regeringen med sitt underlag den 15 januari, och vi skall sedan behandla detta. Man kan tycka att någon månad för att få fram en proposition till riksdagen om detta är för lång tid, men riksdagen har själv begärt att få delta i detta planeringsarbete. Ni har själva varit med om att rösta fram detta. Nu tycks ni vara beredda att ta tillbaka detta. Ni vill inte vara med utan tycker att vi nu skall fatta beslut om detta. Hur vill ni egentligen ha det på denna punkt?

Bo Nilsson frågar återigen om SJ och ABB. Jag har två gånger tidigare svarat på den frågan här i kammaren, och jag har samma svar i dag. SJ fick i 1988 års trafikpolitiska beslut utomordentliga möjligheter att beställa den rullande materiel som man anser sig behöva för sin verksamhet. Man har fått statliga kreditgarantier för all upplåning som är nödvändig i detta avseende.

Vi har med SJ klarat ut de bekymmer som eventuellt kan vara förenade med att vi samtidigt utreder möjligheterna att avreglera trafiken på järnvägarna, precis som vi har avreglerat trafiken i luften och åstadkommit kraft-

fullt sänkta priser. Den avregleringen har givit 10–40 % till konsumenternas fördel.

Att nu gå in i den affärsförhandling som pågår kan bara skada den processen. SJ och ABB har alla nödvändiga resurser för att klara denna uppgift.

Talmannen anmälde att Sten-Ove Sundström och Bo Nilsson anhållit att till protokollet få antecknat att de inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Anf. 43 GEORG ANDERSSON (s):

Fru talman! Kommunikationsministern fortsätter mycket irriterat. Det är när man går upp i varv alltid risk att man sänker trovärdigheten, och jag vill nog påstå att kommunikationsministern gjorde det nu. Jag bedömer den beskrivning som nu har gjorts av krisförhandlingarna som direkt ohederlig.

Kommunikationsministern sade: Vi drev på för att få så mycket investeringar som möjligt, men Socialdemokraterna motsatte sig detta. Det var så långt vi kom med Socialdemokraterna.

Vad är det för resonemang? Det är just investeringar som vi har drivit på. Det bärande skälet till att vi gick in i dessa krisförhandlingar var just att få till stånd sysselsättningspolitiska insatser som regeringen inte gjorde. Vilka var det som drev på? Den bild som vi har fått är att regeringen kom tomhänt till dessa förhandlingar.

Vad har ni gjort med den lista på förslag till investeringar om 6 miljarder kronor som Banverket har presenterat vid olika tillfällen – senast i september?

Kommunikationsministern kryper bakom riksdagen. Vad har vi presenterat i riksdagen? Vi presenterade i januari 1992 förslag om investeringar för att öka sysselsättningen. Vi väckte en stor och omfattande motion i april-maj 1992. Men också den avslogs av den bogerliga majoriteten, inkl. kommunikationsministerns parti. Drev kommunikationsministern på?

Vi föreslog 2,5 miljarder kronor till underhållsanslaget. Ni prutade till 2,2 miljarder kronor. Av den summan blev det 150 miljoner kronor till järnvägen. Vi försökte få till stånd ett initiativ i riksdagen den 1 september i år. Den borgerliga majoriteten avvisade det. Det gällde fortfarande att skynda på järnvägs- och väginvesteringar. Regeringspartierna, inkl. kds, avvisade de propåerna. Det här är ju sanningen. Därför är kommunikationsministern fortfarande svaret skyldig.

Ta initiativ! Vi lovar att stödja det i riksdagen. Investeringarna i järnvägarna behövs nu. Hur duktig regeringen än har varit enligt kommunikationsministern behöver takten öka kraftfullt – just på grund av arbetslösheten. Det har kommit nya siffror om arbetslösheten i dag. Det är rekordsiffror igen. Järnvägarna behövs också för tillväxtens och miljöns skull. Sätt i gång!

Anf. 44 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Jag tycker inte att Georg Andersson skall övertolka det jag sade. Jag sade att vi misslyckades med att överföra mera från konsumtion till investeringar. Jag är medveten om att Socialdemokraterna lade fram ett förslag om en stor lånefinansiering. Jag talade om att överföra från konsumtion till investeringar, dvs. att genomföra besparingar på transfereringssyste-

Prot. 1992/93:38
4 december 1992

Svar på interpellationer

met. Det var något som man hela tiden misslyckades med att göra under 1980-talet. Transfereringssystemet har hela tiden ökat i omfattning, och investeringarna har minskat. Jag är medveten om att det är särskilt svårt att åstadkomma detta i en lågkonjunktur. Men det är det som har varit målsättningen.

Georg Andersson frågade vad regeringen har gjort med Banverkets lista. Denna lista har tagits fram efter en begäran av Allan Larsson. Han vände sig till Vägverket och Banverket och ville ha en lista över de projekt som skulle kunna komma i gång om det fanns möjligheter till finansiering.

Jag uppfattar den listan, fru talman, som en samling projekt som nu finns med i den planeringsprocess som pågår och som skall redovisas för regeringen den 15 januari. Projekten skall sedan finnas med i den planeringsprocess som skall leda fram till en proposition som riksdagen sedan skall få ta ställning till.

Fru talman! Låt mig konstatera att det är glädjande att regeringen och oppositionen är eniga om att vi bör öka investeringstakten. Under 1980-talet var den genomsnittliga investeringsnivån 4–5 miljarder kronor. I år har investeringarna ökat till 13 miljarder kronor. Vi hoppas att vi kan behålla den nivån och även öka den genom det arbete som presenteras i budgetpropositionen och i den proposition om inriktningen av investeringarna som kommer under mars månad.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 1992/93:53 om utvärderingen av 1988 års trafikpolitiska beslut

Anf. 45 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Ines Uusmann har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta beträffande utvärdering av 1988 års trafikpolitiska beslut.

Som Ines Uusmann påpekar fastställde riksdagen grunder för trafikpolitiken för 1990-talet genom 1988 års trafikpolitiska beslut. Något krav på en total utvärdering av beslutet under år 1992 återfinns dock inte i riksdagsbeslutet. I samband med bl.a. en av den tidigare regeringens budgetpropositioner (prop. 1990/91:100 bil. 8 s. 3) framhölls att det trafikpolitiska beslutet skall utvärderas efter hand. Jag anser för min del att så bör ske, och jag har inte förutskickat en total utvärdering av trafikpolitiken under år 1992.

Vissa områden har setts över – t.ex. redovisades en uppföljning av det s.k. kostnadsansvaret inom trafiksektorn i en rapport från Kommunikationsdepartementet i år (Trafikavgifter på samhällsekonomiska villkor, Ds 1992:44). När det gäller den samordnade investeringsplaneringen på infrastrukturuområdet kommer jag att lämna en redovisning under våren 1993 i enlighet med riksdagens uttalanden tidigare i år. Redovisningen avser den långsiktiga inriktningen av infrastruktursatsningar inom kommunikationsområdet under perioden 1994–2003.

1988 års trafikpolitiska beslut innefattar långtgående förändringar inom järnvägsområdet, bl.a. uppdelningen av det tidigare SJ i ett trafikverk och

ett infrastrukturverk samt omstruktureringskrav m.m. riktade mot det nya SJ. Vidare gavs SJ särskilda befogenheter i syfte att underlätta omstrukturen under perioden 1988–1992.

Uppdelningen mellan SJ och Banverket ses över i samband med utredningen om ökad konkurrens inom järnvägssektorn (dir. 1992:40). När det gäller SJ:s resultat, utnyttjande av befogenheter m.m. under åren 1988–1992 avser jag att lämna en redovisning till riksdagen i samband med 1993 års budgetproposition. Jag vill i sammanhanget erinra om att SJ:s befogenheter i samband med 1991 års budgetproposition förlängdes till att gälla t.o.m. den 1 juli 1993 i syfte att möjliggöra en utvärdering av resultatet under perioden 1988–1992.

Anf. 46 INES UUSMANN (s):

Fru talman! Jag tackar kommunikationsministern för det snabba och korta svaret. Det är rakt och entydigt, dvs. det kommer ingen samlad utvärdering. Jag beklagar av flera skäl detta.

1988 års trafikpolitiska mål innebar stora förändringar på trafikpolitikens område. Genom att föra fram viktiga, men ibland motstridiga, mål försökte man få fram en helhetssyn på trafikpolitiken. Målet var att erbjuda medborgarna och näringslivet i landets olika delar en tillfredsställande, säker och miljövänlig trafikförsörjning till lägsta möjliga samhällsekonomiska kostnader. Det här kan ju behöva tolkas. Vad betyder det här?

Jag kan ge exempel på några intressanta frågeställningar. Detta att man skiljer på medborgare och marknad betyder att det är olika och motstridiga intressen som skall prioriteras mot varandra.

Fru talman! Trafikpolitiken skall främja tillväxten. Men då kommer den kanske också i konflikt med andra mål, t.ex. regionalpolitiska mål. Hur skall man bära sig åt för att tolka detta mål i förhållande till tillväxtmålet?

Vi kan gå vidare i tolkningen av de olika orden. Trafiksäkerheten skall prioriteras. Trafiken skall vara miljövänlig, dvs. miljön skall prioriteras. Vad innebär dessa mål när det gäller satsningar i storstäderna i förhållande till satsningar i glesbygden?

Det talas om lägsta möjliga samhällsekonomiska kostnader. Vad räknas in i de samhällsekonomiska kostnaderna? Hittills har vi varit mycket dåliga på att prissätta de externa kostnaderna såsom miljöförstöring och olyckor.

En annan fråga man kan ställa sig är om det saknas något i det trafikpolitiska målet. Går det att över huvud taget jämföra dessa delmål eller måste det ske en prioritering? Jag tror att vi måste prioritera.

Det viktigaste av allt är kanske hur vi skall bära oss åt när olika delmål kommer i konflikt med varandra. Vad är det som får stryka på foten, och vad går segrande ur striden? Det är bl.a. det jag tycker borde ha ingått i en samlad utvärdering av det trafikpolitiska beslutet.

Jag tror att riksdagen var medveten om att det innebar stora förändringar när beslutet fattades 1988. Det var därför riksdagen uttalade att det var viktigt att göra en samlad utvärdering. Jag är medveten om att det inte finns någon explicit hemställanspunkt där en utvärdering krävs eller bestäms. Å andra sidan har trafikutskottet i sitt betänkande sagt: Enligt riksdagen skall en utvärdering av det trafikpolitiska beslutet ske år 1992. Man behöver inte

Prot. 1992/93:38
4 december 1992

Svar på interpellationer

hänga upp sig på att det är en månad kvar av 1992. Det handlar här om en samlad utvärdering.

Jag tycker inte heller att vi skall fastna i formalia. Det viktiga är att om vi skall styra med politiska mål, måste vi också stämma av att målen uppfylls. Jag kan inte tolka det på annat sätt än att kommunikationsministern inte har den uppfattningen.

Kommunikationsministern säger att han inte har förutskickat någon total utvärdering. Det är till syvende och sist en politisk markering som är mycket viktig, men också oerhört beklagansvärd.

Fru talman! Jag vill fråga kommunikationsministern varför han inte anser att trafikpolitiken är så viktig att den är värd att utvärdera.

Anf. 47 HANS LINDBLAD (fp):

Fru talman! Jag vill ta fasta på ordet utvärdering. Det är mycket intressant. När vi nu ändå är inne på trafikområdet kan man göra en liknelse med ett stort tankfartyg – det går åt ett visst håll, och vi vill att det skall gå åt ett annat håll.

Det är vanligt att regeringen lägger fram förslag för riksdagen om stora beslut, gärna med ett bestämt årtal. Sedan vidtar man ett antal åtgärder, inrättar eventuellt ett nytt verk eller omorganiserar ett gammalt. Man ändrar lagar och lägger till ett antal hundra miljoner. Man gör uttalanden. Sedan tror man att åtgärderna skall leda till att det man har uttalat händer.

Ofta har vi i våra beskrivningar förändrat verkligheten, och då blir det som riksdagen har sagt. Det finns mycket forskning om detta i andra länder. Det kallas implementering. Parlamentet fattar ett beslut, men blir det som man har beslutat? Vi har hos Riksdagens revisorer haft besök av en amerikansk professor från Stanford. Han sade att när ett beslut av detta slag fattas i Kalifornien, finns kanske uppåt 48 olika intressenter som efteråt kan påverka. Sannolikheten att det blir som riksdagen har beslutat är i själva verket mindre än hälften.

Vi fattar beslut. Men sedan måste vi se vad det blir av besluten. Vi kanske tänkte att tankfartyget skulle skifta kurs med 20 grader. Efter ett år ser vi att det följer precis samma kurs som förut, eller att kursen kanske har ändrats med 3 grader. Då får man ställa frågan om det är nödvändigt att vidta ytterligare åtgärder. Eller också kan man se om fartyget möjligen kommer till någon trevlig hamn om det fortsätter att följa samma kurs.

Vad jag försöker säga är att det borde vara en huvuduppgift för resp. utskott – i det här fallet trafikutskottet – att se vad det blir av besluten. I stället säger man: Vi kör på blint ett antal år innan vi ser efter hur det blir. Man måste hela tiden iakttä vad som sker, om utvecklingen följer en förändringskurva, om man ligger före eller efter beslutet eller ungefär som det var tänkt. Det är vad jag menar med utvärdering.

En utvärdering är ofta någonting som görs vid ett bestämt tillfälle. Men utvärdering måste ske successivt, hela tiden.

Det var intressant att lyssna på Ines Uusmann. Hon antydde att beslutet kanske inte var så lätt att tolka. Det fanns inbyggda målkonflikter. Jag menar att om det finns målkonflikter, skall riksdagen tydligt säga vilka mål som skall ha försteg. Om man lämnar det till regeringen, eller ännu värre, rege-

ringen lämnar det till någon myndighet, blir det de som bestämmer. Målkonflikter förekommer ofta, och då är det ännu viktigare med tydliga besked.

Det är naturligtvis skillnad på olika beslut. Om vi t.ex. bestämmer att en bro skall byggas från den ena till den andra sidan av en älv, blir det fömodligen en bro. Det blir inte så att bron slutar på halva sträckan. Den kanske t.o.m. blir byggd inom rätt tid. Men det är mycket mer komplext om flera faktorer skall innefattas, om folks beteende skall påverkas.

Det borde vara riksdagens uppgift att ange tydliga mål som är mätbara, så att det framgår vad riksdagen har menat. Sedan skall regeringen ange om målen är på väg att uppfyllas eller inte. Regeringen skall slå larm när det inte går som riksdagen har sagt. Då krävs antingen fler åtgärder eller också får vi ändra på målen. Detta är en successiv process.

Kommunikationsministern måste väl ändå ha en uppfattning om ifall man är på rätt väg eller om de åtgärder som riksdagen beslöt inte korresponderar med de mål som lades fast. Om det finns målkonflikter av den typ som Ines Uusmann pekade på är det nödvändigt att regeringen talar om det och att det ena målet måste prioriteras framför det andra. Det väsentliga är att riksdagen, som har fattat beslutet, också måste korrigera målen.

Jag upplever det ibland som att vi lever i en skenvärld. Vi fattar gärna tidsbestämda beslut, som innehåller årtal, och tror att mål skall förverkligas. Sedan blir det någonting annat. Riksdagen måste hela tiden ha en kommunikation med regeringen och veta om riksdagsbesluten följs.

Anf. 48 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Först till den formella frågan: Det är riktigt som Ines Uusmann säger, att det i trafikutskottets betänkande med anledning av regeringens proposition 1989/90 Näringspolitik för tillväxt står att enligt riksdagens beslut skall en utvärdering av det trafikpolitiska beslutet ske år 1992. Detta refererar till den näringspolitiska propositionen. Här har skett en glidning. I budgetpropositionen 1991 står att regeringen avser att efter hand utvärdera det trafikpolitiska beslutet. Jag är glad för att Ines Uusmann inte var ute efter hårklyverier av detta slag, utan en betydligt mer intressant och, som jag uppfattar det, mycket viktig debatt, nämligen om vi är på rätt väg.

Jag vill svara Hans Lindblad att jag i princip anser att vi är på rätt väg. Jag tycker att det är viktigt att få en samlad bedömning. Vi skall inte underskatta det underlag som kommer in exempelvis i verkens treårsplaner. Banverket har exempelvis en utomordentligt bra redovisning i sin treårsplan av hur målet har uppfyllts. Alla verk har ett avsnitt om detta. Det kommer också på vanligt sätt en redovisning i budgetpropositionen, med en verksamhetsanalys och redovisning av hur de trafikpolitiska målen har uppfyllts.

Det viktiga är att de trafikpolitiska målen ligger fast. Det är självklart. Vi har här fört en debatt om satsningarna i övre Norrland. Jag kan berätta att jag ofta, vid presentationer ute i landet av vad som händer, får kritik och frågor om varför det satsas så mycket på områden där det bor så få människor. Den allmänna meningen är snarast att de regionalpolitiska målen har uppfyllts mycket väl även efter 1988.

Anf. 49 INES UUSMANN (s):

Fru talman! Detta är en viktig debatt. Det är bra att varje verk gör sin analys av hur verket har nått de trafikpolitiska målsättningarna. Men vad vi behöver är en helhetssyn. Vi måste någonstans göra en total avstämning av målen. Var de rätt satta? Var medlen, som ju var alldeles nya, de rätta eller de mest effektiva för att nå målen? Det var därför riksdagen lade fast inriktningen för ungefär fyra år, för att man därefter skulle kunna göra en samlad bedömning.

Riksdagen beställde ju en samordnad investeringsplanering. Men det är inte primärt en fråga om utvärdering av hela det trafikpolitiska beslutet. Det är ett krav på helhetssyn och systemsyn, som i och för sig också är oerhört viktigt. Men det är inte precis det vi skulle prata om nu.

Jag vill också ställa ett par frågor om rapporten "Trafikavgifter på samhällsekonomiska villkor", som i och för sig inte är det mest lättlästa – den är däremot bra att läsa om man har svårt att somna. Vilka slutsatser drar kommunikationsministern av den rapporten? Är det bra som det är, eller behövs förändringar? Hur är det t.ex. med slutsatsen att det behövs höjda avgifter för "externa effekter", som det står i rapporten? Man kan undra vad som menas med "externa effekter", men det står så. Vad man menar är att de kostnader som orsakas av exempelvis miljöförstöring och olyckor kanske behöver avgiftsfinansieras i framtiden. Hur ser kommunikationsministern på det? Vilka slutsatser drar kommunikationsministern av de rapporter som hittills har kommit?

Anf. 50 HANS LINDBLAD (fp):

Fru talman! Min bakgrund i det här fallet är naturligtvis den att jag sitter med i Riksdagens revisorer och håller på väldigt mycket med sådana här ärenden. Jag tycker inte om att man säger att man skall göra en stor utvärdering senare, utan jag menar att utvärderingar skall göras varje år. Det är en huvuduppgift för resp. utskott. Det är en viktig uppgift för resp. departement att fråga sig vad som har skett under de år som gått efter det att viktiga beslut fattats, om vi är på rätt väg och om vi ligger före eller efter. Det är nödvändigt med en successiv utvärdering. Tror man att utvärderingen skall göras vid ett visst tillfälle senare, då gör man ingenting i närtid. Det är alltså viktigt att utvärderingar görs varje år – det är det naturliga.

Det är också vad statsrådet pekar på. Han konstaterar att det i nästa års budgetproposition talas om vad resp. myndighet har gjort och att regeringen utvärderar detta för att se om myndigheten har rätt eller fel, om det behöver göras mer eller mindre på det ena eller det andra området.

Man skall inte märka ord, men det står på flera ställen i svaret att *beslutet* skall utvärderas. Man kan naturligtvis tycka att beslutet var dåligt eller bra, men den utvärderingen skall inte riksdagen göra själv. Vad riksdagen skall utvärdera är vad som hände efter det att beslutet fattats, vad som blev verkligheten.

En annan sak är att många av riksdagsbesluten förmodligen är av den arten att det inte går att följa upp dem. De är så luddiga och allmänna att de inte går att utvärdera. Ett krav, ja hela grunden bakom treårsbudgeteringen,

är naturligtvis att riksdagsbesluten måste vara sådana att det framgår vad riksdagen vill.

Förekommer det en målkonflikt, måste riksdagen faktiskt tala om hur den målkonflikten skall lösas, vad som skall prioriteras före det andra. Sedan är det regeringens uppgift att styra myndigheterna på så sätt att man når de mål som riksdagen har satt upp, och varje år skall man få uppgift om ifall man är på rätt väg eller inte. Så fort man märker att man inte är på rätt väg, bör åtgärder naturligtvis vidtas – antingen på så sätt att insatserna stärks eller genom att man ruckar på målet. Annars kommer verkligheten att vara en sak och målet något annat. Tyvärr är det nu så.

Min mycket enkla reaktion är att riksdagen borde ägna sig mycket mindre åt att titta framåt, och i stället borde man titta på hur verkligheten ser ut. Att genom en utvärdering titta på hur saker och ting fungerar nu är det bästa sättet att få reda på vad som bör göras i framtiden. Det är så lätt att skriva att allt kommer att vara jättebra om några år, men man kommer aldrig till den verklighet man beskriver.

Koppla i stället ihop det här! Det bör vara riksdagens och utskottens huvuduppgift, och regeringen skall vara riksdagens organ för kontroll av att mål och verklighet ligger i fas med varandra. Skiljer sig kartan och verkligheten åt, måste verkligheten ha en ganska stor inverkan. Man kan ha en hur bra karta som helst, men om den beskriver någonting annat än det som finns ute i verkligheten är den inte bra.

Anf. 51 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Jag håller helt med Ines Uusmann om att det här är en viktig debatt. Jag skulle önska att våra debatter oftare handlade om de något större frågorna. Det blir väldigt lätt diskussioner om en eller annan liten vägsnutt, varför den inte är i gång, osv. Det här är också någonting oerhört viktigt.

Det finns målkonflikter på detta område, mycket stora målkonflikter. Vi har nu på trafikverken fördelat det miljöansvar som riksdagen sammantaget har ålagt trafiksektorn, och verken har satt i gång ett arbete som är mycket ambitiöst och som kommer att redovisas för riksdagen framöver. Där finns målkonflikterna, där blottläggs dessa målkonflikter, och där måste vi ta itu med dem. Det blir mycket smärtsamt. En av de allra svåraste är ju konflikten med de externa effekterna på miljön.

Det paradoxala, fru talman, är att den nivå på bensinpriset som skulle behövas för att biltrafiken skulle stå för sina samhällsekonomiska kostnader, av allt att döma med viss marginal tycks bli det som kommer att gälla efter den 1 januari 1993.

Anf. 52 INES UUSMANN (s):

Fru talman! Vad jag oroar mig för är att vi, med den delvisa och uppstyckade utvärdering som nu förutskickas av kommunikationsministerns skriftliga svar – däremot inte så mycket i hans inlägg i debatten – missar helhetssynen i trafikpolitiken. Det gäller t.ex. den viktiga frågan hur miljömålet skall prioriteras i förhållande till tillväxt och regionalpolitik.

Ett annat exempel är utvärderingen av SJ och Banverket. Kommunikationsministern talar i svaret om effekten av ökad konkurrens. På något sätt

Prot. 1992/93:38
4 december 1992

Svar på interpellationer

tycker jag att det är typiskt för den nuvarande regeringen – privatisera och konkurrensutsätt, så löser vi problemen. Men det är inte så enkelt.

Vad vi i stället kanske behöver fråga oss är om vägtrafikmodellen över huvud taget är den riktiga för järnvägstrafiken i vårt land. De trafikpolitiska målen handlar ju om något mer än företagsekonomiskt goda affärer. Det handlar om att samhället skall tillhandahålla en bra infrastruktur, och det skall ge effekter långsiktigt.

Vi måste då fråga oss: Är vi på rätt väg när SJ konkurrerar ut sig självt med en rad dotterbolag? Hur är det med bussavregleringen, ger den de samlade positiva effekter som var tänkt? Hur är det med länstrafiken? Jag har inte sett någon utvärdering av den. Hur går det med Posten, med ett postverk som i jakt på vinster har börjat sälja teaterbiljetter och V 65?

Om vi som politiker i framtiden via statsbudgeten skall prioritera en allt större del av dessa verks satsningar, vilket det finns en risk för när det gäller Posten, måste vi också göra politiska värderingar. Är det kanske så att vi bör fundera över om de här verken skall "back to basis", tillbaka till kärnaffärerna?

Det är sådana saker som jag menar att en samlad utvärdering av trafikpolitiken skulle ge oss en analys av.

Har man på Kommunikationsdepartementet och har kommunikationsministern själv över huvud taget funderat i de här banorna? Av det svar jag fick skriftligt har jag inte kunnat läsa ut någonting sådant, och det beklagar jag mycket. Jag ser en viss antydning till en åsiktsförskjutning i den muntliga diskussionen, och det hälsar jag med viss tillfredsställelse. Men jag återkommer i frågan, var så säker!

Anf. 53 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Ines Uusmann frågar om vägtrafikmodellen är den riktiga för järnvägen. Det är en intressant fråga. Vi har väl inget samhällsekonomiskt mål som går ut på att vi skall ha så mycket trafik som möjligt på vägarna, för att nu tala mycket schematiskt. Däremot tror jag att vi alla är överens om att det är ett samhällsekonomiskt mål att vi har så mycket trafik som möjligt på järnvägarna. Det överensstämmer med flera av de trafikpolitiska målen.

Hur åstadkommer vi då detta? Jag tror att alla erfarenheter, inte minst de från flyget – även om vi har en helt annan logistik att ta hänsyn till på järnvägen – säger oss att när man får flera aktörer, flera operatörer, kommer fler trafikupplägg, som också kan attrahera fler resenärer. I den delen är min grundinställning att vi är på rätt väg.

Ines Uusmann frågar om jag har funderat i dessa banor. Svaret på den frågan är ja. Ines Uusmann kommer förhoppningsvis också att bättre kunna utläsa hur vi funderar när budgetpropositionen om några veckor ligger på riksdagens bord.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 54 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Nils Nordh har frågat mig om jag instämmer i att det är nödvändigt med en skoglig utbildning som tar hänsyn till blandskogen, om jag är beredd att för Sveriges lantbruksuniversitet påtala behovet av en skoglig utbildning för södra Sverige samt om jag hos Lantbruksuniversitetet kan förorda Värnamo som lokaliseringsort för en eventuell ny skoglig utbildning.

Bakgrunden till Nils Nordhs frågor är att Sveriges lantbruksuniversitets styrelse den 3 februari 1992 beslutade att lägga ner skogsteknikerutbildningen i Värnamo. Beslutet är ett led i ett nödvändigt besparingsarbete till följd av förra årets budgetbehandling.

Det framgår av budgetpropositionen 1992 att det är Lantbruksuniversitetet självt som beslutar om hur besparingar skall göras. Bakgrunden till detta är att varken riksdagen eller regeringen detaljstyr Lantbruksuniversitetets resursanvändning eller lokaliseringen av verksamheterna. Riksdagen har ställt sig bakom jordbruksutskottets uttalande att frågor om placering av forskartjänster och utbildningslinjer m.m. inom Lantbruksuniversitetets verksamhetsområde bör behandlas av det högskoleorgan som anförtratts dessa uppgifter och inte av riksdagen.

Sveriges lantbruksuniversitet har som huvuduppgift att meddela utbildning och att bedriva forskning och försöksverksamhet. Inom Lantbruksuniversitetet pågår en total översyn av skogsutbildningarnas innehåll och omfattning. Styrelsen för universitetet har beslutat att den skogsvetenskapliga fakulteten i den översyn som pågår skall beakta behovet av kunskaper om de sydsvenska skogliga förhållandena och föreslå dimensionering och omfång av utbildningarna. Översynen, som bedrivs i en särskild arbetsgrupp, är nu avslutad. Gruppens förslag kommer att behandlas av Lantbruksuniversitetets styrelse den 14 december i år.

Det är viktigt att skogsutbildningarna följer utvecklingen inom skogsbranschen och beaktar de förändringar som utvecklingen medför. Behovet av skogstekniker för den tid som kan överblickas beräknas minska. En begränsning av antalet studieplatser kan medföra att utbildningen måste koncentreras till färre utbildningsorter än vad som är fallet i dag. Ett mindre antal orter kan ge större möjligheter att utnyttja de resurser som finns på ett mer effektivt sätt. Beslut om detta fattas i så fall av Lantbruksuniversitetet.

Skogsproduktionen i södra Sverige är betydande och som Nils Nordh påpekar av en annan karaktär än den i de norra delarna av landet. Det är min uppfattning att de framtida skogsutbildningarna måste beakta detta förhållande. Jag anser därför att det är angeläget med en skoglig utbildning för södra Sverige. Detta har för övrigt regeringen anført i ett beslut med anledning av en framställning av Länsstyrelsen i Jönköpings län i frågan om en nedläggning av Södra Skogsinstitutet i Värnamo.

Anf. 55 NILS NORDH (s):

Fru talman! Först vill jag naturligtvis tacka jordbruksministern för svaret på min interpellation, men jag kan ändå redan nu säga att jag inte känner mig helt nöjd med svaret.

Jag har ställt den här interpellationen därför att vi måste slå vakt om den skogliga utbildningen rent allmänt i den södra delen av landet men också därför att det är angeläget att tillgodose en nödvändig utbildning och kunskap om den svenska blandskogen.

Vi vet att blandskogen, med stora inslag av ädellövskog, såsom ek, bok och alm, växer i övervägande utsträckning i den södra delen av Sverige och används vid möbeltillverkning och modellsnickerier. De vanliga träslagen går inte att använda vid tillverkning av litet bättre möbler.

Under mer än 20 års tid har Skogsinstitutet i Värnamo utbildat skogstekniker för att de skall tillgodogöra sig just kunskapen om blandskogens användbarhet. Skogsvetenskapliga fakulteten framhöll detta i sin utredning 1990, och man pekade även på nödvändigheten av ett utbildningsinstitut i såväl norra som södra Sverige.

Inriktningen på skogsteknikerutbildningen förutsätter emellertid att det på utbildningsorten, eller i dess närhet, finns tillgång till varierande förhållanden på den skogliga sidan. Sveriges största exportnäring träindustrin, och dess utveckling, är av största vikt för hela landet, särskilt när det gäller den regionala utvecklingen.

Som jordbruksministern sade, har nu SLU lagt fram sitt förslag om att förlägga utbildningarna till Bispgården och Skinnskatteberg. Det här kommer att innebära att skogsutbildningarnas sydgräns kommer att gå utefter linjen Uppsala-Garpenberg-Skinnskatteberg-Gammelkroppa. Man har totalt missat den södra delen av landet. Jag tycker att det här förslaget rimmar väldigt dåligt med alla tidigare uttalanden som har gjorts såväl av regeringen och riksdagen som av utbildningsutskottet.

Fru talman! Tyngdpunkten i skogsbruket förskjuts alltmer och i allt snabbare takt söderut. Det kan då inte vara försvarbart att förlägga utbildningen till enbart de norra delarna av Sverige. Av samtliga sysselsatta inom trämanufakturindustrin är inte mindre än 73 % sysselsatta i Götaland, och av dessa finns 54 % i Jönköpings län, eller i de närmast angränsande länen.

Det här förhållandet har även Träindustriförbundets ordförande Henry Jarlsson pekat på. Han säger vidare: "Brist på kvalificerad utbildning är en ödesfråga för svensk träindustri. Ett framtida EG kommer att kräva mycket av oss i flexibilitet, effektivitet, lyhördhet mot marknaden och förmåga att stimulera och behålla vår personal."

Den här uppfattningen delar näringen helt med Henry Jarlsson. Behovet av en utbildning på högskolenivå just i denna del av landet pekas det också på. Det kan inte vara förenligt med näringens och landets utveckling att Skogsinstitutet i Värnamo läggs ned eller flyttas till annan ort. Den här utbildningen som har skett på Skogsinstitutet i Värnamo är väletablerad bland näringens företrädare. I allt detta har både regering och riksdag tidigare instämt.

Vad är det då som talar så mycket för en fortsatt etablering i Värnamo? Där finns nämligen väl inarbetade övningsområden och ett bra kontaktnät med näringens företrädare. Värnamo har även ett bra kommunikationsläge. Det finns en god samordning med Landstingets gymnasieskola inom maskin-, fort- och vidareutbildningen, och det finns tillgång till externa lärare. Driftskostnaderna är låga, och framtida lokalbehov är väl tillgodosedda.

Enligt min och många andras uppfattning måste förutsättningarna för en framtida verksamhet och utbildning vid SSI i Värnamo mot den bakgrund som jag här har beskrivit vara mycket gynnsamma.

Slutsatsen av mitt resonemang är: regeringen och Lantbruksuniversitetet måste känna ansvaret att den skogliga utbildningen är en angelägenhet för hela Sverige. Jag skulle vilja fråga jordbruksministern: Står en flyttning av verksamheten vid Södra Skogsinstitutet i Värnamo i överensstämmelse med ett sådant ansvarstagande? Jag skall förtydliga min tredje fråga i interpellationen. Kommer jordbruksministern...

Anf. 56 TALMANNEN:

Den medgivna debattiden har tyvärr sedan länge runnit ut.

Anf. 57 ULF MELIN (m):

Fru talman! Herr statsråd och herr interpellant! Det är bra att Nils Nordh väcker den här frågan. Jag hade förmånen att i våras debattera frågan med jordbruksministern. Med anledning av det svar som Nils Nordh har fått på sin interpellation konstaterar jag att svaret är i likhet med det svar som jag fick av jordbruksministern. Jag kan förstå att man som minister måste ligga litet lågt under den tid som utredning pågår om – som i det här fallet – de skogliga utbildningarna och om hur forskningen bör se ut i Sverige.

När jordbruksministern i våras lade fram sin budgetproposition med besparingar avseende Sveriges Lantbruksuniversitet – vilket var riktigt i det statsfinansiella läge som råder här i landet – gjorde SLU det väldigt lätt för sig. Man lade ned skogsteknikerutbildningen i Värnamo, men behöll utbildningen i Bispgården och i Skinnskatteberg.

Skälet var förmodligen att Landstinget driver lokalen i Värnamo, medan staten driver lokalerna både i Bispgården och i Skinnskatteberg. Framför allt har det även gjorts stora investeringar där. Bekymret är dock, precis som Nils Nordh säger, att vi då får en axel runt Ultuna, Gammelkroppa, Garpenberg, osv. med all högre skoglig utbildning. Då finns det alltså ingen sådan utbildning alls i södra Sverige. Samtidigt vet vi ju att 20 % av skogen och 30 % av tillväxten finns i Götaland. Värdet är 40 %, men också arbetskraften uppgår till 40 % när det gäller rent övergripande arbeten inom skogen.

Vi vet också att knappt 10 % av satsad forskning går till denna del av landet och att all annan forskning går till de norra delarna av landet. Detta går ju fullständigt stick i stäv med utvecklingen. Man borde göra tvärtom: förskjuta forskningen och utbildningen till södra Sverige.

Jag är däremot helt överens med jordbruksministern om att antalet utbildningsplatser måste minskas. Utan tvivel är det så att vi utbildar för många skogstekniker i Sverige. Felet, som jag menar, ligger emellertid i att man låser fast sig till två orter.

Om man studerar den utredning som den skogsvetenskapliga fakulteten har gjort på uppdrag av SLU kan man konstatera att en treårig skogsteknikerutbildning föreslås – i dag är utbildningen tvåårig. Man föreslår också ändringar i en del av utbildningens innehåll, och det är bra. Jag tycker dock att majoriteten i utredningen är litet feg när man säger att utbildningen i Bispgården och Skinnskatteberg bör behållas, samtidigt som man konstaterar att

utbildningen egentligen borde förläggas till universitetsorter, förslagsvis en i norra och en i södra Sverige.

Går det att få en kommentar från jordbruksministern om hur han ser på dessa frågor? Jag har kunnat ta del av både uttalanden och debattartiklar, i vilka jordbruksministern tagit upp just bristen på platser för högre utbildning och forskning i södra Sverige. Innerst inne tror jag att jordbruksministern inte mår så alldeles förträffligt bra när det gäller den här frågan, och jag tror att han är litet gramse på SLU.

Jag hoppas att jordbruksministern – trots att han inte kan säga det här i kammaren – jobbar intensivt för att de beslut som SLU har fattat skall ändras.

Som Nils Nordh nämnde, har utbildningsutskottet ganska tydligt markerat hur man ser på frågan och sagt att det skall finnas utbildning och forskning på den här nivån i både norra och södra Sverige.

I svaret på interpellationen säger jordbruksministern att det ankommer på SLU att fatta beslut om forskning och utbildning osv. De principerna har vi fastställt i riksdagen, så det är helt korrekt. Men sedan kommer det en principiellt mycket viktig fråga. Det är klart att vi kan lägga ut beslutanderätten på universitet och högskolor, men eftersom SLU har det övergripande ansvaret – det är ett speciellt universitet – över utbildningen i hela Sverige måste vi tala om just vikten av att det finns högre skoglig utbildning också i södra Sverige.

Om SLU nu framhårdar i att utbildningen skall ligga i Mellansverige och norra Sverige, är det ändå ministern som har det övergripande ansvaret. Min fråga är då vilka åtgärder ministern tänker vidta för att just tillgodose det nödvändiga behovet av skoglig utbildning i södra Sverige, precis som han mycket riktigt påpekar i slutet av sitt svar.

Anf. 58 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Jag tror att Nils Nordh och jag, och även Ulf Melin, har samma uppfattning när det gäller skogens värde i södra Sverige. Det har dessutom skett en förskjutning mot södra Sverige i den värdemässiga produktionen, vilket är ganska intressant. Från min utgångspunkt kan jag konstatera – i den mån jag någon gång är hemma – att det som för 30 år sedan, på 60-talet, bedömdes som skräpskog i södra Sverige i dag ger de bästa intäkterna i skogsbruket. Det var kanske bra att en del av den skräpskogen blev kvar. Vi kan komma tillbaka till den debatten t.ex. när vi skall behandla en ny skogsvårdslag.

Som har sagts av både interpellanten och Ulf Melin, är det så att den grupp inom SLU som har arbetat med detta har lagt fram sitt förslag. Jag vill gärna understryka att det är en ganska omfattande förändring av utbildningens organisation som görs, dvs. att man går över till en enhetlig utbildning som är treårig men med bara 90 platser. Vi har under en längre tid varit medvetna om att det inte finns så stort behov som tidigare av skoglig utbildning på den här nivån.

Samtidigt finns det en annan aspekt, som inte riktigt är med i sammanhanget, och det är att det finns ett ökat behov av gymnasial utbildning inom skogsbruket. Det har framförts sådana synpunkter från näringen, också helt

nyligen till mig. Jag kommer förhoppningsvis att tillsammans med utbildningsministern diskutera detta, eftersom den gymnasiala utbildningen ligger utanför SLU:s och även mitt ansvarsområde.

När det gäller hur många orter det skall finnas utbildning på, vill jag inte lägga mig i den frågan i detta läge. Om behovet är så begränsat som 90 platser per år, kan det finnas både ekonomiska, pedagogiska och praktiska skäl för att inte ha utbildning på för många ställen. Om det skulle vara så kommer det att uppstå en debatt om var en nedläggning drabbar hårdast. Den regionalpolitiska debatten kommer, varhelst en nedläggning aktualiseras.

Med anledning av vad Ulf Melin sade, vill jag understryka att jag i slutet av svaret gör klart att min uppfattning är att utbildningen måste vara tillämplig för skogsbruket i södra Sverige. Det har inte heller SLU-gruppen nonchalerat, utan man har påpekat att det är möjligt att förlägga delar av utbildningen till någon annan ort, kanske i södra Sverige. Att välja orter som inte direkt är utbildningsorter skulle också vara möjligt. Men vi har inte sett det slutgiltiga resultatet än.

Vad beträffar frågan om en koppling till universitetsorter, tycker jag att den är intressant och viktig. Jag tror att det måste finnas en bas för den här typen av utbildning som är hållbar på sikt.

Det finns en annan aspekt som jag också vill nämna i sammanhanget, och det är ett arbete som är långsiktigt men där samtal ändå har påbörjats. Jag har bl.a. haft samtal med min danske kollega om institutsutbildningen, som hör till jordbruksministerns ansvarsområde. Vi har också aktualiserat frågan om att diskutera universitetsutbildningen vidare när det gäller jord- och skogsbruk. Jag tror för egen del att det internationella samarbete som kommer allt närmare gör det möjligt att öka det naturliga regionala samarbetet i delar av våra länder i Norden, och det skulle ge oss en större möjlighet att också på sikt få till stånd en effektiv skogsutbildning i vårt land, som tillgodoser de här behoven.

Med detta har jag inte tagit ställning till de särskilda frågorna. Det är viktigt att konstatera att Lantbruksuniversitetet förväntas fatta ett beslut den 14 december, och jag vill inte föregripa den debatt som kan förevara inför det beslutet.

Anf. 59 NILS NORDH (s):

Fru talman! Jag kan hålla med jordbruksministern om att vi i stort har samma synsätt på blandskogen och den utbildning som är nödvändig i södra Sverige. Men det hjälper föga om vi står här i talarstolen och pratar och inte agerar gentemot de beslutande myndigheterna, i det här fallet Lantbruksuniversitetet. Jag är inte på något sätt ute efter att detaljstyra den verksamheten. Jag tycker, liksom Ulf Melin, att det är bra att myndigheterna har ansvaret, men de måste också leva upp till det. Det ankommer i sista hand på regeringens företrädare, i detta fall jordbruksministern, att tala om för Lantbruksuniversitetet att de har ansvaret för den skogliga utbildningen i södra delen av landet.

Jag hann inte ställa min sista fråga förut, men jag passar på nu. Jag förändrar den i förhållande till interpellationen och frågar så här: Kommer jordbruksministern att inför SLU:s styrelsesammanträde förorda Värnamo som

lokaliseringsort för en fortsatt skoglig utbildning i södra Sverige? Jag tycker att det skulle vara positivt att kunna komma ner till Skogsinstitutet i Värnamo och tala om att vi har jordbruksministrarnas fulla stöd för uppfattningen att denna verksamhet skall bedrivas där.

Anf. 60 ULF MELIN (m):

Fru talman! Jag skulle bara vilja ställa ytterligare några frågor när det gäller svaret från jordbruksministern. Jag upplever att det har gått litet prestige i SLU:s förslag om nedläggning, när man litet tjurskalligt slår fast att de här utbildningarna skall ligga i Mellansverige och Norrland.

I propositionen står det att SLU skall ta hänsyn till marknadens krav. Jag tycker inte att SLU gjorde det när man lade ner utbildningen i Värnamo och såg till att det inte fanns någon högre skoglig utbildning i södra Sverige. Jordbruksministern säger i interpellationssvaret: "Det är min uppfattning att de framtida skogsutbildningarna måste beakta detta förhållande." Då är det oundvikligt att se till att SLU omprövar detta beslut.

Den andra aspekten på frågeställningen är naturligtvis – vilket jag inte tycker att utredningen tar hänsyn till – en eventuell förlängning av utbildningen. Om inriktningen av skogsmästarutbildningen skall vara av mer akademisk natur bör den knytas till exempelvis Umeå och Lund, eller möjligtvis Växjö – även om jag vill sätta ett frågetecken för Växjö.

Men skall utbildningen vara av mer praktisk natur finns det ingen anledning att flytta den från Värnamo. Då kan man klara av den där. Man måste göra investeringar var man än skall bedriva denna utbildning.

När det gäller gymnasieutbildning tror jag att jordbruksministern har alldeles rätt; här finns det anledning att antingen se över naturbruksprogrammet i gymnasieskolan eller överväga om man skall ha någon annan typ av utbildning. Jag tycker att det är bra att ministern skall ta upp den här frågan med utbildningsministern.

Jag tror att det är viktigt att man vid denna överläggning också beslutar om riksrekrytering till den här utbildningen där den skall finnas – lämpligtvis då kanske i Värnamo, eftersom man där i dag har både Landstinget och Skogsinstitutet och eftersom man har lärarkapacitet, osv. Utbildningen blir enligt vad jag kan förstå ganska dyr med maskiner och annat. Skall man klara av det måste riksdagen också besluta om att den skall vara riksrekryterande. Min fråga är: Vill jordbruksministern medverka till detta?

Anf. 61 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Låt mig först ta upp Nils Nordhs mycket konkreta fråga, som var ett förtydligande av den tredje frågan i den ursprungliga interpellationen, nämligen om jag inför SLU:s styrelsesammanträde skulle vara beredd att förorda Värnamo.

Om jag hade haft kvar min gamla roll som riksdagsman och ledamot av SLU:s styrelse tror jag att jag i det här läget skulle ha haft en absolut uppfattning just nu, och då skulle jag också ha kunnat tala om det här i kammaren. Men i den roll jag har nu har jag inte någon absolut uppfattning. Även om jag hade haft det skulle jag troligen inte ha talat om det. Om jag skulle prata

med någon skulle jag inte göra det via kammaren eller via massmedia utan ta upp ett direkt resonemang om innehållet.

Frågan om Värnamo är naturligtvis ganska komplicerad. Värnamo ligger i och för sig bra med hänsyn till skogstillgång, konkret kontakt med naturen och allt detta. Det finns andra aspekter som gör att Värnamo inte är riktigt bra, t.ex. kontakten med ett universitet. Hur detta skall lösas har, anser jag, SLU egentligen den bästa kompetensen att reda ut.

Nu säger Nils Nordh att jag inte agerar tillräckligt hårt; det måste i sista hand ankomma på regeringen att slå fast vad som egentligen gäller. Jag ställer gärna upp på det. Jag tror kanske att det behöver ageras ytterligare på det här området, och jag är inte heller främmande för att göra det. Men jag vill ändå här referera vad som kommer att hända om det förslag som är framlagt skulle genomföras.

Det innebär att man mycket kraftigt reducerar utbildningen på mellan-nivå. I dag utbildas 135 skogstekniker och 45 skogsmästare vid SLU. Det är alltså tillsammans 180 personer. Vi har ett förslag som i princip innebär en halvering men en förlängning av studietiden. Detta är nog en riktig bedömning av behovet under den överblickbara tiden. Samtidigt kan man säga att detta kommer att innebära ett krav på en gymnasieutbildning, och det kan inte tillgodoses lokalt, kanske inte ens regionalt, utan vi måste se till det totala behovet i hela landet. Jag hoppas att det skall vara möjligt att få fram tankegångar om detta, och jag vill gärna se en koppling mellan de här olika åtgärderna.

Ulf Melin tog upp frågan om vilka universitet utbildningen skulle vara knuten till. För egen del tycker jag att det är för tidigt att gå in på det, men jag tycker samtidigt att det är rimligt att SLU, med utgångspunkt i de verksamheter som finns, knyter mer kontakt med de universitet som finns i närheten. Låt vara att Alnarp inte precis ligger i något tätt beskogat område, men det ligger nära Lund, och där finns en grupp som sysslar med sydsvensk skogsforskning och som har kommit mycket långt; man har försöksstation i Kronobergs län. Jag ser det som möjligt att vi fortsätter diskussionerna och kommer fram till bra förslag som kan genomföras på det här området, gärna i kontakt med våra nordiska vänner, både i södra Sverige och på sikt i norra Sverige.

Anf. 62 NILS NORDH (s):

Fru talman! Jag förstår jordbruksministerns dilemma, men jag kan ändå inte avhålla mig från att något förtydliga vad en sådan här utbildning skulle innebära.

Jag är övertygad om att SLU:s medel för forskning till den södra delen av landet måste öka betydligt i förhållande till dagens läge. Det kräver egentligen näringen – det är den enkla sanningen.

Sedan säger jordbruksministern att Värnamo inte har den kontakt med universiteten som behövs. Då kan jag passa på att upplysa jordbruksministern om att Möbelinstitutet flyttade från Stockholm till Jönköping, där det tidigare fanns träteknisk utbildning. I Nässjö etableras Träcentrum. Man har där alldeles förträffliga kontakter med universitetet i Linköping. Man knyter

också kontakter med utbildningscentret i Värnamo. Här finns alltså de kontakterna.

Till det kan läggas att vi ändå både i Jönköping och i Växjö har högskolor som biträder Värnamo med det som är nödvändigt.

Jag tycker att det är beklagligt att en så gammal verksamhet går i graven utan att vi tar hänsyn till konsekvenserna. Jag sade inte, herr jordbruksminister, att jordbruksministern skulle gå till SLU och tala om vad som gäller – jag frågade bara var och hos vem det slutliga ansvaret ligger.

Talmannen anmälde att Ulf Melin anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Anf. 63 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Låt mig en gång till understryka vad jag tidigare sagt, nämligen att jag tror att vi som har deltagit i den här debatten har en gemensam uppfattning om det nödvändiga i en sydsvensk skogsutbildning. Jag skall inte gå in i någon detaljdiskussion om vilken som är den lämpligaste orten. När jag säger att det finns brister av olika slag är det inte bara mina egna funderingar, utan det är också det som jag har erfarit från SLU:s sida under behandlingen av den här frågan.

Jag tror att det är riktigt, som Nils Nordh hävdar, nämligen att Småland och de småländska länen – såväl Jönköpings som Kronobergs län – är utomordentligt intressanta i den diskussion som har förts om förläggning av olika utbildningsplatser och olika forskningsobjekt på skogs- och träindustrins sida. Jag ser det också som nödvändigt att detta tas med i den bedömning som så småningom måste göras.

Det som händer är att vi nu ändå tar en övergripande diskussion om skogsutbildningen, lika väl som vi efter den utvärdering som har gjorts kommer att föra en övergripande diskussion om hela Lantbruksuniversitetet. Den utvärderingen och den diskussionen är nödvändig och skall naturligtvis återkomma. Sådana situationer leder alltid till vissa förändringar, till det bättre förhoppningsvis.

Jag känner på mig var ansvaret ligger – det vill jag säga till Nils Nordh – även om det då och då försätter mig i ett litet dilemma och även om det, som Ulf Melin sade, skulle innebära att jag inte alltid mår bra. Dess bättre mår jag förhållandevis bra i alla fall. Jag hoppas att det skall bli bra också för skogsutbildningen.

Talmannen anmälde att Nils Nordh anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 64 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Ulla Tillander har frågat mig om regeringen är beredd att snarast införa stränga lagar mot rattfylleri till skydd för alla som rör sig på gator och torg.

Att det är förkastligt att köra bil med alkohol i kroppen är en värdering som jag tror att i stort sett alla i vårt land omfattar. Alltsedan vi på 1920-talet fick våra första straffregler på området har lagstiftningen intagit en allt strängare hållning till det mycket farliga beteende som rattfylleri utgör.

Redan år 1934 infördes frihetsstraff som en regelmässig påföljd för rattfylleri. Fängelse var också under många år den dominerande påföljden för det brott som vi i dag benämner grovt rattfylleri, litet förenklat uttryckt, att köra bil eller motorcykel med minst 1,5 promille alkohol i blodet. Den signalen till samtliga har nog också varit en av de klarare som vår strafflagstiftning har sänt ut. Tyvärr skedde en förändring vid halvårsskiftet år 1990 när på den förra regeringens initiativ ett antal ändringar av rattfylleribestämmelserna trädde i kraft. Resultatet av de ändringarna blev att villkorlig dom har blivit en allt vanligare påföljd för grovt rattfylleri.

Det var en mycket olycklig utveckling. Redan i vår första regeringsförklaring aviserades därför hårdare tag mot det grova rattfylleriet. Bara några månader efter regeringsskiftet tillsattes också Väg- och sjöfyllerikommittén, som fick till uppgift att se över reglerna för grovt rattfylleri. Eftersom regeringen ansåg frågorna brådskande fick kommittén relativt sett mycket kort tid på sig.

Kommittén kommer också att överlämna sitt betänkande redan om två veckor (18 december). Utan att vilja föregripa utredningens förslag vill jag erinra om att regeringen i höstens regeringsförklaring har slagit fast att ett förslag med inriktning på sänkt promillegräns för grovt rattfylleri, skärpta straff för grovt rattfylleri samt ökad enhetlighet i tillämpningen kommer att läggas fram. Dessa förslag kommer att grunda sig på Väg- och sjöfyllerikommitténs förslag. Även om det är angeläget med ändringar måste dock förslagen självfallet beredas på det sätt grundlagen kräver, varför inget kan ändras över en natt. Målet är dock att ha ett regeringsförslag klart före sommaren.

Som Ulla Tillander säger är det av vikt att samhället visar att rattfylleri inte kan accepteras under några förhållanden. Det viktiga är att de straffrättsliga reglerna är utformade på ett sådant sätt att de aktivt medverkar till att minska antalet trafiknykterhetsbrott.

Jag menar att fängelse skall vara normalpåföljden för grovt rattfylleri. Ett strikt upprätthållande av den principen innebär en tydlig varningssignal till dem som, med Ulla Tillanders ord, är lättsinniga och obetänksamma i sitt förhållningssätt till kombinationen alkohol och trafik.

Som ett resultat av Trafikpolisutredningens nyligen avgivna förslag kan en ökad satsning på trafikövervakningen förväntas, inkluderande en ökning av antalet alkoholutandningsprov vid trafikkontroller. Utredningens betänkande har varit ute på remiss. Svaren håller på att sammanställas. Därefter kommer regeringen med nödvändiga förslag för att effektivisera trafikövervakningen.

Svar på interpellationer

Ett ensamt fängelsestraff har enligt tillgänglig forskning inte så stor individualpreventiv effekt, dvs. sannolikheten för att den dömda kommer att återfalla i rattfylleri är för hög för att situationen skall kunna anses vara acceptabel. Jag har i andra sammanhanget sagt att fängelsetiden bör användas till något vettigt. Eftersom en mycket stor andel av dem som lagförs för grovt rattfylleri har alkoholproblem vore det en fördel om fängelsetiden kunde användas för någon form av vårdinsats. Jag vet att Väg- och sjöfyllerikommittén överväger ett förslag om särskilda fängelser för rattfyllerister där fängelsestraffet förenas med åtgärder mot alkoholmissbruk. Jag avser givetvis att återkomma till den frågan så snart kommitténs förslag har beretts.

Ulla Tillander nämner även att vi bör ta efter Norge och införa bestämmelser om bildrap när någon i berusat tillstånd har kört ihjäl en annan. Till att börja med skall man hålla i minnet att Norge har en sett till promillereglerna lindrigare lagstiftning än vad vi har. Gränsen för straffbarhet går vid 0,5 promille. Liksom vår brottsbalk innehåller den norska straffeloven straffbestämmelser om vållande till annans död. Att vållandet har skett vid bilkörning är, liksom hos oss, ett exempel på när tillämpning av straffbestämmelsen kan komma i fråga. Någon särskild straffbestämmelse om bildrap finns alltså inte. I Norge är maximistraffet för vållande till annans död fängelse i tre år, eller vid särskilt försvårande omständigheter sex år. I Sverige är maximistraffet två års fängelse och fyra år om brottet är att betrakta som grovt. Den svenska lagstiftningen skiljer sig alltså inte i någon avgörande grad från den norska.

Jag vill också påpeka att det redan i dag är så att den som har blivit av med körkortet på grund av grovt rattfylleri måste genomgå en särskild lämplighetsprövning och visa att han inte har alkoholproblem innan han får förnyat körkortstillstånd. En sänkning av promillegränsen för grovt rattfylleri borde leda till att kretsen som blir föremål för den strängare prövningen vid återfåendet av körkortet vidgas.

Jag förstår att det finns en otålighet med att det kan tyckas dröja länge med förslag till åtgärder mot onykterheten i trafiken. Även på detta område måste dock kraven på rättssäkerhet och väl genomtänkta regler upprätthållas. Som jag nu redovisat i kammaren har regeringen alltsedan tillträdet varit aktiv med att arbeta fram sådana förslag. Arbetet kommer också att inom kort leda till konkreta regeringsförslag. Jag har gott hopp om att dessa förslag kommer att aktivt medverka till en minskning av antalet påverkade förare.

Anf. 65 ULLA TILLANDER (c):

Fru talman! Jag vill tacka justitieministern för det utförliga svaret. Det ger hopp om ett sakernas bättre tillstånd inom en snar framtid på det här området.

En upplysning som gavs i den historiska återblicken av frågan är speciellt intressant, och jag tycker att det är viktigt att man lyfter fram den. Det är upplysningen om vad som hände på lagstiftningens område 1990. Justitieministern sade följande: "Tyvärr skedde en förändring vid halvårsskiftet år 1990 när på den förra regeringens initiativ ett antal ändringar av rattfylleribestämmelserna trädde i kraft. Resultatet av de ändringarna blev att villkorlig

dom har blivit en allt vanligare påföljd för grovt rattfylleri." Justitieministern konstaterade vidare att det var en mycket olycklig utveckling.

Det här omdömet om den förra regeringens åtgärder på rattfylleriområdet kan man helhjärtat instämma i. En villkorlig dom upplevs både av dem som domen gäller och av allmänheten som ett frikännande. Det är ett flagrant exempel på en mentalitet som också har tagit sig uttryck i en lagstiftning som tar mer hänsyn till dem som begår en straffbar handling än till själva brottet. Därför finns det all anledning att stödja de intentioner som justitieministern och regeringen har när det gäller att skärpa hanteringen på det här området.

Jag är naturligtvis medveten om att det juridiska lagkonstruerandet inte får ha sin motivering i känslostormar, indignation eller hämndlystnad. Men lagstiftningen måste ändå på ett ställföreträdande sätt ge uttryck för den djupa rättskänsla som människor i gemen ändå känner.

Om det inte sker reagerar människor på två olika sätt. Man kan resignera inför den släpphänthet som man tycker sig se, då människor frias trots att de har gjort sig skyldiga till brott som borde bestraffas. Om en sådan resignation breder ut sig och omfattas av många, innebär det en stor värdeförlust för rättsväsendet och för samhället som helhet. Men människor kan i stället gripas av ett ursinnigt hämndbegär, en lust att ta rättvisan i egna händer. Detta stannar dess bättre oftast vid verbala uttryck, men avslöjar ändå en missräkning inför vad samhället rimligen borde göra.

Den tidtabell som justitieministern nämner – att man skall framlägga ett förslag före sommaren – ger en känsla av att man verkligen inser det angelägna i att snabbt få fram en skärpning av den lagstiftning som hittills har avsatt sådana resultat som dem jag nämnde i min interpellation. En elvaårig pojke som gick på trottoaren utanför sitt hem blev t.ex. påkörd av en rattfyllerist. Det finns tyvärr många liknande exempel.

Jag vill understryka att man inte kan ta miste på regeringens insikt om att det nuvarande tillståndet är otillfredsställande och inte heller på regeringens goda vilja att vidta åtgärder.

Man kan ändå inte dölja en liten farhåga. Trots att åtgärder vidtas och skärpning sker av lagstiftningen är man ändå litet orolig för att det inte skall bli något synbart resultat ute på fältet. Man måste efterlysa att den skärpning av lagstiftningen som justitieministern aviserar även skall medföra en skärpning av tillämpningen. Dessutom måste skärpningen av lagstiftningen och tillämpningen bli uppmärksammade av presumtiva rattfyllerister. De måste få reda på detta. Det måste vara en angelägen förebyggande åtgärd att man i regelbundet återkommande kampanjer framhåller att här kommer att ske en skärpning och att det kommer att kosta att göra sig skyldig till rattfylleri.

Justitieministern nämner det svenska begreppet vållande till annans död i svaret, i samband med hänvisningen till norska förhållanden. Utan att gå in på någon lagteknisk diskussion vill jag fråga om inte detta innebär en mindre rigorös syn. Rattfyllerister som t.ex. kör ihjäl gångtrafikanter tilldöms ett straff på bara några månader. Det finns många sådana fall. Jag har refererat till ett sådant fall. Detta är en fråga som jag gärna vill ställa till justitieministern.

Prot. 1992/93:38
4 december 1992

Svar på interpellationer

Anf. 66 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Ulla Tillander tog upp flera olika frågor i slutet av sitt anförande som verkligen är väl värda att diskutera.

Precis som Ulla Tillander säger är det viktigt att skärpningen av lagstiftningen även får effekt i verkligheten. En punkt som är väsentlig i sammanhanget är risken för upptäckt. Som jag sade i mitt interpellationssvar har bl.a. Trafikpolisutredningen pekat på möjligheterna att i större utsträckning utöva kontroll på våra vägar. Risken för upptäckt är en viktig del.

När det gäller den dömande verksamheten är formuleringen i lagtext och motiv av avgörande betydelse för vilket genomslag våra tankar bakom lagstiftningen får. Vi har ett avskräckande exempel i den senaste lagstiftningen. Tankarna bakom denna lagstiftning slog igenom när man utnyttjade möjligheten till villkorlig dom i så stor utsträckning.

Sedan till begreppet vållande till annans död. Om man följer debatten i media får man intrycket, som Ulla Tillander säger, att påföljderna är mycket låga. I våras gav jag ett uppdrag för att få en översyn av hur våra domstolar utnyttjar de möjligheter som lagen ger, var man ligger i strafflatituden och om påståendet att man i mycket stor utsträckning utdömer minimistraff är korrekt. Jag tror att vi under våren – jag vågar inte nämna någon tidpunkt som jag inte kan stå för – kommer att få en sammanställning som professor Hans Klette står bakom. Vi får då generellt se hur våra domstolar dömer och om det finns skäl för oss att göra höjningar. I dag har vi i stort sett bara de kunskaper som förmedlas genom massmedia. Den massmediala vinklingen utgår naturligtvis i de flesta fall från mera spektakulära inslag.

Om kartläggningen visar att man ligger mycket lågt i utnyttjandet av strafflatituderna finns det verkligen skäl för oss att se över den lagstiftning vi har.

Anf. 67 ULLA TILLANDER (c):

Fru talman! Jag vill också tacka för det här tillägget. Om regeringens avsikt är att skärpa lagstiftningen, men skärpningen inte får avsett resultat, med skärpta straff som följd, är det inte tillfredsställande. Därför var det som justitieministern sade om påföljden värdefullt. Det måste ske en uppföljning ute i lagstiftningens yttersta grenverk.

Dessutom noterade jag naturligtvis den glädjande uppgiften att trafikövervakningen skall skärpas. En ökad satsning förväntas där. Det är naturligtvis också mycket angeläget.

Jag vill än en gång betona att man inte kan ta miste på justitieministerns vilja att få en ändring till stånd. Jag vill ändå än en gång understryka att det är viktigt att det som måste göras också görs snabbt. Det måste komma en klar och otvetydig reaktion från samhällets sida, som i ord och handling säger att priset är högt för den som med vett och vilja, med alkohol i kroppen, sätter sig bakom ratten och kör ihjäl en människa.

Jag vill med detta än en gång tacka justitieministern för det utförliga svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

Föredrogs och hänvisades
Förslag
1992/93:RR3 till finansutskottet

Motionerna
1992/93:N41–N46 till näringsutskottet
1992/93:Sk23 och Sk24 till skatteutskottet

11 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Motionerna
med anledning av prop. 1992/93:134 Förändringar i de kommunala bostads-
tilläggen för år 1993 m.m.
1992/93:Sf20 av Berith Eriksson m.fl. (v)
1992/93:Sf21 av Doris Håvik m.fl. (s)

Konstitutionsutskottet betänkanden
1992/93:KU13 Godkännande av Europarådets konvention om utlänningars
delaktighet i samhällslivet på kommunal nivå
1992/93:KU14 Vissa kyrkliga frågor

Skatteutskottets betänkande
1992/93:SkU9 Vissa uppbörds- och indrivningsfrågor, m.m.

Lagutskottets betänkanden
1992/93:LU14 Ändringar i aktiebolagslagen m.m.
1992/93:LU15 Utländska förvärv av fast egendom

Utrikesutskottets betänkande
1992/93:UU1 Krigsmaterielexport

Försvarsutskottets betänkande
1992/93:FöU5 Väpnad styrka för tjänstgöring utomlands

Socialförsäkringsutskottets betänkanden
1992/93:SfU3 Förvar av barn m.m.
1992/93:SfU4 Rätten till folkpension m.m.

Kulturutskottets betänkande
1992/93:KrU7 Filmpolitiken

Jordbruksutskottets betänkande
1992/93:JoU8 FN:s konferens om miljö och utveckling år 1992 – UNCED

12 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 3 december

1992/93:59 av *Sylvia Lindgren* (s) till socialministern om den sociala välfärden:

Arbetslösheten fortsätter att öka. Allt fler arbetslösa utförsäkras från A-kassorna. Socialbidragen blir en allt tyngre börda för kommunerna. Att arbetslösheten har ytterligare negativa konsekvenser – känslan av att inte vara till någon nytta, håglöshet, odelaktighet, osv. – är kända begrepp.

Självfallet speglar arbetslösheten av sig också på barnens situation.

Det är därför allvarligt när nedskärningar på barns och ungdomars verksamheter accelererar.

För att bara ta några exempel från Stockholms stad:

- parklekar i ytterstaden läggs ned
- bidragen till idrottsrörelserna minskar
- bad- och idrottsanläggningar läggs i "malpåse"
- "vår teater" drabbas av stora sparbeting
- skola och fritidsverksamhet får kraftigt minskade bidrag
- mellanstadieverksamheten avvecklas
- samlings- och föreningslokaler läggs ned.

Alla dessa åtgärder får naturligtvis en rad negativa konsekvenser. Barnen kommer att hänvisas till tomma lägenheter, videotittande eller besök i city och på varuhus med allt vad det kan innebära av ökat våld, snatteri och allmän rastlöshet.

I den första rapporten från Sverige beträffande KONVENTIONEN OM BARNETS RÄTTIGHETER som lämnades den 1 september 1992 står det bl.a. i inledningen:

"Det är dags att i högre grad än tidigare sätta barnens behov i fokus. Barnperspektivet skall präglade alla de samhällsområden där barns intressen berörs."

Under avsnittet familjepolitiken och skolan står det: "Barnets bästa är också en utgångspunkt i familjepolitiken. Den skall också präglas av valfrihet för barnfamiljerna och jämställdhet mellan kvinnor och män."

Det står vidare att "för att i än högre grad sätta barnens behov i centrum genomförs en valfrihetsrevolution inom barnomsorg, familjepolitik och skola" osv.

Mot bakgrund av verkligheten som den ser ut i Stockholm i dag känns

ovan nämnda citat mycket avlägsna. En stor del av barn- och ungdomsverksamheterna minskar eller läggs ned helt. Vart tog alla de vackra orden om valfrihet vägen?

I anledning av det anförda får jag ställa följande frågor till socialminister Bengt Westerberg:

1. Stämmer rapportens inledning överens med verkligheten av i dag?
2. Vilka åtgärder ämnar statsrådet vidta för att ge kommunerna möjlighet att ordna barn- och ungdomsverksamheten på ett bättre sätt?
3. Har statsrådet för avsikt att vidta extra åtgärder för att underlätta situationen i storstäderna?

den 4 december

1992/93:60 av *Margareta Viklund* (kds) till utrikesministern om konventionen om inhumana vapen, m.m.:

Minor vållar ett oerhört lidande för miljoner människor i tredje världens länder. Rapporterna om hur plastminor som ser ut som leksaker exploderar i händerna på barn och om, hur kvinnor som samlar ved och bönder som arbetar på fälten förlorar armar och ben när minor helt utan förvarning exploderar är förfärande. Under långvariga inbördeskrig i Nicaragua, El Salvador, Somalia, Etiopien, Eritrea, Namibia, Kurdistan, Afghanistan och Cambodja spreds miljontals minor. Ofta helt utan kontroll, minkartor och utan hänsyn till civilbefolkningen.

Dessa minor ligger kvar långt efter det att kriget är slut och gör det omöjligt för flyktigen att återvända hem, bonden att bruka jordarna, kvinnan och barnet att valla boskapen, samla ved och leka i dikeskanterna. Efter vapens-tillstånd ligger minor kvar som dödsfällor i årtionden. I Cambodja är i dag minrisken den tredje största hälsorisken för befolkningen efter malaria och TBC. Många steg på landsbygden i Afghanistan och Cambodja har blivit minröjningsoperationer.

Minorna leder också till stora ekonomiska skador då man inte kan driva jordbruk och transporter på grund av minrisken.

I dag uppskattar man att det finns över 10 miljoner minor i Afghanistan, kanske lika många i Cambodja och över 1 miljon i Somalia. I Nicaragua beräknar man att det finns en mina på var 30:e invånare kvar i terrängen.

Många internationella organisationer arbetar med minröjningsarbete och med vård av stympade människor i de fattiga länder som lider under mineringens fasor. Som exempel kan nämnas FN, Amerikas Watch, Röda korset, en rad kyrkliga organisationer, fredsorganisationer, den tyska medicinska biståndsorganisationen Medico, Vietnam Veterans of America Foundation och Physicians for Human Rights.

Arbetet syftar till att sprida opinion och kunskap i minfrågan, röja minor och ge stöd till miljontals offer för minor i tredje världen. Ländernas mintillverkning och minexport kartläggs också. Ytterst syftar arbetet till att stoppa ytterligare spridning av dessa inhumana vapen genom en överenskommelse om ett internationellt stopp för tillverkning, handel och användning av främst antipersonella minor.

Jag anser att den svenska regeringen bör agera både i Sverige och internationellt för att underlätta saneringen av minor i de värst drabbade länderna samt för en begränsning av användandet och spridandet av minor i fortsättningen.

FN-konventionen om inhumana vapen trädde i kraft 1983. Till den konventionen finns ett särskilt minprotokoll, det andra protokollet, som reglerar användningen av landminor. I konventionen sägs att ett eller flera FN-länder inom tio år, dvs. före 1993 års utgång, kan begära att en översynskonferens skall inkallas. Detta för att kunna utvidga t.ex. minprotokollets omfattning samt för att fokusera ett internationellt intresse kring minproblematiken. Det är också viktigt att utvidga protokollet om brandvapen samt att försöka få in laservapen och sjöminor i nya protokoll under Konventionen om inhumana vapen.

Sverige bör också kunna agera för ett internationellt exportstopp av minor.

Med hänvisning till det anförda vill jag fråga utrikesministern:

- Kommer regeringen att ta kontakt med andra länder i FN för att få till stånd en översynskonferens om konventionen om inhumana vapen och därmed dess minprotokoll?
- Kan regeringen ställa till förfogande ytterligare ekonomiska, teknologiska och personella resurser för minröjning i de värst drabbade länderna?
- Anser regeringen att Sverige har ett särskilt ansvar för minröjning i de länder där svenska minor, och minor med svenska sprängämnen, fortfarande utgör fara för civilbefolkningen?
- Kommer Sveriges regering att på något sätt agera för ett internationellt exportstopp av anti-personella minor?

1992/93:61 av *Göran Åstrand* (m) till statsrådet Reidunn Laurén om riksdagens sammansättning och valsystemets utformning:

Frågor om val till riksdagen och riksdagens arbetsformer diskuteras för närvarande av bl.a. två utredningar – Personvalskommittén och Riksdagsutredningen.

Pågående utredningar kommer att ge underlag för ställningstaganden om förändringar av valsystemet och riksdagens arbetsformer, men det är enligt min mening angeläget att dessa frågor förs ut i en vid och allsidig debatt. Riksdagens särskilda debatt om riksdagsarbetets förutsättningar är ett bra exempel.

Parallellt med debatten om personval bör därvid bl.a. uppmärksammas valsystemets framtida utformning, mandatperiodernas längd, samtidiga riksdagsval och kommunala val samt antalet ledamöter i riksdagen.

Mot denna bakgrund vill jag fråga statsrådet Laurén:

Vilka åtgärder är statsrådet beredd att vidta för att vidga debatten om riksdagens sammansättning och valsystemets utformning?

1992/93:62 av *Karin Israelsson* (c) till statsrådet Ulf Dinkelspiel om svensk alkoholpolitik avseende EG och EES:

Riksdagen har vid upprepade tillfällen fastslagit, att grunden för svensk alkoholpolitik skall ligga fast i förhandlingar med EG. Senast har detta bekräftats vid riksdagens behandling av EES-avtalet den 18 november 1992, då monopolen vidhölls med röstsiffrorna 301 mot 23 för att monopolen skulle upphöra.

Regeringen har vid upprepade tillfällen bekräftat att alkoholpolitikens grunddrag inte skall rubbas, vilket bekräftats i bl.a. direktiven till Alkoholkommissionen.

Beträffande monopolen har Sverige vid upprepade tillfällen lagt fast att de inte är diskriminerande, utan enbart grundade av hälsopolitiska skäl.

Härtill kommer att 45 europeiska medlemsstater i WHO den 17 september 1992 skrivit under European Alcohol Action Plan, som avser att förverkliga målet att alkoholkonsumtionen fram till år 2000 skall sänkas med minst 25 %. Samtliga EG-länder har undertecknat detta dokument och Frankrike kommer år 1995 att stå som värd för en konferens, vars syfte är att dokumentera hur medlemsstaterna verkar för att 25-procentsmålet skall kunna uppnås. Mot den bakgrunden är det märkligt att statligt anställda tjänstemän i ledande ställning, från Vin & Sprit AB, Konkurrensverket samt EFTA:s övervakningsmyndighet agerar på konferenser och i massmedia på ett sådant sätt, att trovärdigheten i av riksdag och regering fattade beslut undermineras.

Eftersom frågan om svensk alkoholpolitik är av principiell karaktär för ett ämnesområde, som i och för sig särskilt berörts i EG-kommissionens yttrande över Sveriges ansökan, men som även kan röra andra för Sverige väsentliga avtalsfrågor, skapar det tveksamhet hos allmänheten om trovärdigheten i politiska beslut kring EG.

Mot den bakgrunden vill jag ställa följande frågor till EG-ministern:

1. Vilka åtgärder har regeringen hitintills vidtagit för att informera verkschefer och andra ledande förtroendemän resp. tjänstemän för att förankra av riksdag och regering fattade beslut?
2. Vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att statligt anställda skall få kunskap om vilka politiska direktiv som gäller för svensk alkoholpolitik?

13§ Anmälan om frågor

Anmälades att följande frågor framställdes

den 3 december

1992/93:274 av *Alf Eriksson* (s) till näringsministern om det statliga stödet vid omlokalisering av industriell verksamhet:

Företagsledningen för Monark har beslutat inleda förhandlingar om nedläggning av all cykeltillverkning på moderföretaget i Varberg och avskeda 284 anställda. I företagsledningens förslag ligger också att flytta tillverkningsdelen till Vansbro i Dalarna, som ligger inom det fasta stödområdet. Det kan med fog misstänkas att ledningen avser att söka statliga stöd för att

bygga ut tillverkningen i Vansbro, samtidigt som arbetslöshetskassorna och Varbergs kommun får ta kostnaderna för de nuvarande anställda i Varberg.

För närvarande går 1 211 personer (4 %) arbetslösa i Varbergs kommun och 1 204 personer är i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Ytterligare 600 är varslade om uppsägning.

Med anledning av ovanstående vill jag fråga näringsministern följande:

Är det möjligt att utnyttja statliga stöd om man lägger ner verksamhet på en ort inom landet och bygger upp samma verksamhet i ett stödområde?

1992/93:275 av *Maj-Lis Lööw* (s) till justitieministern om en skuldsaneringslag:

Den senaste veckan har såväl socialminister Bengt Westerberg som biståndsminister Alf Svensson uttryckt sympati för tanken på en skuldsaneringslag.

Är justitieministern nu beredd att ompröva sitt beslut att lägga det färdiga utredningsförslaget åt sidan?

1992/93:276 av *Alf Eriksson* (s) till näringsministern om svensk cykelindustri och tullskyddet:

Under de senaste åren har importen av cyklar kraftigt ökat. Denna import kommer till övervägande del från Kina och Taiwan. Den i särklass största cykeltillverkaren i Sverige har under de senaste tre åren tappat 15 % av marknaden till största delen beroende på lågprisimporten.

Den svenska cykelindustrin har ett sämre tullskydd mot de asiatiska länderna och därmed en betydande konkurrensnackdel. Jag tror att Sverige är enda landet i Europa som inte har något verkligt tullskydd för cyklar.

Min fråga till näringsministern blir följande:

Är näringsministern beredd att ta initiativ till förändringar som ger svensk cykeltillverkning samma tullskydd som konkurrenterna i Europa?

1992/93:277 av *Gunnar Thollander* (s) till socialministern om bilstödet:

Riksförsäkringsverket yrkar på att riva upp ett beslut angående bilstöd som Socialförsäkringsnämnd 1 i Uppsala län beviljat en ung man som har fått båda armarna amputerade i en olycka.

Är socialministern beredd att se över reglerna för bilstöd?

1992/93:278 av *Lars Petersson* (c) till kulturministern om ett nobelpris-museum:

I dag är det torsdag den 3 december. Om exakt en vecka står Sverige i fokus över hela världen. Då sker nämligen utdelningen av 1992 års nobelpris.

Nobelpriset har utomlands ett vetenskapligt värde, som få i Sverige förstår vidden av. I flera av världens rikaste länder ökar intresset för att dra PR-

mässig nytta av sitt lands nobelpristagare. Sålunda finns t.ex. i Chicago, USA, ett särskilt museum där USA:s nobelpristagare finns representerade.

Prot. 1992/93:38
4 december 1992

Sverige har en unik möjlighet att presentera varje års nobelpristagare, inom varje belönat område samt den forskning för vilken var och en av dem erhållit världens förnämsta utmärkelse.

Sverige borde ha ett nobelprismuseum, dit studenter och forskare samt turister från hela världen vallfärdar och som kunde bli naturligt centrum vid de årligen återkommande nobelprisfestligheterna. Museet kunde uppföras och organiseras i samverkan med bl.a. Nobelstiftelsen samt nationella och internationella företag och forskningsstiftelser.

Är statsrådet beredd att utreda förutsättningarna för ett nobelprismuseum i Sverige?

1992/93:279 av *Irène Vestlund* (s) till försvarsministern om anstånd med vapenfri tjänstgöring:

Frågan om anstånd med vapenfri tjänstgöring prövas av Vapenfristytrelsen. Jag har fått kännedom om ett flertal fall av avslag på uppskov av vapenfri tjänstgöring.

Enligt Vapenfristytrelsen hindrar nuvarande lagstiftning möjligheterna till anstånd i de fall jag blivit informerad om.

Enligt lagtexten skall samma grunder gälla för alla värnpliktiga.

Min fråga till försvarsministern är:

Prövas vapenfrias anståndsansökningar hårdare än anståndsansökningar till annan värnpliktstjänstgöring?

1992/93:280 av *Henrik S Järrel* (m) till kommunikationsministern om ökad tillgång till järnvägsförbindelser:

Enligt vad jag erfarit lär SJ eller Banverket kräva en årlig "stoppavgift" från vissa kommuner som önskar att vissa tåg till och från Stockholm skall göra uppehåll vid centralort inom kommunen.

Katrinholm och Flen lär sammantaget på årsbasis betala 950 000 kr för dessa "stopptjänster". Kostnaden uppkommer, såvitt är känt, när man kopplar på en extra sittvagn till ett sovvnagnståg. Den extra vagnen orsakar rangerbankkostnader på annan ort utmed stambanan.

På flera av dessa orter ställer man sig högst frågande till denna ordning. Ofta handlar det om att få tillgång till en eller ett par bekväma kvällsavgångar mellan 21.00 och 23.30.

Vilka åtgärder kan statsrådet vidta för att öka tillgången till goda järnvägsförbindelser, utan att detta medför ökade kostnader för kommunerna?

1992/93:281 av *Kent Carlsson* (s) till kommunikationsministern om Bromma flygplats:

I dag, torsdag morgon, störtade ytterligare ett flygplan i närheten av Bromma flygplats. Planet störtade i ett tätbefolkat område. När denna fråga skrivs har två döda hittats, men polisen befarar att fler har dödats.

När riksdagen i våras diskuterade Bromma flygplats framtid hävdade vi Socialdemokrater att det är vansinnigt att behålla en stor trafikflygplats så nära inpå stora bostadsområden. Framför allt pekade vi på den stora risk för olyckor som finns, en farhåga som vi nu tyvärr fått bekräftad.

Bromma flygplats medför också en rad andra problem. Omkringboende och boende på Södermalm klagar berättigt över kraftig ökning av bullret samt stark fotogenlukt.

Trots dessa allvarliga invändningar mot Bromma flygplats beslutade den borgerliga majoriteten att Bromma skulle vara kvar och t.o.m. få utökad trafik.

Jag vill därför fråga kommunikationsministern:

Är regeringen nu beredd att ompröva sin ståndpunkt och i stället verka för en nedläggning av Bromma flygplats?

1992/93:282 av *Leif Marklund* (s) till näringsministern om utförsäljningen av statliga företag:

Överenskommelsen mellan regeringen och Socialdemokraterna om ett moratorium vad gäller utförsäljning av statliga företag gäller från september. I ett frågesvar har näringsministern bekräftat att det gäller. Det kan tyckas något märkligt att förberedelsearbetet fortsätter som om ingenting hänt.

Kommer näringsministern att avbryta förberedelsearbetet av sitt privatiseringsprogram?

1992/93:283 av *Britta Bjelle* (fp) till justitieministern om reglerna om häktning och Europa och FN-konventionen:

En av landets experter på folkrätt, docenten Göran Melander, har i en artikel i tidskriften *Advokaten* påtalat att Sverige eventuellt bryter mot europeiska konventionen om mänskliga rättigheter (Europakonventionen) och FN-konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (FN-konventionen) vad gäller RB 24:1.

Melander menar att bestämmelsen i andra stycket kan uppfattas som en regel om obligatorisk häktning. Bestämmelsen innebär att häktning skall ske om det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år och det inte är uppenbart att skäl för häktning saknas.

Hur Europakonventionen ställer sig till obligatorisk häktning har ej prövats – praxis saknas. FN-konventionen är däremot helt klar på denna punkt. Om man accepterar påståendet att RB 24:1 utgör en regel om obligatorisk häktning bryter Sverige mot FN-konventionen.

Mot denna bakgrund vill jag fråga justitieministern:

Ämnar justitieministern vidta någon åtgärd för att klargöra om och/eller för att undvika att Sverige skulle bryta mot Europa- eller FN-konventionen på denna punkt?

1992/93:284 av *Pär Granstedt* (c) till statsrådet Görel Thurdin om miljöprövningen av Rödkobbsleden:

Planerna på att dra en ny farled genom Rödskobbsfjärden i Stockholms skärgård väcker allvarliga farhågor ur miljösynpunkt.

Prot. 1992/93:38
4 december 1992

På vad sätt avser statsrådet att säkerställa att förslaget om Rödskobbsleden blir föremål för en tillräckligt ingående prövning från miljösynpunkt?

1992/93:285 av *Erling Bager* (fp) till arbetsmarknadsministern om Cityvarvet i Göteborg:

För att undvika en nedläggning av Cityvarvet i Göteborg har de anställda gjort ett försök att rädda varvet genom att en speciell rekonstruktionsgrupp lagt fram ett förslag om fortsatt drift vid varvet. Men ägaren, statliga Celsius, ämnar inte utreda förutsättningarna för fortsatt verksamhet.

Rekonstruktionsgruppen har beräknat att man kan driva varvet vidare med vinst. Den påpekar också att det blir mycket dyrare för samhället att avveckla varvet än att betala de extra pengar som behövs.

Med anledning av det anförda vill jag ställa följande fråga:

Avser regeringen att ta några initiativ för att förutsättningarna för fortsatt verksamhet vid Cityvarvet i Göteborg utreds?

1992/93:286 av *Ylva Annerstedt* (fp) till miljöministern om förbud att använda blyhagel:

Nya undersökningar i såväl Sverige som utlandet visar att de blyhagel som jägare använder utgör en mycket stor förorening i naturen.

Den beräknade blymängden som jakten i Sverige dumpar i den svenska naturen är ca 800 ton varje år. Forskarna menar att jakten med blyhagel orsakar mycket större föroreningar än den samlade trafikens utsläpp av blyhaltiga ämnen.

Flera länder har uppmärksammat detta och i både Danmark och Nederländerna blir jakt med blyhagel förbjuden fr. o. m. den 1 januari 1993.

Mot denna bakgrund vill jag fråga miljöministern:

Är miljöministern beredd att verka för att blyhagel också förbjuds i Sverige?

den 4 december

1992/93:287 av *Tage Pahlsson* (c) till statsrådet Ulf Dinkelspiel om EES-avtalet:

I debatten inför riksdagens beslut om godkännande av EES-avtalet för några veckor sedan tillhörde jag dem som yrkade på en återförvisning av ärendet.

Med hänvisning till de många oklarheterna – bl.a. beträffande grundlagsfrågorna – menade jag då, att ytterligare utredning och avvaktan på grundlagberedningens förväntade rapport i februari inte skulle äventyra EES-avtalets ikraftträdande då detta ändå torde bli försenat genom det sannolika folkomröstningsresultatet i Schweiz.

I debatten berördes inte frågan om de övriga 18 EES-ländernas status be-

träffande antagning och ratificering av avtalet. Situationen i dag är – såvitt jag erfarit – att även Liechtenstein skall folkomrösta i december, medan endast Portugal och Irland av EG-länderna har tagit beslut. De övriga kommer enligt uppgift att besluta i resp. parlament efter hand – dock inte med säkerhet före årsskiftet.

Jag vill med anledning härav fråga Europaministern:

Vilka åtgärder avser regeringen att vidta i det fall folkomröstningsresultat eller eventuellt senarelagt beslut i något land skulle försena avtalet?

1992/93:288 av *Laila Strid-Jansson* (nyd) till arbetsmarknadsministern om bristen på medel till arbetslöshetsutbildningen:

Nu har man dragit åt svångremmen på alla arbetsförmedlingar, och har inte råd att köpa utbildningar till arbetslösa längre. Pengarna är slut redan efter ett kvartal. Budgetansvar saknas.

Eller är det måhända så, att det kan bero på att man har ett dåligt datasystem på AMS, som inte kan räkna ut hur mycket pengar som går åt? Systemet räknar nämligen bara ut per månad och inte per budgetår.

Vad avser arbetsmarknadsministern att göra åt detta?

1992/93:289 av *Marianne Andersson* (c) till statsrådet Beatrice Ask om ombyggnad av Vänerskolan:

Den statliga specialskolan Vänerskolan för döva i Vänersborg har haft lokalproblem under många år. Skolan är otidsenlig och ej handikappanpassad. Ärendet har varit aktuellt i snart 15 år. Beroende på beslutsvända i den förra regeringen om inriktningen har ärendet dragit ut på tiden. Nu finns emellertid ett förslag till ombyggnad framtaget, vilket också är prioriterat av SIH. Ett snabbt beslut om igångsättning är mycket angeläget i första hand med tanke på skolans verksamhet men också beroende på det svåra sysselsättningsläget i Fyrstadsområdet.

Jag vill därför fråga statsrådet:

När avser regeringen att bevilja medel till ombyggnad av Vänerskolan?

1992/93:290 av *Olle Schmidt* (fp) till näringsministern om marknadsföringen av Sverige som turistland:

I våras beslöt riksdagen att anslå 100 miljoner kronor till Styrelsen för Sverigebildens. Det var riksdagens intention att svensk turism inte skulle tappa mark när Sveriges Turistråd avvecklades. Styrelsen för Sverigebildens har till uppgift att marknadsföra Sverige utomlands genom att anslå medel till sådan verksamhet. Hittills har enligt mina uppgifter endast ca 25 miljoner kronor anslagits. Detta trots att det rimligtvis borde finnas behov av att myndigheten på alla sätt medverkar till att Sverige marknadsförs utomlands även inför sommaren 1993.

På grund av att Styrelsen för Sverigebildens inte aktivt medverkat till att anslå medel för marknadsföringsprojekt riskerar man att missa turistsäsongen 1993.

Mot bakgrund av detta vill jag fråga näringsministern vilka åtgärder som regeringen ämnar vidtaga för att de medel som anslagits till Styrelsen för Sverigebildningen används på ett effektivare sätt inför turistsäsongen 1993.

Prot. 1992/93:38
4 december 1992

1992/93:291 av *Hugo Bergdahl* (fp) till finansministern om de s.k. fallskärmsavtalen:

Avslöjandena om de mycket stora belopp som ett antal chefer i både privat och offentlig tjänst har fått genom s.k. fallskärmsavtal har upprört många människor.

Även finansministern har vid flera tillfällen uttalat sig mycket kritiskt mot avtalen och har också initierat en utredning för att pröva om några av avtalen i efterhand går att revidera.

Allmänhetens förtroende kräver att det finns ordentliga spelregler och en offentlig redovisning också när det gäller vilka förmåner som skall utgå för personer i chefsställning.

Jag vill därför fråga finansministern:

Avser finansministern att vidtaga åtgärder som motverkar att det även i fortsättningen upprättas orimliga fallskärmsavtal?

1992/93:292 av *Olle Schmidt* (fp) till statsrådet Bo Lundgren om granskningen av bankernas kreditförluster:

Kreditförlusterna fortsätter att öka i Sverige. Flera miljarder kronor har strömmat ur statens kassa.

Redan i mars utlovade regeringen att tillsätta en kommitté med uppgift att närmare analysera finanskrisens orsaker och skadeverkningar på den svenska ekonomin. Löftet upprepades i september när Gota Banks kreditförluster redovisades. Men ännu har ingen kommitté tillsatts.

Dessutom har det kommit till min kännedom att kommittén skall arbeta fram till år 1995. För att kunna dra slutsatser inför framtiden borde frågan snabbbehandlas. Det är viktigt att snabbt hitta nya former för tillsyn.

Med anledning av ovanstående vill jag fråga statsrådet:

Varför har tillsättningen av kommittén dröjt, och hur motiveras den långa utredningstiden?

1992/93:293 av *Ingela Mårtensson* (fp) till utrikesministern om krigsförbrytelser i forna Jugoslavien:

En expertgrupp ledd av rättschef Hans Corell har på uppdrag av ESK studerat förhållandena i forna Jugoslavien. De har rapporterat om grova brott mot mänskliga rättigheter och föreslagit att en tribunal borde tillsättas.

Samtidigt har den svenska läkaren Christina Doctare rapporterat om systematiskt och strukturerat våld mot kvinnor.

Mot denna bakgrund vill jag fråga utrikesministern:

Avser utrikesministern att under ESK:s ministermöte eller i FN driva kravet på en tribunal som granskar krigsförbrytelser i forna Jugoslavien?

1992/93:294 *Hans Nyhage* (m) till arbetsmarknadsministern om rekryteringsstödet:

Allt oftare kommer uppgifter om att rekryteringsstöd inte alltid används på det sätt det var tänkt. I ett fall som kommit till min kännedom uppmanades t.ex. en egenföretagare att kontakta arbetsförmedlingen för att erhålla rekryteringsstöd. Företagaren fick detta, utan kostnad för honom själv, och beställaren fick låga kostnader för utfört arbete.

Mig veterligen var det inte meningen att rekryteringsstödet skulle fungera på detta sätt.

Min fråga till statsrådet blir därför:

Vilken kontroll har AMS och de lokala arbetsförmedlingarna när det gäller att garantera att rekryteringsstödet används på det sätt det var tänkt?

1992/93:295 av *Eva Zetterberg* (v) till statsrådet Beatrice Ask om statsbidraget till Stockholms stad för komvux:

I tid av arbetslöshet har det alltid tidigare ansetts som angeläget att stärka möjligheten till utbildning. Inför budgetåret 1992/93 beslutade riksdagens majoritet att skära ned statsbidraget till komvux med 150 miljoner kronor. För Stockholms stads del innebar detta en nedskärning av 13 % av undervisningstimmarerna på komvux. Nu finns det tydligen 143 nya miljoner att fördela till vuxenutbildningen.

Jag vill därför fråga skolministern:

När och hur kommer Stockholms stad att få sin andel av de 143 miljonerna?

1992/93:296 av *Hans Lindblad* (fp) till försvarsministern om utbildningen av vapenfria:

I flerpartiuppgörelsen om besparingar i statens utgifter ingick bl.a. en neddragning med 100 miljoner kronor per år av anslagen till den civila delen av totalförsvaret.

Överstyrelsen för civil beredskap har angivit att en del av detta kan uppnås genom att minska antalet vapenfria som utbildas t.ex. för äldreomsorg i krig. I sak vore detta olyckligt, eftersom vi på många områden har behov av mer personal i krig och beredskap. Däremot är det uppenbart att utbildningstiderna i många fall skulle kunna kortas avsevärt i förhållande till i dag. I princip bör, både för värnpliktiga och vapenfria, för utbildningsmålet styra utbildningstidens längd. Nuvarande lagstiftning för vapenfria är dock helt rigid och tar inte hänsyn till detta. Försvarsministern har tidigare, i fråga om tusentals värnpliktiga, sänt hem dem mitt under pågående utbildning, utan att krigsplacera dem. I fråga om vapenfria borde man – i avvaktan på ny lagstiftning – på liknande sätt kunna avbryta utbildningen, dock först när den enskilde nått den utbildningsnivå som krävs för krigsplacering i avsedd tjänst.

Jag vill därför fråga försvarsministern:

Vill försvarsministern förena skattebetalarnas krav om sunda statsfinanser

med totalförsvarets behov av rationell utbildning och därför undvika att vapenfria åläggs mer utbildning än som behövs för resp. uppgift?

Prot. 1992/93:38
4 december 1992

1992/93:297 av *Kenneth Lantz* (kds) till kommunikationsministern om övervakning av Öresundstrafiken:

En trafikreglering i Öresund är inför framtiden en viktig åtgärd som kommer att bespara regionen onödiga incidenter beroende på slarv och dålig bevakning. Öresund är ett av världens mest trafikerade leder redan i dag. Vi kommer att få en ökad trafik i framtiden genom en effektivare sjöfart med mindre båtar som eventuellt kan gå både på Östersjön och på såväl svenska som tyska kanalsystem.

Denna trafikreglering saknas i dag. Jag tänker på tvånget att annonsera sin resväg i allmänhet och om man har farligt gods i lasten i synnerhet. Det blir ännu mer angeläget! Vi har därtill planer på att bygga en fast förbindelse mellan Malmö och Köpenhamn.

Under denna byggtid kommer det att bli ännu mer aktuellt med en trafikövervakning i södra Öresund. Men det är inte tillräckligt att inrätta en eventuell trafikövervakning endast under byggtiden, utan den borde vara av bestående karaktär.

Öresundsregionen är både folkrik och trafikintensiv. Därför skulle en olycka ställa till ofantliga skador. Detta måste förebyggas på av oss i dag kända sätt. Farligt gods och avfall är en stor riskfaktor även för sjöfarten.

Jag vill med ovanstående som grund fråga kommunikationsministern om han är beredd att arbeta för en bestående tjänst för trafikövervakning i Öresund.

1992/93:298 av *Sigge Godin* (fp) till statsrådet Bo Lundgren om forskningen om orsakerna till plötslig död bland orienterare:

Svenska orienteringsförbundet har med anledning av plötslig död bland orienterare satt i gång ett omfattande forskningsarbete för att komma fram till de orsaker som lett till plötslig död bland orienterare.

Två stora testprogram är planerade att genomföras omgående. För att möjliggöra dessa insatser krävs att landstingen utfärdar specialremisser på 240 utvalda samt att regeringen anslår 6 miljoner kronor till den forskargrupp som bildats i Uppsala.

Jag vill ställa följande fråga till statsrådet:

Avser regeringen att medverka till att denna forskningsinsats snarast kommer till stånd?

Prot. 1992/93:38
4 december 1992

14 § Kammaren åtskildes kl. 13.02.

Förhandlingarna leddes

av andre vice talmannen från sammanträdet början t.o.m. 6 § anf. 33 (delvis),

av talmannen därefter t.o.m. 9 § anf. 67 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Nordström

Fredagen den 4 december

1 §	Avsägelse	1
2 §	Svar på interpellation 1992/93:34 om Turkiets militära närvaro i norra Irak	1
	Utrikesminister Margaretha af Ugglas (m)	
	Berith Eriksson (v)	
	Viola Furubjelke (s)	
3 §	Svar på interpellation 1992/93:44 om Sydafrika	8
	Utrikesminister Margaretha af Ugglas (m)	
	Pär Granstedt (c)	
4 §	Svar på interpellation 1992/93:39 om regeringens förhandling med EG om svenskt medlemskap	12
	Statsrådet Ulf Dinkelspiel (m)	
	Gudrun Schyman (v)	
	Carl B Hamilton (fp)	
5 §	Svar på interpellation 1992/93:46 om narkotikakontrollen vid ett EG-medlemskap	22
	Statsrådet Ulf Dinkelspiel (m)	
	Sten Andersson i Malmö (m)	
6 §	Svar på interpellation 1992/93:42 om ökade järnvägsinvesteringar	29
	Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
	Georg Andersson (s)	
	Sten-Ove Sundström (s)	
	Bo Nilsson (s)	
	Elving Andersson (c)	
	Stefan Attefall (kds)	
7 §	Svar på interpellation 1992/93:53 om utvärderingen av 1988 års trafikpolitiska beslut	42
	Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
	Ines Uusmann (s)	
	Hans Lindblad (fp)	
8 §	Svar på interpellation 1992/93:31 om lokalisering av skoglig hög- skoleutbildning	49
	Jordbruksminister Karl Erik Olsson (c)	
	Nils Nordh (s)	
	Talmannen (om debattreglerna)	
	Ulf Melin (m)	
9 §	Svar på interpellation 1992/93:54 om påföljder för rattfylleri ..	57
	Justitieminister Gun Hellsvik (m)	
	Ulla Tillander (c)	
10 §	Hänvisning av ärenden till utskott	61
11 §	Bordläggning	61

12 § Anmälan om interpellationer	
1992/93:59 av Sylvia Lindgren (s) om den sociala välfärden .	62
1992/93:60 av Margareta Viklund (kds) om konventionen om inhumana vapen, m.m.	63
1992/93:61 av Göran Åstrand (m) om riksdagens sammansätt- ning och valsystemets utformning	64
1992/93:62 av Karin Israelsson (c) om svensk alkoholpolitik av- seende EG och EES	64
13 § Anmälan om frågor	
1992/93:274 av Alf Eriksson (s) om det statliga stödet vid omlo- kalisering av industriell verksamhet.	65
1992/93:275 av Maj-Lis Lööw (s) om en skuldsaneringslag . .	66
1992/93:276 av Alf Eriksson (s) om svensk cykelindustri och tullskyddet.	66
1992/93:277 av Gunnar Thollander (s) om bilstödet.	66
1992/93:278 av Lars Petersson (c) om ett nobelprismuseum. .	66
1992/93:279 av Iréne Vestlund (s) om anstånd med vapenfri tjänstgöring	67
1992/93:280 av Henrik S Järrel (m) om ökad tillgång till järn- vägsförbindelser	67
1992/93:281 av Kent Carlsson (s) om Bromma flygplats. . . .	67
1992/93:282 av Leif Marklund (s) om utförsäljningen av statliga företag.	68
1992/93:283 av Britta Bjelle (fp) om reglerna om häktning och Europa och FN-konventionen	68
1992/93:284 av Pär Granstedt (c) om miljöprovningen av Röd- kobbsleden	68
1992/93:285 av Erling Bager (fp) om Cityvarvet i Göteborg .	69
1992/93:286 av Ylva Annerstedt (fp) om förbud att använda blyhagel.	69
1992/93:287 av Tage Pålsson (c) om EES-avtalet	69
1992/93:288 av Laila Strid-Jansson (nyd) om bristen på medel till arbetslöshetsutbildningen	70
1992/93:289 av Marianne Andersson (c) om ombyggnad av Vä- nerskolan.	70
1992/93:290 av Olle Schmidt (fp) om marknadsföringen av Sve- rige som turistland.	70
1992/93:291 av Hugo Bergdahl (fp) om de s.k. fallskärmsavta- len.	71
1992/93:292 av Olle Schmidt (fp) om granskningen av banker- nas kreditförluster.	71
1992/93:293 av Ingela Mårtensson (fp) om krigsförbrytelser i forna Jugoslavien.	71
1992/93:294 av Hans Nyhage (m) om rekryteringsstödet	72
1992/93:295 av Eva Zetterberg (v) om statsbidraget till Stock- holms stad för komvux	72

1992/93:296 av Hans Lindblad (fp) om utbildningen av vapen- fria	72	Prot. 1992/93:38 4 december 1992
1992/93:297 av Kenneth Lantz (kds) om övervakning av Öre- sundstrafiken	73	
1992/93:298 av Sigge Godin (fp) om forskningen om orsakerna till plötslig död bland orienterare	73	

